Az Európai Unió
Tanácsa

PUBLIC

Brüsszel, 2024. december 10.
(OR. en)

15834/1/24
REV 1

LIMITE

COPEN 492
JAI 1691
CATS 107
EJN 32
EVAL 27
EUROJUST 89

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	**ZÁRÓJELENTÉS A KÖLCSÖNÖS ÉRTÉKELÉSEK TIZEDIK, az európai nyomozási határozat (ENYH) végrehajtásáról szóló FORDULÓJÁRÓL**

Az 1997. december 5-i 97/827/IB együttes fellépés[1] 2. cikkével összhangban a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén működő koordinációs bizottság (CATS) a 2021. május 10-i ülése után, nem hivatalos eljárást követően megállapodott abban, hogy a kölcsönös értékelések tizedik fordulójának tárgyát a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: az irányelv) végrehajtása képezi majd.

A Tanács Főtitkársága által az elnökség nevében készített zárójelentés összefoglalja az egyes országjelentések főbb megállapításait, következtetéseit és ajánlásait, és ajánlásokat fogalmaz meg a tagállamok, valamint az uniós intézmények és szervek számára. A zárójelentés emellett kiemel néhány, az értékelések keretében azonosított, a tagállamok között megosztható bevált gyakorlatot is.

[1] Együttes fellépés (1997. december 5.), amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a szervezett bűnözés elleni nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmus létrehozásáról.

A CATS a 2024. november 5-i ülése és az azt követő írásbeli eljárások után, 2024. november 21-én jóváhagyta a zárójelentést.

A Coreper/a Tanács tájékoztatást kap a kölcsönös értékelések tizedik fordulójának – a mellékletben található zárójelentésben foglalt – eredményeiről.

Az említett együttes fellépés 8. cikkének (4) bekezdésével összhangban a zárójelentést tájékoztatás céljából az Európai Parlamentnek is megküldik majd.

PUBLIC

MELLÉKLET

PUBLIC

ZÁRÓJELENTÉS
A KÖLCSÖNÖS ÉRTÉKELÉSEK TIZEDIK,
az európai nyomozási határozat (ENYH) végrehajtásáról szóló
FORDULÓJÁRÓL

Tartalom

1. ÖSSZEFOGLALÓ 7

2. BEVEZETÉS 11

3. ILLETÉKES HATÓSÁGOK 13

3.1. Kibocsátó és végrehajtó hatóságok 13

3.2. A gyanúsított vagy vádlott személy, illetve a sértett azon joga, hogy ENYH kibocsátását kérje. 15

4. AZ ENYH HATÁLYA ÉS AZ EGYÉB ESZKÖZÖKKEL VALÓ KAPCSOLAT 18

4.1. Az ENYH egyéb eszközökkel való kapcsolata 18

4.2. Az ENYH információcserével összefüggésben való alkalmazása 20

4.3. Az ENYH az eljárás különböző szakaszaival összefüggésben 21

5. TARTALOM ÉS FORMA 23

5.1. Általános kihívások 23

5.2. Nyelvhasználati szabályok és a fordítással kapcsolatos kérdések 26

6. AZ ENYH TOVÁBBÍTÁSA ÉS KÖZVETLEN KAPCSOLATFELVÉTEL 29

6.1. Az illetékes végrehajtó hatóság azonosítása 29

6.2. A továbbítás módja 31

6.3. Közvetlen kapcsolatfelvétel 33

6.4. Tájékoztatási kötelezettség – B. melléklet 33

7. SZÜKSÉGESSÉG, ARÁNYOSSÁG, VALAMINT ELTÉRŐ TÍPUSÚ NYOMOZÁSI CSELEKMÉNY IGÉNYBEVÉTELE 35

8. AZ ENYH ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA, ALAKI KÖVETELMÉNYEK ÉS A BIZONYÍTÉKOK ELFOGADHATÓSÁGA 37

8.1. Elismerés és végrehajtás a kölcsönös elismerés elvével összhangban 37

8.2. Az alaki követelmények betartása és a bizonyítékok elfogadhatósága 38

8.3. Határidők és sürgősség 39

8.4. Költségek 41

9. A SPECIALITÁS SZABÁLYA 43

PUBLIC

9.1. A bizonyítékoknak a kibocsátó állam által más eljárásokban történő felhasználása 43

9.2. Új nyomozások indítása az ENYH végrehajtását követően 44

10. AZ ELISMERÉS VAGY A VÉGREHAJTÁS MEGTAGADÁSÁNAK INDOKAI 46

10.1. Általános megjegyzések 46

10.2. Kettős büntethetőség 49

10.3. *Ne bis in idem* 50

10.4. Mentességek vagy kiváltságok 50

10.5. Alapvető jogok 52

11. JOGORVOSLATI LEHETŐSÉGEK 54

11.1. Jogorvoslati lehetőségek a kibocsátó és a végrehajtó államban 54

11.2. A *Gavanozov*-ítéletek 55

12. KONKRÉT NYOMOZÁSI CSELEKMÉNYEK 59

12.1. Általános megjegyzések 59

12.2 Ideiglenes átadás 60

12.3. Videokonferencia útján történő kihallgatás, illetve meghallgatás 62

12.3.1. A gyanúsított/vádlott bizonyítási célból való kihallgatása a nyomozási és tárgyalási szakaszban 63

12.3.2. Videokonferencia útján történő kihallgatás a vádlott főtárgyaláson való részvételének biztosítása érdekében 65

12.3.3. Kihallgatás videokonferencia útján, ENYH kibocsátása nélkül 68

12.4.3. Gyakorlati kihívások 69

12.4. Telefonkonferencia útján történő meghallgatás 70

12.5. Információk a bankoknál és egyéb pénzügyi intézményeknél vezetett számlákról, valamint banki és egyéb pénzügyi műveletekről 71

12.6. Titkos távközlési információgyűjtés 73

12.6.1. A „titkos távközlési információgyűjtés” jelentése és hatálya 74

12.6.2. A 31. cikk szerinti értesítési mechanizmus 75

12.6.3. A lehallgatott információk továbbítása 77

PUBLIC

12.7. Határon átnyúló megfigyelés 78

12.8. Fedett nyomozások 79

13. STATISZTIKÁK 82

14. KÉPZÉS 84

15. AZ AJÁNLÁSOK JEGYZÉKE 89

15.1. Ajánlások a tagállamok számára 89

15.2. Ajánlások a Bizottság, az EIH, az EJTN és az Eurojust számára 94

PUBLIC

1. ÖSSZEFOGLALÓ

A kölcsönös értékelések tizedik fordulójának tárgyát a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló, 2014. április 3-i 2014/41/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv[2] képezte. Az irányelv arra válaszul került elfogadásra, hogy világossá vált: a gyakorlatban szükség van egy olyan, kölcsönös elismerésen alapuló, átfogó rendszerre, amelynek keretében bizonyítékok szerezhetők be a határokon átnyúló dimenzióval rendelkező ügyekben. Az új rendszer felváltotta a korábbi széttagolt bizonyítékgyűjtési rendszert, figyelembe véve ugyanakkor a kölcsönös jogsegély hagyományos rendszerének rugalmasságát.

Az értékelés célja az volt, hogy az irányelv végrehajtása tekintetében ne csak a jogi kérdéseket, hanem a gyakorlati és operatív szempontokat is vizsgálják. Az értékelés fontos lehetőséget kínált a javításra szoruló területek, valamint a tagállamok között megosztandó bevált gyakorlatok azonosítására.[3]

Az értékelések e fordulójából az derült ki, hogy az irányelvet a tagállamok gyakran alkalmazzák, és az általánosságban jól működik a gyakorlatban, elsősorban amiatt, hogy az illetékes hatóságok pragmatikus és rugalmas megközelítést követnek az európai nyomozási határozat (ENYH) alkalmazása során. A tagállamok elkötelezettek ezen eszköz hatékony működésének biztosítása iránt. Ezt egyértelműen tanúsítja az értékelések során azonosított számos bevált gyakorlat, amelyek mindegyike a bizonyítékgyűjtés terén folytatott igazságügyi együttműködés javítását célozza.

Mindazonáltal azonosításra kerültek olyan, javításra és fejlesztésre szoruló kulcsfontosságú területek is, amelyekkel nemzeti és uniós szinten foglalkozni kell.

Az értékelés egyik fő következtetése az, hogy az alábbi kritikus kérdések esetében hasznos lenne az uniós jogszabályok pontosítása, illetve az uniós szintű jogi beavatkozás.

[2] Az irányelvet kétszer módosították: az (EU) 2022/228 irányelvvel a személyes adatok védelmére vonatkozó uniós szabályokhoz való hozzáigazítás tekintetében, majd pedig az (EU) 2023/2843 irányelvvel az igazságügyi együttműködés digitalizációja tekintetében.

[3] Az ENYH-irányelv nem alkalmazandó Dániára és Írországra, ezért ezen országok nem vettek részt ebben az értékelési fordulóban.

A specialitás szabályának alkalmazása (vagy mellőzése). Jelenleg néhány tagállam szükségesnek tartja, hogy az ENYH-n keresztül gyűjtött bizonyítékok egyéb büntetőeljárásban való felhasználásához be kelljen szerezni a végrehajtó állam hozzájárulását; más tagállamok úgy vélik, hogy a specialitás szabálya az ENYH esetében nem alkalmazandó. Felkérjük a Bizottságot, hogy az e fontos kérdéssel kapcsolatos következetesség biztosítása érdekében tisztázza, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó-e az ENYH-val összefüggésben, és e célból szükség esetén nyújtson be az irányelv módosítására irányuló jogalkotási javaslatot.

Titkos távközlési információgyűjtés. Az értékelések megerősítették, hogy a tagállamok más-más megközelítést alkalmaznak a tekintetben, hogy a technikai eszközökkel végrehajtott megfigyelési intézkedések – például a GPS-nyomkövetés és a járművek bepoloskázása – a „titkos távközlési információgyűjtés” fogalmába tartoznak-e. Az egységes megközelítés hiánya jelentős nehézségeket okoz, különösen az irányelv 31. cikkében előírt értesítési mechanizmus alkalmazását illetően. Az értékelő csoportok ezért felkérték a Bizottságot, hogy nyújtson be jogalkotási javaslatot az irányelv módosítása és a „titkos távközlési információgyűjtés” fogalmának pontosítása céljából. Mindazonáltal a gyakorló szakemberek és a szakértők nagy többsége azon véleményének adott hangot, hogy az olyan megfigyelési intézkedéseket, mint a GPS-nyomkövetés és a járművek bepoloskázása, az irányelv 31. cikkében előírthoz hasonló értesítési mechanizmusnak kellene kísérnie azokban az esetekben, amikor nincs szükség arra, hogy az intézkedés célszemélyének tartózkodási helye szerinti tagállam technikai segítséget nyújtson.

Határokon átnyúló megfigyelés és a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény (SMVE) 40. cikke. Az irányelv és az SMVE 40. cikke közötti kapcsolat meglehetősen problematikusnak bizonyult a határokon átnyúló megfigyelés terén. A tagállamok között különbségek állnak fenn a tekintetben, hogy a határokon átnyúló megfigyelést rendőrségi együttműködési vagy igazságügyi együttműködési intézkedésnek tekintik-e, és ha igen, milyen mértékben. A gyakorló szakemberek és a szakértők egyetértenek abban, hogy jogszabály-módosításra van szükség annak tisztázása érdekében, hogy az irányelv alkalmazandó-e a büntetőeljárásban bizonyítékgyűjtés céljából végzett, határokon átnyúló megfigyelésre.

Az ENYH információcserével összefüggésben való alkalmazása. Az értékelések során néhány tagállam rámutatott az irányelv azon hiányosságára, hogy nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely szabályozná azt az eljárást, amelynek keretében ENYH bocsátható ki és hajtható végre annak érdekében, hogy hozzájárulást kérjenek, illetve adjanak olyan információk büntetőeljárásban bizonyítékként való felhasználásához, amelyeket korábban bűnüldöző hatóságok osztottak meg egymással, illetve amelyek spontán információcsere révén kerültek megosztásra. Ez különösen releváns azokban az esetekben, amikor az eljáró bíróság országa szerinti jog értelmében hozzájárulásra van szükség a rendőrségek között már megosztott információk büntetőeljárásban bizonyítékként való felhasználásához.

A. melléklet. Több tagállam gyakorló szakemberei az A. melléklet felhasználóbarátabbá tételét célzó jogalkotási beavatkozást sürgettek, és számos lehetséges módosítást javasoltak, amelyek véleményük szerint megkönnyítenék az A. melléklet kitöltését, és javítanák a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti kommunikációt.

Egy másik olyan téma, amellyel az értékelések során részletesen foglalkoztak, a videokonferencia annak érdekében való alkalmazása volt, hogy a vádlott egy másik tagállamból részt tudjon venni a tárgyaláson. Miközben egyes tagállamok ENYH-kat bocsátanak ki és hajtanak végre abból a célból, hogy biztosítva legyen a vádlott videokonferencia útján, távolról történő részvétele a tárgyaláson, más tagállamok úgy vélik, hogy ez nem tartozik az irányelv hatálya alá, mivel nem (minden esetben) bizonyítékgyűjtés céljára szolgál. Emellett néhány tagállam fenntartásainak adott hangot azzal kapcsolatban, hogy a vádlottnak a tárgyaláson videokonferencia útján, távolról történő részvétele összeegyeztethető lenne a tisztességes eljáráshoz való joggal és nemzeti jogrendszerük általános elveivel. Mindazonáltal az értékelésekből az derült ki, hogy ezt a témát érdemes lenne tovább vizsgálni lehetséges uniós szintű jogalkotási megoldások kialakítása érdekében.

Bár az irányelvet annak biztosítása céljából fogadták el, hogy egyetlen bizonyítékgyűjtési célú eszköz álljon rendelkezésre, a gyakorló szakemberek gyakran találkoznak olyan ENYH-kkal, amelyeket (részben) más célból bocsátottak ki. Vannak olyan helyzetek is, amikor a kért intézkedés célja nem világosan lehatárolt, vagy a nyomozás során megváltozhat; ilyen például az az eset, amikor a bizonyítékgyűjtés céljából lefoglalt vagyontárgyakat egy későbbi szakaszban elkobzás céljából kívánják befagyasztani. A tagállamok nagyra értékelnék, ha uniós szinten több iránymutatást nyújtanának az ENYH hatályára, valamint annak a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés egyéb eszközeivel való kapcsolatára vonatkozóan.

A kölcsönös bizalom további erősítése és az ENYH alkalmazásának gördülékenyebbé tétele érdekében néhány operatív ajánlás is megfogalmazásra került a tagállamok számára. E tekintetben a tagállamokat többek között a következőkre ösztönözték: az illetékes hatóságaikon belül mozdítsák elő a szakosodást; biztosítsák, hogy a kibocsátó hatóságok világosan strukturált és érthető leírást adjanak a tényállásról és a kért intézkedésekről az A. mellékletben, valamint megfelelő fordítást bocsássanak rendelkezésre; vezessenek be rugalmasabb nyelvhasználati szabályokat; részesítsék előnyben a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvételt és az irányelvben előírt konzultációs eljárások teljes körű végrehajtását, valamint javítsák az ENYH végrehajtására vonatkozó határidőknek és a kibocsátó hatóságok által kért alaki követelményeknek való megfelelést.

Végezetül érdemes megjegyezni, hogy az értékelések során a gyakorló szakemberek nagyon kevés olyan esetről számoltak be, amikor az ENYH-val összefüggésben az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokaira történt hivatkozás. A végrehajtás megtagadásának az alapvető jogok megsértésével kapcsolatos indokát – amelyről ez a kölcsönös elismerési eszköz rendelkezik először – alig alkalmazták. Mindazonáltal, noha az irányelv értelmében a végrehajtás megtagadásának valamennyi indoka opcionális, több tagállam kötelezővé tette ezek egy részét vagy mindegyikét az átültető jogszabályaiban. Emellett néhány tagállam a végrehajtás megtagadásának olyan további indokait is bevezette, amelyekről az irányelv nem rendelkezik. A tagállamoknak azt ajánlották, hogy átültető jogszabályaikat igazítsák hozzá az irányelvhez.

PUBLIC

2. BEVEZETÉS

Az 1997. december 5-i 97/827/IB együttes fellépés[4] (a továbbiakban: az együttes fellépés) létrehozta a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén tett nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmust.

Az együttes fellépés 2. cikkével összhangban a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén működő koordinációs bizottság (CATS) a 2021. május 10-i ülését követő nem hivatalos eljárás után megállapodott arról, hogy a kölcsönös értékelések tizedik fordulójának tárgyát az ENYH fogja képezni.

Ezen értékelési forduló azt a célt szolgálta, hogy az irányelv alkalmazásával kapcsolatos hiányosságok, javításra szoruló területek és bevált gyakorlatok azonosítása révén Unió-szerte biztosítani lehessen a kölcsönös elismerés elvének hatékonyabb és következetesebb alkalmazását a büntetőeljárások valamennyi szakaszában.

Az irányelv végrehajtásának következetesebbé és hatékonyabbá tétele tovább növelné a tagállamok illetékes hatóságai közötti kölcsönös bizalmat, és javítaná a határokon átnyúló, büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés működését a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben. Ezen túlmenően ez az értékelési folyamat hasznos információkkal szolgálhat a tagállamok számára az irányelv végrehajtása során.

A tagállami látogatásoknak a CATS által 2022. június 29-én hallgatólagos beleegyezési eljárás keretében elfogadott sorrendjével[5] összhangban a helyszíni látogatások 2023 januárjában kezdődtek és 2024 áprilisában zárultak le.

[4] Együttes fellépés (1997. december 5.), amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a szervezett bűnözés elleni nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmus létrehozásáról.

[5] ST 10119/22.

PUBLIC

Az együttes fellépés 3. cikkével összhangban az elnökség – az értékelésben érintett területen jelentős ismeretekkel rendelkező, a tagállamok által kijelölt szakértők jegyzéke alapján – összeállította az elvégzendő értékelésekben részt vevő szakértők jegyzékét. Az értékelő csoportokat három nemzeti szakértő alkotta, akiket a Tanács Főtitkársága személyzetének egy vagy több tagja, valamint megfigyelők segítettek. A kölcsönös értékelések e fordulójára vonatkozóan megállapodás született arról, hogy az Európai Bizottságot és az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségét (Eurojust) megfigyelőként meg kell hívni[6].

Ez a jelentés, amelyet az elnökség nevében a Tanács Főtitkársága készített, összefoglalja az egyes országjelentések főbb megállapításait, következtetéseit és ajánlásait, és ajánlásokat fogalmaz meg a tagállamok, valamint az uniós intézmények és szervek számára, figyelembe véve az értékelt tagállamokról szóló jelentésekben foglalt, a leginkább relevánsnak és/vagy ismétlődőnek tekinthető ajánlásokat. A jelentés szövege kiemel néhány olyan bevált gyakorlatot is, amelyeket a kölcsönös értékelések e fordulója keretében azonosítottak, és amelyeket a tagállamoknak érdemes megosztaniuk egymással.

PUBLIC

6 ST 10119/22.

3. ILLETÉKES HATÓSÁGOK

3.1. Kibocsátó és végrehajtó hatóságok

Az irányelv 2. cikke meghatározza a kibocsátó hatóság és a végrehajtó hatóság fogalmát az ENYH-val összefüggésben. Az irányelv értelmében a kibocsátó hatóság lehet bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész, illetve bármely olyan egyéb, a kibocsátó állam által meghatározott illetékes hatóság, amely a büntetőeljárás során nyomozó hatóságként jár el (ideértve például a rendőrséget vagy valamely közigazgatási hatóságot). Amennyiben egy, az utóbbi kategóriába tartozó hatóság kibocsátó hatóságként jár el, az ENYH-t a végrehajtó állam részére történő továbbítása előtt mindig jóvá kell hagynia egy igazságügyi hatóságnak.[7] Az Európai Unió Bírósága (EUB) azt is tisztázta[8], hogy ügyészek nem bocsáthatnak ki távközlési forgalmi és helymeghatározó adatok megszerzésére irányuló ENYH-kat, ha egy hasonló belföldi ügyben a bíró kizárólagos hatáskörrel rendelkezne arra, hogy nyomozási cselekményt rendeljen el az ilyen adatokhoz való hozzáférés céljából. Megállapítást nyert azonban, hogy egyes tagállamokban még folyamatban van a nemzeti jogszabályoknak a szóban forgó ítéletnek való megfelelés céljából való módosítása, néhány más tagállam pedig az ítéletet követően bevezette azt a gyakorlatot, hogy a nyomozási cselekményt elrendelő, alapul szolgáló bírósági határozatot csatolják az ENYH-hoz, vagy kérik annak továbbítását a kibocsátó államtól.

A végrehajtó hatóság az a hatóság, amely az ENYH-nak az irányelv szerinti elismerésére és végrehajtásának biztosítására, valamint a hasonló belföldi esetekben alkalmazandó eljárások lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik.

Ezen túlmenően az irányelv lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy központi hatóságot (vagy több központi hatóságot) jelöljenek ki az illetékes hatóságok támogatása céljából. A tagállamok a központi hatóságukat/hatóságaikat megbízhatják az ENYH-k adminisztratív továbbításával és átvételével, valamint az ENYH-kkal kapcsolatos egyéb hivatalos levelezéssel is (az irányelv 7. cikkének (3) bekezdése).

[7] Lásd a Bíróság további ítéleteit: Staatsanwaltschaft Wien/A. és társai, C-584/19 PPU; Staatsanwaltschaft Graz, C-16/22; M. N. (EncroChat), C-670/22.

[8] A C-724/19. sz. ügyben (HP elleni büntetőeljárás) hozott ítélet.

Az irányelv átültetése során a tagállamok más-más módon rendelkeztek az ENYH-k továbbításáról és átvételéről. Mindazonáltal az értékelésből általánosságban az derült ki, hogy a legtöbb tagállam olyan rendszerrel rendelkezik, amelyben a tárgyalást megelőző szakaszban az ügyész jogosult ENYH-t kibocsátani vagy érvényesíteni, a tárgyalási szakaszban pedig a bíróság és/vagy a bíró jogosult ENYH-t kibocsátani. Hasonló megközelítés vonatkozik az ENYH végrehajtására is, bár nem ritka, hogy a tagállamok egyetlen illetékes hatóságot (sok esetben egy ügyészséget) jelöltek ki az ENYH elismerésére és végrehajtására vonatkozó határozat meghozatalára, amely illetékes hatóság a nemzeti eljárásokkal összhangban végrehajtás céljából továbbíthatja az ENYH-t egy másik hatóságnak.

Több tagállam is kijelölt egy vagy több központi hatóságot, de ezek hatáskörei meglehetősen eltérőek. Összességében megállapítást nyert, hogy ahol az igazságügyi minisztériumot jelölték ki központi hatóságként, annak hatásköre statisztikai feladatokra, illetve arra korlátozódik, hogy szükség esetén megkönnyítse a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvételt. Egyes tagállamok, bár hivatalosan nem jelöltek ki központi hatóságot, nagymértékben központosított rendszerrel rendelkeznek, amelynek keretében minden beérkező és kimenő ENYH-t egyetlen hatóságon keresztül kell továbbítani. Ez az egyedüli hatóság sok esetben ügyészség, és megállapítást nyert, hogy e hatóságok jelentősebb szerepet játszanak, gyakran minőség-ellenőrzést és egyéb lényeges hozzájárulást nyújtva az ENYH-val kapcsolatos valamennyi kérdést illetően.

Függetlenül attól, hogy a különböző tagállamokban mely hatóságokat minősítették illetékesnek az ENYH kibocsátására/végrehajtására, a kölcsönös értékelések tizedik fordulója során az derült ki, hogy a nagyfokú szakosodás igen pozitív hatást gyakorol az ENYH sikeres gyakorlati alkalmazására. Az értékelő csoportok e tekintetben számos bevált gyakorlatot azonosítottak. Elismerésüket fejezték ki a tagállamoknak azért, hogy nemzetközi együttműködésre szakosodott ügyészekkel, bírákkal, bírósági titkárokkal és nyomozó hatóságokkal rendelkeznek, és különösen hasznosnak minősítették az ENYH-k kibocsátásáért és/vagy végrehajtásáért felelős szakosodott egységek létrehozását. Azok a gyakorló szakemberek, akik nem foglalkoznak napi szinten ENYH-kkal, nagyra értékelték, hogy szakosodott kollégáiktól tanácsot kérhetnek, biztosítva ezáltal az ENYH helyes és következetes alkalmazását. Ezenkívül a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kommunikációt is megkönnyíti az, ha mindkét oldalon bizonyos fokú szakosodásra kerül sor.

Mindazonáltal néhány országjelentésben a szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy ajánlásra van szükség a szakosodás hiányának kezelése érdekében. Bár számos tagállam elismerést kapott az egyik illetékes hatóságán belüli magas szintű szakosodásért, csupán kivételes jelleggel fordult elő az, hogy az adott tagállamban ENYH-kkal foglalkozó összes többi illetékes hatóságnál is azonos szintű szakosodást állapítottak meg.

Ezenkívül az ugyanazon tagállamon belüli különböző (szakosított) hatóságok közötti koordináció ugyanolyan fontosnak bizonyult a bizonyítékoknak a határokon átnyúló nyomozások során történő sikeres beszerzése szempontjából. A több különböző nyomozási cselekményre vonatkozó ENYH-kat sok esetben több különböző végrehajtó hatóságnak kell végrehajtania, például a kért intézkedés típusától és/vagy a területi vonatkozástól függően. Kibocsátói szempontból a tagállamok utaltak a több különböző nyomozási cselekményre vonatkozó ENYH-kkal kapcsolatban felmerült kihívásokra, így például arra, hogy nehézségekbe ütközhet a végrehajtó állam valamennyi érintett hatóságával való közvetlen kapcsolatfelvétel, valamint az ENYH végrehajtásának állására vonatkozó átfogó helyzetkép megszerzése. Megfogalmazták, hogy az ENYH-kkal foglalkozó összes félnek szorosabb koordinációt kellene folytatnia egymással. Rendkívül fontos, hogy a végrehajtó államban alapos nemzeti szintű koordinációra kerüljön sor, mégpedig nemcsak igazságügyi szinten a különböző végrehajtó hatóságok között, hanem rendőrségi szinten is. Ennek megfelelően azok a tagállamok, amelyekben világos szabályok vannak érvényben az ENYH-k végrehajtásának koordinálásáért felelős hatóságot illetően, elismerést kaptak e gyakorlatért.

3.2. A gyanúsított vagy vádlott személy, illetve a sértett azon joga, hogy ENYH kibocsátását kérje

Az irányelv 1. cikkének (3) bekezdése értelmében az ENYH kibocsátását kérheti valamely gyanúsított vagy vádlott személy, vagy a nevében eljáró ügyvéd. Nem merült fel probléma e rendelkezésnek a tagállamokban való átültetésével összefüggésben. Bár az érintett eljárások tekintetében eltérések figyelhetők meg, valamennyi értékelt tagállam lehetővé teszi a gyanúsítottak vagy vádlottak számára, hogy – többek között ENYH útján – bizonyítékgyűjtést kérjenek.

A gyakorlatban azonban a védelem nagyon ritkán él ezzel a lehetőséggel, bármelyik tagállamról is legyen szó. Ennek több okára is felhívták az értékelők figyelmét. Először is, több ügyvédi kamara képviselői is megemlítették, hogy a tárgyalást megelőző szakaszban a védelem csupán korlátozott jogokkal rendelkezik – többek között az iratokba való betekintést illetően –, ami korlátozza az ilyen kérelmek gyakorlati alkalmazását. Másodszor, egyes válaszadók korlátozó tényezőként említették azt az időkeretet, amelyen belül a védelem ilyen kérelmet nyújthat be. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy leginkább a védőügyvédek kapcsolódó ismereteinek hiánya okozza azt, hogy ilyen ritkán kerül sor ilyen kérelmek benyújtására. Az ügyvédi kamarák több képviselője is megemlítette, hogy az ügyvédek egyszerűen nem tudják, mikor és hogyan kell ilyen kérelmeket benyújtani. Következésképpen mindössze néhány tagállam tudta megosztani gyakorlati tapasztalatait e tekintetben. E tagállamokban azonban a gyakorló szakemberek általában mindkét oldalon elégedettek az érvényben lévő eljárásokkal.

Az irányelv nem tartalmaz olyan hasonló rendelkezést, amely a sértetteket jogosítaná fel arra, hogy ENYH kibocsátását kérjék. Olykor felmerült az a kérdés, hogy szükség van-e az irányelv módosítására e tekintetben, de nem sikerült széles körű konszenzust kialakítani. Mindazonáltal megállapítást nyert, hogy a legtöbb tagállam nemzeti joga valamilyen módon lehetővé teszi a sértettek számára, hogy kérelmezzék bizonyítékok gyűjtését és – következésképpen – ENYH kibocsátását. Ezt többször is bevált gyakorlatként ismerték el, mivel kiegészíti a sértettnek a 2012/29/EU irányelv szerinti bizonyítékszolgáltatási jogát.

PUBLIC

AJÁNLÁSOK

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok tartsák fenn és – amennyiben lehetséges – növeljék a nemzetközi együttműködési eszközökkel – többek között az ENYH-val – foglalkozó valamennyi hatóságuk szakosodási szintjét. E célból azok a tagállamok, amelyek ezt még nem tették meg, fontolóra vehetnék olyan szakosodott irodák és/vagy egységek létrehozását, ahol szakosodott gyakorló szakemberek, például ügyészek, bírák, rendőrök és bírósági titkárok foglalkoznának ezekkel az ügyekkel.***

– ***Megerősítve a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatnak az ENYH-k optimális végrehajtása szempontjából való fontosságát, javasoljuk, hogy a tagállamok gondoskodjanak olyan jogi és/vagy operatív intézkedésekről, amelyek biztosítják a nemzeti végrehajtó hatóságaik közötti hatékony koordinációt azokban az esetekben, amikor az ENYH-t több olyan nyomozási cselekményre vonatkozóan bocsátják ki, amelyek tekintetében más-más végrehajtó hatóság illetékes, hogy ezáltal az ENYH alkalmazása hatékonyabbá, a kibocsátó hatósággal való kommunikáció pedig könnyebbé váljon.***

PUBLIC

4. AZ ENYH HATÁLYA ÉS AZ EGYÉB ESZKÖZÖKKEL VALÓ KAPCSOLAT

4.1. Az ENYH egyéb eszközökkel való kapcsolata

Az irányelv értelmében ENYH egy vagy több olyan konkrét nyomozási cselekményre vonatkozóan bocsátható ki, amelyet bizonyítékszerzés céljából kell elvégezni egy másik tagállamban. Az ENYH olyan bizonyíték megszerzése céljából is kibocsátható, amely már a végrehajtó állam illetékes hatóságainak birtokában van. Ezenkívül az irányelv 3. cikke értelmében az ENYH hatálya valamennyi nyomozási cselekményre kiterjed, kivéve a közös nyomozócsoport létrehozását.

Mindazonáltal a tagállamok jelezték, hogy a gyakorlatban a bizonyítékszerzéstől eltérő célokból is rendszeresen érkeznek ENYH-k, például olyan helyzetekben, amikor a helyes választás a kölcsönös jogsegély iránti kérelem lett volna. Léteznek úgynevezett „hibrid” ENYH-k is, amelyekben a bizonyítékgyűjtésre irányuló nyomozási cselekményeket olyan egyéb intézkedésekkel együtt kérelmezik, amelyek szigorúan véve nem tartoznak az irányelv hatálya alá.

Bár sokan hangsúlyozták, hogy fontos tiszteletben tartani az ENYH hatályát, megállapítást nyert, hogy a legtöbb tagállam elfogadja és rendszeresen végrehajtja azokat az ENYH-kat, amelyek esetében a kölcsönös jogsegély iránti kérelem lett volna a megfelelő eszköz, ideértve például azt az esetet, amikor nem bizonyítékszerzés céljából kérnek iratkézbesítést. Ez a megközelítés azon a megfontoláson alapul, hogy a kölcsönös jogsegélyre nem vonatkoznak alaki követelmények, így a gyakorló szakemberek az ENYH-t kölcsönös jogsegély iránti kérelemként is elfogadják, feltéve, hogy valamennyi követelmény teljesül. Ezt a rugalmas hozzáállást gyakran bevált gyakorlatként ismerik el, mivel hozzájárul a büntetőügyekben folytatott nemzetközi együttműködés hatékonyságához, és segít elkerülni a további kérelmeket és az esetleges (fordítási) költségeket.

Ami az európai elfogatóparancsot (EEP) illeti, számos tagállam kapott olyan EEP-t, amelyet egy ENYH-val párhuzamosan küldtek meg. Ezekben az esetekben az ENYH-t olykor kizárólag valamely személy tartózkodási helyének megállapítása céljából továbbítják, miközben az EEP-ben az érintett személy elfogását kérik. A legtöbb tagállam azonban ezt szükségtelennek tartja, mivel az EEP alapján olyan intézkedések is hozhatók, amelyek célja valamely személy tartózkodási helyének az adott személy elfogása (azaz az EEP végrehajtása) céljából történő megállapítása. Ezenkívül rendőrségi csatornák is igénybe vehetők erre a célra. Mindazonáltal a tagállamok általában nem tagadják meg az olyan ENYH-k végrehajtását, amelyek célja valamely személy tartózkodási helyének az adott személy EEP alapján történő későbbi elfogása céljából való megállapítása.

Egyes gyakorló szakemberek elmondásuk szerint szokásosan fontolóra veszik, hogy hatékony alternatívát jelentene-e egy EEP kibocsátásához képest az, ha egy ENYH-ban a gyanúsított/vádlott bizonyítékszerzési célból való kihallgatását kérnék. Ez az értékelők által méltatott megközelítés az irányelv (26) preambulumbekezdésének szellemét követi.

A vagyoni eszközök befagyasztását és lefoglalását illetően az értékelés kimutatta, hogy a gyakorlatban kihívást jelent különbséget tenni a vagyoni eszközök bizonyítási célú lefoglalása és elkobzás céljából történő befagyasztása között. Jelentős számú tagállam számolt be arról, hogy ENYH-t kapott később elkobzandó vagyoni eszközök lefoglalására vonatkozóan, noha ezt az intézkedést az (EU) 2018/1805 rendelet szerinti, befagyasztásra vonatkozó tanúsítvány útján kell kérelmezni. A gyakorló szakemberek elismerik, hogy a vagyoni eszközök befagyasztásának vagy lefoglalásának célja keveredhet, és a nyomozás során változhat. A két eszköz párhuzamos/egyidejű alkalmazása zavaró és késleltető tényező lehet a gyakorlatban. További nehézségként említették azt, hogy a befagyasztásra vonatkozó tanúsítványt gyakran egy olyan ENYH előzi meg, aminek eredményeként tudomást szereztek az adott vagyoni eszközök létezéséről és hollétéről. A helyzetet tovább bonyolítja, ha az ENYH, illetve a befagyasztásra vonatkozó tanúsítvány tekintetében illetékes hatóságok nem azonosak.

Több értékelő látogatás során is szóba kerültek az olyan vagyoni eszközök, mint a luxuscikkek és a készpénz. Egyes tagállamok úgy vélték, hogy ilyen vagyoni eszközöket nem szabad ENYH alapján lefoglalni, míg más tagállamok szerint ezek a tárgyak egyes esetekben bizonyítási célokat is szolgálhatnak.

Ami a közös nyomozócsoportokat illeti, a legtöbb tagállam nem tapasztalt nehézségeket. Ha egy közös nyomozócsoporton belül szükségessé válik bizonyítékoknak egy részt nem vevő tagállamtól való beszerzése, bevált gyakorlatnak tekinthető, ha az ENYH-ban minden esetben feltüntetik, hogy a nyomozást közös nyomozócsoport végzi, és hogy az ENYH végrehajtásának eredményeit az összes résztvevővel meg fogják osztani. Ez a gyakorlat általában nem jelent problémát sem a közös nyomozócsoport tagjai, sem pedig a részt nem vevő végrehajtó állam számára. Az egyik tagállam kifejtette azon álláspontját, hogy a specialitás szabálya nem alkalmazandó az ENYH-k esetében, és ezért a közös nyomozócsoport valamely tagja által kibocsátott ENYH révén gyűjtött bizonyítékok nemcsak a közös nyomozócsoport többi tagjával, hanem a közös nyomozócsoporton kívül is megoszthatók. Néhány tagállam megemlítette, hogy ha a nyomozások között nincs kellő mértékű átfedés, a közös nyomozócsoport helyett inkább más együttműködési eszközöket, például ENYH-t alkalmaz.

A látogatások során több gyakorló szakember is rámutatott arra, hogy az egyéb igazságügyi együttműködési eszközökkel való kapcsolat kihívást jelenthet, és eljárási késedelmeket okozhat. Ilyen eset különösen akkor áll fenn, ha az intézkedés célja a büntetőeljárás során megváltozik. Mindazonáltal a szakértők és a gyakorló szakemberek egyetértettek abban, hogy a kibocsátó hatóságoknak minden esetben jelezniük kell az A. mellékletben, hogy ugyanazon üggyel kapcsolatban más jogi eszközöket is igénybe vettek-e (lásd még az 5. fejezetet).

Megállapításra került, hogy nagyobb figyelmet kell fordítani a különböző eszközök közötti összefüggésekre, hogy a közöttük lévő kapcsolat zökkenőmentes maradjon, ahogyan azt az irányelv (34) preambulumbekezdése is előirányozza. Egyes országjelentések szerint a Bizottságnak kézikönyvet vagy iránymutatásokat kellene kiadnia, és/vagy az Európai Igazságügyi Képzési Hálózatnak (EJTN) képzést kellene biztosítania e kérdéssel kapcsolatban.

4.2. Az ENYH információcserével összefüggésben való alkalmazása

A tagállamokban olyan beérkező, illetve kimenő ENYH-kra is akad példa, amelyekben rendőrségi együttműködés keretében korábban megszerzett információk büntetőeljárás során bizonyítékként történő felhasználásához kérnek hozzájárulást. A végrehajtó államok általában hajlandóak megadni e hozzájárulást, bár nehézségek merülnek fel a tekintetben, hogy a hozzájárulást milyen módon helyénvaló megadni. Az irányelv nem rendelkezik ilyen hozzájárulási eljárásról, míg a 2006/960/IB kerethatározat és annak utódja, az (EU) 2023/977 irányelv egyaránt megemlíti a hozzájárulás megadásának lehetőségét, de nem állapítja meg a hozzájárulás megadásának módját.

Az igazságügyi hatóságok közötti spontán információcserét a tagállamok nem említették ilyen gyakran a rendőrségi együttműködés keretében korábban megszerzett információk felhasználásához való hozzájárulás kérelmezésének egyik formájaként. Megállapítást nyert ugyanakkor, hogy az irányelv ezt a kérdést sem szabályozza[9], és a tagállamok eltérően vélekednek arról, hogy mindig szükség van-e ENYH kibocsátására a spontán információcsere során szerzett bizonyítékok felhasználása céljából.

[9] Ellentétben például az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény 7. cikkével (2000/C 197/01).

Összességében több értékelő csoport is arra a következtetésre jutott, hogy ebben a kérdésben normavilágosságra van szükség, és következésképpen hasznos lenne, ha az irányelv egyértelműen lehetőséget biztosítana arra, hogy hozzájárulást kérjenek a bűnüldöző hatóságok között korábban megosztott információk, illetve az igazságügyi hatóságok közötti spontán információcsere keretében korábban megosztott információk büntetőeljárás során bizonyítékként való felhasználásához.

4.3. Az ENYH az eljárás különböző szakaszaival összefüggésben

Az irányelv a büntetőeljárás valamennyi szakaszára alkalmazandó, beleértve a tárgyalási szakaszt is. Az értékelés során azonban az derült ki, hogy nincs egyetértés a tagállamok között az ENYH-nak a büntetőeljárás végén hozott jogerős határozatot követő alkalmazását illetően. Egyes tagállamok szerint az irányelv értelmezhető úgy, hogy az ENYH bizonyos, a jogerős határozatot követően meghozandó intézkedésekre is vonatkozhat, ideértve például a helymeghatározó adatoknak az elítélt személlyel való kapcsolatfelvétel céljából történő beszerzését, amelyre vagyonelkobzást elrendelő határozat végrehajtását célzó külön pénzügyi nyomozások, illetve alternatív szankciók és próbaidőt megállapító határozatok alkalmazásával kapcsolatos eljárások keretében kerül sor.

Ezenkívül több tagállam úgy nyilatkozott, hogy soha nem találkozott a jogerős határozat végrehajtása keretében kibocsátott ENYH-val, de elvben nem látják akadályát az ENYH ebben a szakaszban való kibocsátásának/végrehajtásának, feltéve, hogy az bizonyítási célokat szolgál, és hogy az adott esetben ténylegesen az ENYH a megfelelő eszköz.

Mindazonáltal több tagállam is határozottan azon a véleményen volt, hogy az ENYH-t soha nem szabad alkalmazni a jogerős határozat végrehajtásának szakaszában, mivel e szakasz nem tartozik az irányelv hatálya alá, és más eszközök is rendelkezésre állnak erre a célra. Úgy tűnik, hogy a gyakorlatban az ENYH-t nagyon ritkán használják ebben a szakaszban, így az e kérdéssel (és az idevágó problémákkal) kapcsolatos tapasztalatok is korlátozottak. Néhány tagállam példákat hozott fel olyan esetekre, amikor a kibocsátó államot arra kérték, hogy megkereséséhez egy másik alkalmazandó eszközt használjon, és ezekben az esetekben a hatóságok általában – közvetlen konzultációk útján – megállapodásra jutottak.

PUBLIC

AJÁNLÁSOK

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy fontolja meg kézikönyv vagy iránymutatások kiadását az ENYH-ra és annak a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés egyéb eszközeivel – többek között az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározattal, valamint a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló (EU) 2018/1805 rendelettel – való kapcsolatára vonatkozóan. Emellett arra ösztönözzük az EJTN-t, hogy fokozza az ezen eszközök közötti kapcsolatra vonatkozó tudatosságot és párbeszédet.***

– ***Felkérjük a Bizottságot annak megfontolására, hogy jogalkotási javaslatot nyújtson be az irányelv annak érdekében való módosítása céljából, hogy az lehetőséget biztosítson arra, hogy hozzájárulást kérjenek a bűnüldöző hatóságok között korábban megosztott információk, illetve az igazságügyi hatóságok közötti spontán információcsere keretében korábban megosztott információk büntetőeljárás keretében bizonyítékként való felhasználásához.***

PUBLIC

5. TARTALOM ÉS FORMA

5.1. Általános kihívások

Az irányelv 5. cikke értelmében ENYH csak az A. mellékletben szereplő formanyomtatvány kitöltésével és aláírásával bocsátható ki. Az A. mellékletet, amely az összes uniós nyelven elérhető, azért hozták létre, hogy a hatóságok következetesen és hatékonyan meg tudjanak adni minden releváns információt a végrehajtó állam részére. A különálló szakaszok és a jelölőnégyzetek alkalmazásának célja áttekintést nyújtani az ügyről és a kért intézkedésekről. A látogatások során a gyakorló szakemberek megemlítették, hogy az évek során egyre inkább megismerték és megszokták az A. mellékletben szereplő formanyomtatvány kitöltését. Mindazonáltal az értékelés azt mutatta, hogy több tagállamban számos gyakorló szakember nehézségekkel szembesül az A. melléklettel kapcsolatban. Ebben az alfejezetben áttekintést nyújtunk a leggyakrabban tapasztalt kihívásokról.

- **Hiányos/nem egyértelmű ENYH-k.** Csaknem az összes tagállam jelezte, hogy gyakran kap hiányos, következetlen vagy nem egyértelmű ENYH-kat. Nem ritka, hogy olyan ENYH-kkal találkoznak, amelyek nem tartalmaznak alapvető információkat a tényállásról, valamint a kért intézkedés(ek) időpontjáról és helyéről és/vagy indokolásáról. Egyes esetekben a tényállás összefoglalása nehezen érthető, mivel a kibocsátó hatóság egyszerűen kimásolta és beillesztette a mögöttes nemzeti dokumentumokban szereplő hosszú és összetett mondatokat. Előfordul az is, hogy helytelen bankszámlaszámot vagy egyéb adatokat adnak meg a gyanúsítottra vonatkozóan. Olykor a kibocsátó hatóság – bár felsorolja azokat az intézkedéseket, amelyek végrehajtását kéri – nem jelöli be a C. szakaszban szereplő vonatkozó jelölőnégyzeteket. Előfordul az is, hogy a szöveg következetlenségeket tartalmaz, például a kihallgatandó személy szerepének (tanú/sértett/gyanúsított) leírásával összefüggésben. Számos jelentés tartalmaz az összes tagállamnak szóló ajánlást arra vonatkozóan, hogy fordítsanak különös figyelmet annak biztosítására, hogy az ENYH-ban szereplő tényállás és kért intézkedések világosan strukturált és érthető módon legyenek megfogalmazva, szem előtt tartva az olvasó igényeit. Azt is javasolták, hogy a kibocsátó hatóságok a pontos fordítás elkészítésének megkönnyítése érdekében fogalmazzanak pontosan és rövid mondatokban. Mindazonáltal az értékelő csoportok rámutattak arra, hogy az ENYH tartalmi hiányosságai – például az információk elégtelensége vagy a fordítási hibák – nem vezethetnek az ENYH végrehajtásának megtagadásához. Ehelyett ilyen esetben konzultálni kell a kibocsátó hatósággal.

- **D. szakasz.** Ebben a szakaszban a tagállamok tájékoztatni tudják a végrehajtó hatóságokat arról, hogy az ENYH egy másik, korábbi ENYH-hoz kapcsolódik. Az irányelv szerinti formanyomtatvány azonban nem tartalmaz olyan külön szakaszt, amely annak feltüntetésére szolgálna, hogy az ENYH valamely egyéb igazságügyi együttműködési kérelemhez/határozathoz – például európai elfogatóparancshoz, közös nyomozócsoportra vonatkozó dokumentumhoz, befagyasztásra vonatkozó tanúsítványhoz vagy kölcsönös jogsegély iránti kérelemhez – kapcsolódik, noha az értékelő csoportok és a gyakorló szakemberek gyakran egyetértettek abban, hogy az egyéb releváns kérelmekről/határozatokról való tájékoztatás az ENYH hatékony végrehajtásának biztosítása szempontjából ugyanolyan fontos, mint a korábbi kapcsolódó ENYH-król való tájékoztatás. Nem szokatlan például, hogy egy házkutatásra vonatkozó ENYH kezelését egy, az adott házban élő személy elfogására vonatkozó EEP kezelésével kell koordinálni. Természetesen az illetékes végrehajtó hatóságokat (amelyek kiléte az eszköztől függően változhat) minden megkeresésről tájékoztatni kell a végrehajtás zökkenőmentes koordinálása érdekében. A gyakorló szakemberek több jelentésben is kifejezték azon kívánságukat, hogy az A. melléklet tartalmazzon egy olyan szakaszt, amelyben jelezni lehet a korábbi kérelmekkel/határozatokkal való kapcsolatot. Ugyanakkor a tagállamokat arra ösztönözték, hogy a D. szakaszt úgy kezeljék, mint amely lehetővé teszi az egyéb releváns kérelmek megemlítését, függetlenül azok jogalapjától.

- **A formanyomtatvány felhasználóbarát jellege.** Több jelentésben is megállapították, hogy az A. mellékletet felhasználóbarátabbá kell tenni. Néhány tagállam megemlítette, hogy a C. és a G. szakaszt gyakran összekeverik. Felvetették, hogy célszerű lehet ezt a két szakaszt egymás után elhelyezni. A C. szakasz értelmében a kibocsátó hatóságnak a formanyomtatvány elején jeleznie kell, hogy mely intézkedések végrehajtását kéri, és csak később (a G. szakaszban) tudja megindokolni ezeket az intézkedéseket. Egyes jelentésekben azt javasolták, hogy a C. szakaszban, jelölőnégyzetes formában lehessen megadni a további intézkedéseket, ideértve különösen az átvizsgálást, mivel az gyakran alkalmazott nyomozási cselekmény. Emellett javasolták a G. szakasz azáltal való javítását, hogy abban jelölőnégyzetes formában fel lehessen tüntetni a nyomozási (a tárgyalást megelőző, illetve tárgyalási) szakaszt. Megállapították továbbá, hogy a C. és a H. szakasz szükségtelen ismétléseket tartalmaz, és hogy a gyakorló szakembereknek ezért kétszer kell feltüntetniük, hogy milyen típusú intézkedést kérnek. Ami a jelölőnégyzeteket illeti, több hatóság egyrészt azt szeretné, hogy a gyanúsított és a vádlott külön legyen feltüntetve, másrészt pedig azt, hogy a C. szakaszban minden egyes intézkedés tekintetében legyen jelölőnégyzet a tanúkra és a sértettekre vonatkozóan. Több tagállam úgy vélte, hogy a formanyomtatványnak ki kellene egészülnie egy különálló szakasszal, amelyben a tanúnak/gyanúsítottnak/vádlottnak felteendő kérdéseket lehetne feltüntetni, vagy pedig ebből a célból – alternatív megoldásként – egy mellékelt kérdéslistára hivatkozó jelölőnégyzetet lehetne bejelölni. E tekintetben sokan hasznosnak tartanák, ha egy külön szakasz tartalmazná az esetleges csatolmányok (például nemzeti bírósági határozatok) jegyzékét. Végezetül, több jelentésben is hangsúlyozták, hogy sok gyakorló szakember túl hosszúnak találja az A. mellékletet, és nagyra értékelné, ha le lehetne rövidíteni vagy „el lehetne rejteni” az adott esetben nem szükséges szakaszokat.

Az egyik tagállam megemlített egy, az ENYH aláírásával kapcsolatos konkrét kérdést. A szervezett bűnözés jelentette megnövekedett veszély közvetlen következményeként e tagállam gyakorló szakemberei úgy döntöttek, hogy – személyazonosságuk védelme érdekében – a legérzékenyebb ügyekben anonim módon, kódszámmal írják alá az ENYH-t. Nem volt azonban egyértelmű a számukra, hogy ez a gyakorlat összhangban van-e az irányelvvel.

A látogatások során megkérdezték a tagállami válaszadókat, hogy miként reagálnak a sürgős helyzetekre, és hogy végrehajthatnak-e nyomozási cselekményeket egy külföldi kolléga telefonhívása alapján. A tagállamok nagy többsége esetében (néhány ország kivételével) a válaszadók úgy nyilatkoztak, hogy nem fogadnak el szóban bejelentett ENYH-kat, és – az előkészítő intézkedések kivételével – nem járnak el, illetve nem hajtanak végre nyomozási cselekményt az írásban küldött ENYH kézhezvétele előtt.

Összefoglalva: az értékelés szerint az ENYH-formanyomtatvánnyal kapcsolatban kétfajta tennivaló merült fel. Egyrészt jogszabály-módosításra van szükség az A. mellékletet felhasználóbarátabbá tétele céljából. Másrészt pedig a tagállamoknak több erőfeszítést kell tenniük az ENYH-formanyomtatvány egyértelmű és következetes kitöltése, valamint az érthető információk biztosítása érdekében.

5.2. Nyelvhasználati szabályok és a fordítással kapcsolatos kérdések

Az irányelv 5. cikkének (2) bekezdése értelmében minden tagállamnak meg kell jelölnie, hogy a saját hivatalos nyelve(i)n kívül az EU intézményeinek mely hivatalos nyelve(i) használható(k) az ENYH kitöltésére vagy fordítására, amikor az adott tagállam a végrehajtó állam. A (14) preambulumbekezdés arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a hivatalos nyelvükön/nyelveiken kívül jelöljenek meg legalább egy olyan nyelvet, amelyet széles körben használnak az EU-ban.

Az értékelés során kiderült, hogy egyes tagállamok rugalmasak a nyelvhasználati szabályok tekintetében. Az egyik tagállam például négy nyelven fogadja el hivatalosan az ENYH-t. Egy másik tagállam három nyelven fogadja el az ENYH-t, de az bármely más nyelven is továbbítható e tagállam részére, feltéve, hogy az ENYH elfogadásának nincs akadálya. A tagállamok által leggyakrabban megjelölt további nyelv az angol. A látogatások során azonban kiderült, hogy bár egyes tagállamok egy másik nyelvet (sok esetben az angolt) is megjelöltek az értesítésben, úgy tűnik, hogy a gyakorlatban nem fogadják el az ENYH-kat ezen a további nyelven.

Az 5. cikk (2) bekezdésének szövege ellenére egyes tagállamok csak a saját hivatalos nyelvüket jelölték meg olyan nyelvként, amelyen elfogadják az ENYH-kat. Néhány tagállam vállalta, hogy viszonossági alapon valamely szomszédos ország nyelvén is elfogadja az ENYH-kat.

A jelentések többségében azt ajánlották az összes tagállamnak, hogy az irányelv 5. cikkének (2) bekezdése és (14) preambulumbekezdése szellemében a hivatalos nyelvükön kívül egy másik, az Unióban általánosan használt nyelvet is jelöljenek meg a nyelvhasználati szabályokra vonatkozó értesítésükben. Számos gyakorló szakember és értékelő jelezte, hogy a nemzetközi igazságügyi együttműködés terén az egyik szokásosan használt nyelv az angol.

PUBLIC

Számos tagállam számolt be nehézségekről az ENYH-k fordításával kapcsolatban. A végrehajtói oldalon a gyakorló szakemberek nagyon rossz minőségű (gépi) fordításokkal találkoznak, ami egyes esetekben szinte lehetetlenné teszi a tényállás és a kért intézkedés(ek) megértését. Ezekben az esetekben általában pontosítást vagy új fordítást kérnek a kibocsátó államtól, ami késedelmes végrehajtást eredményez. Néhány jelentésben bevált gyakorlatnak minősítették azt, amikor az ENYH eredeti változatát csatolják a fordításhoz annak érdekében, hogy a végrehajtó állam szükség esetén maga fordíttathassa le az ENYH-t (vagy annak egy részét). Egyes tagállamok megjegyezték, hogy sokkal szívesebben fogadnák a (jó minőségben) angolra lefordított ENYH-kat, mint az ENYH-knak az adott tagállam hivatalos nyelvén készített, rossz minőségű fordítását.

A kibocsátói oldalon a gyakorló szakemberek megemlítették, hogy bizonyos nyelvek esetében nehezen találnak szakképzett fordítót. Bár egyes hatóságok rendelkeznek belső fordítószolgálattal, e szolgálatok sok esetben nem fordítanak az EU-ban beszélt összes hivatalos nyelvre. Ezért egyes esetekben nehéz és költséges szakképzett fordítót találni. Egyes jelentésekben még olyan helyzetekre is hivatkoztak, amelyekben úgy tűnt, hogy nem lehet ENYH-t kibocsátani, mivel azt egyszerűen lehetetlen lett volna lefordíttatni a végrehajtó állam hivatalos nyelvére.

Az 5.1. alfejezetben foglaltakra visszautalva megállapíthatjuk továbbá, hogy a fordítások minőségét az is rontja, ha az ENYH eredeti változata zavaros, érthetetlen vagy hiányos információkat tartalmaz. Mindazonáltal számos jelentésben felszólították a tagállamokat arra, hogy tegyenek többet a fordítások minőségének biztosítása és javítása érdekében.

PUBLIC

AJÁNLÁSOK

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai különös figyelmet fordítsanak arra, hogy biztosítsák a tényállásnak és a kért intézkedéseknek az ENYH-ban történő, világosan strukturált és érthető ismertetését, törekedve az olvasó szempontjának figyelembevételére.***

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai az ENYH kibocsátásakor az A. mellékletben feltüntessék az összes kapcsolódó igazságügyi együttműködési kérelmet/határozatot, például a korábbi/párhuzamos EEP-ket, befagyasztásra vonatkozó tanúsítványokat vagy közös nyomozócsoportra vonatkozó dokumentumokat.***

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy nyújtson be olyan jogalkotási javaslatot, amely az A. melléklet felhasználóbarátabbá és hatékonyabbá tétele céljából, a feltárt hiányosságok figyelembevételével módosítja az irányelvet.***

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok az irányelv 5. cikkének (2) bekezdése és (14) preambulumbekezdése szellemében a hivatalos nyelvükön kívül egy másik, az Unióban általánosan használt nyelvet is megjelöljenek a nyelvhasználati szabályokra vonatkozó nyilatkozatukban.***

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai jó minőségű fordításokat biztosítsanak. Ajánlott továbbá, hogy a fordításhoz csatolják az ENYH eredeti változatát.***

PUBLIC

6. AZ ENYH TOVÁBBÍTÁSA ÉS KÖZVETLEN KAPCSOLATFELVÉTEL

Az értékelések e fordulója során az ENYH továbbításával kapcsolatos, következő két fő kérdéssel foglalkoztak: i. a végrehajtó állam azon illetékes hatóságának azonosítása, amelynek az ENYH-t meg kell küldeni; ii. a továbbítás módja, nevezetesen az, hogy az ENYH elektronikus továbbítása elegendő-e, és ha igen, milyen feltételek mellett, vagy szükséges-e az eredeti papíralapú ENYH továbbítása (is).

Bár a beszámolók szerint esetenként fordultak elő nehézségek, az értékelésekből általában az derült ki, hogy az illetékes végrehajtó hatóság azonosítása nem jelent jelentős problémát.

A biztonságos továbbítási mód kérdése nagyobb kihívást jelentett: a jelentések rámutattak arra, hogy a tagállamok eltérő – és olykor következetlen – nézeteket és megközelítéseket alkalmaznak, ami kritikus hatással lehet az ENYH zökkenőmentes alkalmazására. Az értékelések e fordulójából egyértelműen az derült ki, hogy a tagállamok illetékes hatóságai közötti biztonságos kommunikációt szolgáló elektronikus rendszer (az elektronikus bizonyítékok digitális cseréjére szolgáló rendszer – eEDES) teljes körű megvalósítása várhatóan jelentősen javítani fogja az ENYH-k továbbításának hatékonyságát, gyorsaságát és biztonságát.

6.1. Az illetékes végrehajtó hatóság azonosítása

Az értékelések megerősítették, hogy az Európai Igazságügyi Hálózat Igazságügyi Atlasza (az EIH Igazságügyi Atlasza) alapvető erőforrást képez. A tagállamok kibocsátó hatóságai rendszeresen és aktívan használják az EIH Igazságügyi Atlaszát a többi tagállam illetékes végrehajtó hatóságainak azonosítására és a velük való közvetlen kapcsolatfelvételre. Rámutattak azonban arra, hogy az EIH Igazságügyi Atlaszában szereplő, az illetékes hatóságokra vonatkozó információk néha hiányosak vagy elavultak. A gyakorló szakemberek hangsúlyozták, hogy a közvetlen kapcsolatfelvétel megkönnyítése érdekében ezeknek az információknak mindig az illetékes hatóságok helyes e-mail-címeit és telefonszámait kell tartalmazniuk.

Egy tagállam gyakorló szakemberei javasolták, hogy az EIH fontolóra vehetné, hogy az Igazságügyi Atlaszt az EU összes hivatalos nyelvén elérhetővé tegye. Ezenkívül az egyik jelentésben felkérték az EIH-t, hogy fontolja meg az Igazságügyi Atlasz javítását az olyan esetekre vonatkozóan, amikor több nyomozási cselekmény végrehajtása céljából bocsátanak ki ENYH-t.

Tekintettel arra, hogy az EIH Igazságügyi Atlasza a gyakorló szakemberek egyhangú véleménye szerint értékes eszköznek bizonyult, és arra, hogy az irányelv értelmében fontos a közvetlen kapcsolatfelvétel, azt ajánlották a tagállamoknak, hogy gondoskodjanak arról, hogy az illetékes hatóságokra vonatkozó információik helyesek, hiánytalanok és naprakészek legyenek az EIH Igazságügyi Atlaszában.

A kibocsátó hatóságok azonban olykor nehézségekbe ütköznek a végrehajtó hatóság beazonosítása terén, különösen azokban a tagállamokban, amelyek nem rendelkeznek az ENYH-k átvételére szolgáló központi koordinációs ponttal, azokban az esetekben, amikor több nyomozási cselekményt kérnek, és a végrehajtó államnak különböző illetékes hatóságai vannak, illetve ha nem ismert a kért cselekmény végrehajtásának helye. Amennyiben ilyen esetekben nehézségek merülnek fel, a kibocsátó hatóságok az irányelv 7. cikkének (5) bekezdésével összhangban több különböző forráshoz folyamodnak.

Az értékelések e fordulójában tett megállapítások szerint a kibocsátó hatóságok gyakran kérnek segítséget az EIH kapcsolattartóitól, vagy összetettebb ügyekben az Eurojust illetékes nemzeti irodáitól. Tájékoztatást kérhetnek továbbá a központi hatóságoktól, amennyiben vannak ilyenek kijelölve, az igazságügyi minisztériumtól, vagy a tagállamukban található, illetve a külföldre kiküldött összekötő bíráktól. Több tagállamban is az igazságügyi együttműködés területére magas fokon szakosodott gyakorló szakemberek csoportjai/egységei/hálózatai készek arra, hogy segítséget nyújtsanak kollégáiknak a határokon átnyúló ügyekkel kapcsolatos kérdésekben, beleértve az illetékes végrehajtó hatóság azonosítását is. Időnként rendőrségi csatornákat is igénybe vesznek az illetékes végrehajtó hatóság azonosításához.

Érdemes megjegyezni, hogy azokban az esetekben, amikor a végrehajtó államnak az ENYH-t átvevő hatóságai nem rendelkeznek hatáskörrel annak elismerésére és végrehajtására, általában betartják az irányelv 7. cikke (6) bekezdését, és az ENYH-t hivatalból továbbítják az illetékes végrehajtó hatósághoz. A gyakorló szakemberek – néhány kivételtől eltekintve – tényleg nem jelentettek olyan esetet, amikor az ENYH-t azért küldték vissza a kibocsátó hatóságnak, mert azt a végrehajtó állam olyan hatóságához továbbították, amely nem rendelkezett hatáskörrel annak elismerésére vagy végrehajtására. Egyes jelentésekben legjobb gyakorlatnak tekintették a 7. cikk (6) bekezdésének szigorú betartását, és azt valamennyi tagállam számára ajánlották.

6.2. A továbbítás módja

A legtöbb tagállam szinte szó szerint átültette jogszabályaiba az irányelv 7. cikkének (1) bekezdését, amely szerint az ENYH-t a kibocsátó hatóságnak az írásbeli dokumentálást lehetővé tevő bármely úton kell továbbítania a végrehajtó hatósághoz olyan módon, amely lehetővé teszi a végrehajtó állam számára a hitelesség megállapítását.

A gyakorló szakemberek általában egyetértenek abban, hogy az ENYH-k elektronikus továbbítása sokkal jobb megoldást jelent, mint az iratok postai úton történő megküldése, ami eredendően lassabb és nagyobb költségekkel jár. Mivel azonban még nem lépett hatályba a tagállamok illetékes hatóságaira vonatkozó azon kötelezettség, hogy az ENYH céljából decentralizált informatikai rendszeren keresztül folytassák a kommunikációt[10], az illetékes hatóságok továbbra is problémákkal szembesülnek a biztonságos csatornákkal, az adatvédelemmel és a hitelességgel kapcsolatban.

A legtöbb tagállam illetékes hatóságai általában e-mailben küldik meg az ENYH-kat, és elfogadják az e-mailben továbbított ENYH-kat, feltéve, hogy meg tudják állapítani azok hitelességét (a hitelesség biztosítható például elektronikus aláírással vagy azzal egyenértékű hitelesítési formával).

Egyes tagállamok egyértelművé tették, hogy végrehajtó hatóságként elfogadják az e-mailben küldött ENYH-kat, kivéve, ha kétségek vagy problémák merülnek fel a hitelességgel kapcsolatban; ilyen esetekben arra kérik a kibocsátó hatóságot, hogy más elfogadott alternatív módon küldje meg az ENYH-t.

Néhány tagállam azonban ragaszkodik az eredeti ENYH postai úton történő kézhezvételéhez, kivéve olyankor, ha az ENYH-t biztonságos csatornákon, például az Eurojust csatornáin keresztül továbbítják. Sürgős esetekben az ENYH végrehajtását az elektronikus úton továbbított másolat alapján még azelőtt meg lehet kezdeni, hogy az ENYH postai úton megérkezne. E tekintetben egyes értékelő csoportok arra ösztönözték a tagállamokat, hogy ne csak a postai úton küldött ENYH-kat, hanem az elektronikus úton megküldött ENYH-kat is fogadják el, ha azok megfelelnek az irányelv 7. cikkének.

Több tagállam illetékes kibocsátó hatóságai arról számoltak be, hogy az eredeti ENYH-kat továbbra is megküldik postai úton/futárral, még azután is, hogy először elektronikus úton továbbították őket. Kevés olyan tagállam van, amely e tekintetben különösen szigorú, és a biztonságos csatornák hiánya miatt, valamint adatvédelmi okokból nem küld ENYH-t e-mailben.

10 A digitalizációról szóló rendelet 26. cikkének (3) bekezdése szerint.

Meg kell jegyezni azt is, hogy a továbbítás kérdésében nemcsak a különböző tagállamok illetékes hatóságai alkalmaznak eltérő megközelítést, hanem olykor még ugyanannak a tagállamnak a gyakorló szakemberei is eltérően vélekednek az ENYH-k küldésének és fogadásának módjáról. Az egyik tagállamban a helyszíni látogatás során a gyakorló szakemberek többségének az volt a véleménye, hogy az ENYH-kat elegendő e-mailben megküldeni, más gyakorló szakembereknek pedig az volt az álláspontja, hogy az ENYH-kat csak akkor szabad elektronikus úton megküldeni, ha az Eurojuston keresztül továbbítják őket.

Az ENYH-k biztonságos továbbításával kapcsolatos problémák várhatóan megoldódnak azt követően, hogy a digitalizációról szóló rendelettel[11] létrehozott egységes jogi keret alapján teljeskörűen megvalósul a decentralizált informatikai rendszer. 2028. január 17-től az irányelv szerinti, határokon átnyúló kommunikáció főszabályként e decentralizált informatikai rendszeren keresztül folyik majd. A tagállamok választhatnak, hogy a decentralizált informatikai rendszerhez való csatlakozás céljából saját nemzeti informatikai rendszereket fejlesztenek ki vagy kiigazítják azokat, vagy pedig a Bizottság által e célokra kifejlesztendő referenciaalkalmazási szoftvert használják. Tekintettel azokra az előnyökre, amelyeket egy biztonságos kommunikációs eszköz jelenthet, a tagállamoknak azt ajánlották, hogy amíg az ENYH-k tekintetében működőképessé nem válik a digitalizációról szóló rendelet szerinti decentralizált informatikai rendszer, használják az eEDES-t, amelyet a Bizottság az irányelv alapján folytatott információcsere támogatására fejlesztett ki. A tervek szerint a jelenleg önkéntes eszközként használt eEDES lesz majd a digitalizációról szóló rendelet szerinti referenciaalkalmazási szoftver.

Az eEDES használata jelenleg önkéntes: nem minden tagállam csatlakozott a kísérleti projekthez, és a kísérleti projektben részt vevő tagállamokban nem minden hatóság kapcsolódott rá a rendszerre. Az értékelő csoportok méltatták az eEDES kísérleti projekthez már csatlakozott tagállamok részvételét, és emellett arra ösztönözték őket, hogy az összes illetékes hatóságot kapcsolják rá a rendszerre, ami úgy tűnik, hogy egyes tagállamokban meglehetősen nagy kihívást jelent a megfelelő digitális infrastruktúra hiánya miatt.

Az eEDES-t használó gyakorló szakemberek egyrészt jelezték, hogy milyen nehézségekkel találkoztak, másrészt azt, hogy a rendszer mely jellemzői szorulnak javításra (pl. problémásként említették azt a kötelezettséget, hogy az ENYH-formanyomtatványt közvetlenül az eEDES-ben kell kitölteni; a gyakorló szakemberek azt is megemlítették, hogy az eEDES nem veszi figyelembe az ENYH-k nemzeti igazságügyi adatbázisokban való tárolásának szükségességét). Az értékelő csoportok ennélfogva felkérték a Bizottságot, hogy vegye fontolóra a rendszer javítását, és foglalkozzon az értékelések e fordulója során azonosított problémákkal, illetve felvetett javaslatokkal.

[11] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2844 rendelete (2023. december 13.) a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok módosításáról.

6.3. Közvetlen kapcsolatfelvétel

Az ENYH továbbítását követően az esetek túlnyomó többségében a kommunikáció közvetlenül a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok között zajlik, leggyakrabban e-mailben vagy telefonon. Egyes jelentésekben az értékelő csoportok méltatták, hogy az érintett tagállamok illetékes hatóságai az ENYH végrehajtása során mindig igyekeztek közvetlen kapcsolatot létesíteni a kétségek eloszlatása vagy az esetlegesen felmerülő problémák megoldása érdekében. Azt is javasolták a tagállamoknak, hogy gondoskodjanak arról, hogy az ENYH-ban említett kapcsolattartó személy(ek) megfelelő szinten beszéljenek angolul ahhoz, hogy hatékony lehessen a közvetlen kommunikáció (lásd még a 14. fejezetet).

A kapcsolatfelvételre az Eurojuston, az EIH-n vagy a központi hatóságon keresztül vagy azok segítségével kerül sor, ha kommunikációs problémák merülnek fel, késedelem esetén, összetett vagy sürgős ügyekben, vagy ha kifejezetten koordinációra van szükség (pl. több nyomozási cselekményre vonatkozó ENYH-k vagy különböző tagállamokban végrehajtandó nyomozási cselekmények esetében). Az értékelések e fordulója során a gyakorló szakemberek többször is hangsúlyozták az Eurojust és az EIH hozzáadott értékét a kommunikáció és a koordináció megkönnyítésében, kiváltképp összetett és/vagy többoldalú ügyekben.

6.4. Tájékoztatási kötelezettség – B. melléklet

Az irányelv 16. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a végrehajtó államot, hogy a B. mellékletben foglalt formanyomtatvány kitöltésével és elküldésével az átvételtől számított egy héten belül igazolja vissza az ENYH kézhezvételét. A B. melléklet arra szolgál, hogy tájékoztassa a kibocsátó államot az ENYH megfelelő kézhezvételéről; ez döntő fontosságú a végrehajtó és a kibocsátó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvételben.

A legtöbb tagállam úgy véli, hogy a B. melléklet megfelel a célnak, bár néhány jelentés változtatási javaslatokat tartalmazott, például az e-mail-cím feltüntetésének kötelezővé tételét vagy azt, hogy a formanyomtatványt ne kelljen aláírni. Mivel a formanyomtatvány fenntartott helyet tartalmaz bármely olyan további információ számára, amely hasznosnak bizonyulhat a kibocsátó hatóság számára az együttműködési eljárás sikeres kimenetele szempontjából, a vélemények szerint ez a hely arra is használható lenne, hogy felhívják a kibocsátó hatóság figyelmét az A. mellékletben szereplő formanyomtatvány hiányos vagy hibás kitöltésére, és arra kérjék a kibocsátó hatóságot, hogy végezze el az összes szükséges vagy megfelelő kiegészítést és/vagy helyesbítést.

Egyes tagállamok állítása szerint a végrehajtó állam által megadott elérhetőségi adatok gyakran hiányosak vagy hibásak voltak. A jelentésekben azt is megemlítették, hogy voltak olyan gyakorló szakemberek, akik úgy döntöttek inkább, hogy a kézhezvételt a B. mellékletben szereplő formanyomtatványtól eltérő módon, például egyszerűen e-mail küldésével igazolják vissza.

Bár egyes gyakorló szakemberek elismerték, hogy a munkaterhelésük vagy más tényezők miatt időnként elfelejtik megküldeni a B. mellékletet, a témával kapcsolatban levont legfontosabb (ironikus) következtetés az, hogy úgy tűnik, hogy a B. mellékletet mindig megküldik, de soha nem kapják meg. Több tagállam kibocsátó hatóságai arról számoltak be, hogy gyakran emlékeztetőket kellett küldeniük a végrehajtó államnak, mivel nem kapták meg a B. mellékletet.

Tekintettel arra, hogy a B. melléklet fontos szerepet tölt be a közvetlen kapcsolatfelvételben, számos jelentés arra szólította fel az összes tagállamot, hogy szisztematikusan küldjék meg a B. mellékletet, és hiánytalan és helyes elérhetőségi adatokat adjanak meg a kibocsátó államnak.

AJÁNLÁSOK

- ***Az illetékes végrehajtó hatóság azonosításának megkönnyítése, valamint a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvétel lehetővé tétele érdekében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az EIH Igazságügyi Atlaszában szereplő információk helyesek, hiánytalanok és naprakészek legyenek.***

- ***A tagállamok illetékes hatóságait arra ösztönözzük, hogy lehetőség szerint elektronikus úton küldjék meg az ENYH-kat, és fogadják el az elektronikus úton érkező ENYH-kat, feltéve, hogy teljesülnek az irányelv 7. cikkében foglalt feltételek.***

- ***Addig, amíg az ENYH-k tekintetében működőképessé nem válik a digitalizációról szóló rendelet szerinti decentralizált informatikai rendszer, és amennyiben a digitalizációról szóló rendelet alkalmazásában a tagállamok a referenciaalkalmazási szoftver használatát tervezik, ajánlott, hogy az említett tagállamok gyorsítsák fel az eEDES kísérleti projekt végrehajtását, és az összes illetékes hatóságot kapcsolják rá erre a rendszerre annak érdekében, hogy biztosítsák az ENYH-k, valamint a kapcsolódó kommunikáció és bizonyítékok gyors és biztonságos továbbítását.***

- ***Szükséges, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai és adott esetben a központi hatóságok szisztematikusan megküldjék a B. mellékletet. Ezenkívül a B. mellékletben helyes és hiánytalan elérhetőségi adatokat kell feltüntetniük, valamint minden esetben e-mail-címet is meg kell adniuk.***

7. SZÜKSÉGESSÉG, ARÁNYOSSÁG, VALAMINT ELTÉRŐ TÍPUSÚ NYOMOZÁSI CSELEKMÉNY IGÉNYBEVÉTELE

Az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével összhangban a kibocsátó hatóság kizárólag akkor bocsáthat ki ENYH-t, ha az az eljárás céljából szükséges és arányos, és ha a nyomozási cselekmény(eke)t ugyanezen feltételek mellett hasonló belföldi ügyben is elrendelhették volna. Az irányelv a kibocsátó hatóságra bízza annak értékelését, hogy ezek a feltételek teljesülnek-e (6. cikk, (2) bekezdés). A végrehajtó hatóság konzultálhat a kibocsátó hatósággal, ha alapos oka van feltételezni, hogy az (1) bekezdésben említett feltételek nem teljesülnek, de az irányelv a kibocsátó hatóságra bízza annak eldöntését, hogy e konzultációt követően visszavonja-e az ENYH-t, ami azt jelenti, hogy ez nem képezheti a végrehajtás megtagadásának indokát (6. cikk, (3) bekezdés).

Az értékelési ciklusból kiderült, hogy a legtöbb tagállam többé-kevésbé ugyanazokat a kritériumokat alkalmazza annak értékelésekor, hogy az ENYH kibocsátása szükséges és arányos-e. Ennek az értékelésnek a legfontosabb elemei általában a következők: a bűncselekmény súlyossága, a cselekménnyel járó beavatkozás mértéke, az, hogy a bizonyíték megszerezhető-e más módon, valamint a bizonyíték jelentősége a nyomozás szempontjából. Egyes tagállamokban a törvényesség elve alkalmazandó, ami befolyásolhatja az ENYH kibocsátásának szükségességét és arányosságát. E tagállamok általában kivételekről rendelkeznek a törvényesség elve alól, amelyek mindazonáltal lehetővé teszik számukra a megfelelő értékelés elvégzését.

Azok a tagállamok, amelyeknek rendszerében a nyomozó hatóság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy ENYH-t bocsásson ki, amelyet azután érvényesítési eljárásnak vetnek alá, időnként találkoznak olyan ügyekkel, amelyekben az érvényesítő hatóságnak kétségei vannak a tekintetben, hogy teljesül-e a szükségesség, illetve az arányosság elve. Ilyen esetekben az érvényesítő hatóság dönthet úgy, hogy nem érvényesíti az ENYH-t, de a gyakorló szakemberek szerint ez ritkán fordul elő a gyakorlatban, mivel a hatóságok általában meg tudnak állapodni közösen a további lépésekről. Egyes tagállamok központosított rendszerrel rendelkeznek, és előírják, hogy minden kibocsátandó ENYH-t szakosodott hivatalon keresztül kell elküldeni, amely sokszor az ügyészségen belül található. Megfigyelhető volt, hogy esetenként szakosodott gyakorló szakemberek is tanácsot adnak kollégáiknak a szükségességgel és az arányossággal kapcsolatos kérdésekben, amit az értékelők többször is méltattak.

Bár a végrehajtó hatóságok időnként találkoznak olyan ENYH-kkal, amelyeket illetően véleményük szerint megkérdőjelezhető a szükségesség és az arányosság, az értékelésből az derült ki, hogy az esetek többségében sor kerül a konzultációs eljárásra, és a végrehajtó hatóság mégis végrehajtja az ENYH-kat, bizonyos esetekben azt követően, hogy a kibocsátó hatósággal alternatív további lépésekről állapodtak meg. Előfordult azonban olyan is, hogy a végrehajtó hatóságok az arányosság elvének saját értékelése alapján – kifejezetten vagy implicit módon – megtagadták az ENYH végrehajtását.

Ezen túlmenően az irányelv 10. cikke lehetővé teszi a végrehajtó hatóság számára, hogy eltérő típusú nyomozási cselekményhez folyamodjon olyan esetekben, ha a nyomozási cselekmény a végrehajtó állam jogában nem létezik, illetve ha azt hasonló belföldi ügyben nem lehetne végrehajtani, vagy ha a végrehajtó hatóság által választott nyomozási cselekmény kisebb beavatkozással járó eszközök révén ugyanazzal az eredménnyel járna. Mindezen esetekben a 10. cikk (4) bekezdése arra kötelezi a végrehajtó hatóságot, hogy előzőleg tájékoztassa a kibocsátó hatóságot, amely dönthet úgy, hogy visszavonja vagy kiegészíti az ENYH-t.

Több jelentés is azonban rámutatott arra, hogy a végrehajtó hatóságok nem mindig tájékoztatják a kibocsátó hatóságot, amennyiben úgy döntenek, hogy kisebb beavatkozással járó cselekményt alkalmaznak. A gyakorló szakemberek kifejtették, hogy nem látják ennek szükségességét, mivel a kisebb beavatkozással járó cselekmény pontosan ugyanazt az eredményt érte el, mint a kért cselekmény. Viszont, amint arra az értékelők rámutattak, ez a gyakorlat előre nem látható következményekkel járhat a kibocsátó államban, ezért az értékelő csoportok többször is azt ajánlották, hogy a 10. cikk (4) bekezdésével összhangban mindig tájékoztassák a kibocsátó hatóságot.

AJÁNLÁSOK

– ***A tagállamok végrehajtó hatóságainak az irányelv 10. cikkének (4) bekezdésével összhangban mindig tájékoztatniuk kell a kibocsátó hatóságot, ha más nyomozási cselekményt vesznek igénybe.***

8. AZ ENYH ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA, ALAKI KÖVETELMÉNYEK ÉS A BIZONYÍTÉKOK ELFOGADHATÓSÁGA

8.1. Elismerés és végrehajtás a kölcsönös elismerés elvével összhangban

Az irányelv 9. cikkének (1) bekezdésével összhangban a végrehajtó hatóságnak minden további alaki követelmény nélkül el kell ismernie az ENYH-t, és a végrehajtását ugyanolyan módon kell biztosítania, mintha a nyomozási cselekményt a végrehajtó államban rendelték volna el. Az értékelésből az derült ki, hogy a legtöbb tagállam nem tesz különbséget az elismerés és a végrehajtás között, és egyszerűen úgy dönt, hogy minden további alaki követelmény nélkül végrehajtja az ENYH-t, kivéve, ha fennállnak az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának vagy a halasztásnak az indokai. Néhány tagállam különbséget tesz az elismerés és a végrehajtás között, ami gyakran két hivatalos határozatot eredményez. Egyes jelentésekben megemlítették, hogy minden olyan esetben, amikor fennállnak az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokai, erről kifejezett határozatot kell hozni, megjelölve az ügyre vonatkozó indokokat.

A látogatások során gyakran szóba került az alapul szolgáló nemzeti bírósági határozat továbbítása. Az irányelv nem ír elő a kibocsátó hatóság számára olyan kötelezettséget, hogy a nemzeti bírósági határozatot csatolja az ENYH-hoz.

Számos gyakorló szakember csakugyan hangsúlyozta, hogy a kölcsönös bizalom elve miatt az alapul szolgáló bírósági határozat továbbítása nem lenne megkövetelhető, és elegendő lenne pusztán hivatkozni rá az A. mellékletben. A gyakorlatban azonban úgy tűnik, hogy egyes végrehajtó államok megkövetelik az alapul szolgáló bírósági határozatot, és az ENYH végrehajtását annak kézhezvételétől teszik függővé. Ez késedelmeket és félreértést okozhat, különösen azokban az esetekben, amikor nincsen bírósági határozat. Az értékelő csoportok több jelentésben is szükségesnek tartották azt az ajánlást tenni, hogy a végrehajtó hatóságok ne követeljék meg, hogy az alapul szolgáló bírósági határozatot csatolni kelljen az ENYH-hoz, mivel ilyen kötelezettség nem vezethető le az irányelvből. Néhány jelentésben felszólították a Bizottságot, hogy ezt a kérdést rendezze egy, az ENYH-ról szóló kézikönyvben.

PUBLIC

A látogatások során számos tagállam jelezte, hogy amikor megkapják a végrehajtó államtól az eredményeket, sokszor nehéz megállapítani, hogy az ENYH-t teljes egészében vagy részben hajtották-e végre, különösen azért, mert az eredményekről – akár több oldalon át – a végrehajtó állam nyelvén számolnak be. Gyakran az volt a vélekedés, hogy a végrehajtó hatóságok számára legjobb gyakorlatként ajánlható, hogy az eredmények megküldésekor csatoljanak kísérőlevelet is, amelyben kifejtik, hogy az ENYH-t teljes egészében vagy részben hajtották-e végre, és az utóbbi esetben mely nyomozási cselekmények várhatók még. Hivatkozással az irányelv 9. cikkének (6) bekezdésében előírt konzultációs eljárásra, a tagállamok elismerést kaptak a részleges eredmények „folyamatos” – az ügy sürgősségétől és a kibocsátó hatóság igényeitől függő – továbbításának gyakorlatáért is.

8.2. Az alaki követelmények betartása és a bizonyítékok elfogadhatósága

Az irányelv 9. cikkének (2) bekezdése értelmében a végrehajtó hatóságoknak be kell tartaniuk a kibocsátó hatóság által feltüntetett alaki követelményeket, amennyiben azok nem ellentétesek a végrehajtó állam alapvető jogelveivel.

E témában a tagállamok számos kihívást említettek a látogatások során. Kibocsátói szemszögből több olyan esetet is ismertettek, amelyben nem tartották be az alapvető alaki követelményeket. Az alábbiakban felsorolunk néhányat a leggyakrabban említett példák közül:

- a végrehajtó állam nem gondoskodott bíró, védőügyvéd vagy tanúk jelenlétéről a házkutatás vagy a kihallgatás során, annak ellenére, hogy ez a kibocsátó állam joga értelmében kötelezettség,
- a kihallgatandó személy jogállását (pl. tanú vagy gyanúsított) és így a jogálláshoz kapcsolódó eljárási alakiságokat a végrehajtó hatóság előzetes konzultáció nélkül megváltoztatta, ami hátrányosan érintette a kibocsátó államban folytatott nyomozást,
- annak ellenére, hogy a kibocsátó állam joga ezt előírja, az érintett személy részére nem kézbesítették a jogokat ismertető iratokat vagy az eljárási jogállásról szóló hivatalos értesítést,
- nem került sor eskü alatti kihallgatásra, noha ez elengedhetetlen volt ahhoz, hogy a kihallgatás bizonyítékként elfogadható legyen a kibocsátó államban.

A kért alaki követelmények be nem tartása nemkívánatos következményekkel járt, például másik ENYH-t kellett küldeni a kért cselekmény megismétlése érdekében, vagy akár olyan súlyosabb következményeket vont maga után, mint például a bizonyíték elfogadhatatlansága, vagy ami még rosszabb, akár az egész nyomozás összeomlása.

Több gyakorló szakember és értékelő szerint is egyes hatóságok nagyon tágan értelmezik az „alapvető jogelveket", és pusztán azért elutasítanak bizonyos alaki követelményeket, mert azok a saját jogukban nem léteznek. Úgy vélekedtek, hogy ez problematikus, és nincs összhangban az irányelvvel.

Végrehajtói szemszögből a gyakorló szakemberek bizonyos alaki követelményeket nehézkesnek és célszerűtlennek találtak. Egyes tagállamok megkérdőjelezik az iratok magánszemélyek részére történő kézbesítésének értékét, miközben nem rendelkeznek hatáskörrel e személyek esetleges kérdéseinek megválaszolására. A tagállamok továbbá azzal érveltek, hogy néha nagyon nehéz megérteni a kibocsátó állam által kért alaki követelményeket. Az alkalmazandó eljárásjog tagállamonként teljesen eltérő lehet, és a hosszadalmas, összetett vagy olykor elégtelen magyarázatok még tovább bonyolítják a dolgokat.

Számos jelentés hangsúlyozza a kért alaki követelmények betartásának fontosságát, mivel azok döntő fontosságúak a bizonyítékoknak a kibocsátó államban való elfogadhatósága szempontjából. Ezért a tagállamokat több ízben is felszólították arra, hogy a lehető legnagyobb mértékben tartsák be a kért alaki követelményeket, és szűken értelmezzék az „alapvető jogelvek" fogalmát. Ugyanakkor viszont helyénvalónak tűnt azt az ajánlást tenni, hogy a kibocsátó hatóságok az A. melléklet I. szakaszában egyértelműen írják le a kért alaki követelményeket és azok jelentőségét, szem előtt tartva, hogy az olvasó valószínűleg nem ismeri a szóban forgó tagállam büntető eljárásjogát.

Az alaki követelményekkel kapcsolatban azonosított kihívásokon kívül ez az értékelés nem tárt fel más jelentős problémát a bizonyítékoknak az ENYH-val összefüggésben való elfogadhatóságával kapcsolatban.

8.3. Határidők és sürgősség

Több gyakorló szakember is úgy vélte, hogy az irányelv 12. cikkében előírt határidők jelentősen megnövelték a határokon átnyúló együttműködés gyorsaságát a kölcsönös jogsegély rendszeréhez képest. A gyakorló szakemberek sok tagállamban azt tapasztalták, hogy változott a „gondolkodásmód", és hogy az Eurojustnak és az EIH kapcsolattartóinak fokozott bevonása hozzájárult a határidők betartásának javulásához.

Mindazonáltal számos kihívást azonosítottak. A gyakorló szakemberek megjegyezték, hogy egyes tagállamok általában betartják, míg úgy tűnik, hogy mások gyakran túllépik az irányelvben előírt határidőket. Ezenkívül sok kibocsátó hatóság megállapította, hogy késedelem esetén ritkán értesítették őket az okokról, és a végrehajtó hatóság sokszor nem válaszolt az emlékeztetőkre vagy a helyzetjelentésre irányuló megkeresésekre. Több jelentésben is az a vélemény fogalmazódott meg, hogy a végrehajtó hatóságoknak be kell tartaniuk a határidőket, és késedelem esetén tájékoztatniuk kell a kibocsátó hatóságot, közölve az okokat is. Úgy tűnik, hogy az irányelv 15. cikkében meghatározott halasztási indokokat a gyakorlatban ritkán alkalmazzák.

Végrehajtói szemszögből a tagállamok megemlítették, hogy időnként túllépték a határidőket a kért cselekmény(ek) összetettsége, az ügyhátralék és az erőforráshiány miatt, vagy azért, mert a kibocsátó államtól kiegészítő információkra volt szükségük.

Az A. melléklet B. szakasza lehetővé teszi, hogy a kibocsátó állam bejelölje a sürgősséget jelző négyzetet. A látogatások során valamennyi tagállam hasonló kritériumokat sorolt fel az ENYH sürgősnek minősítésével kapcsolatban: a tárgyalás közelgő időpontja, a gyanúsított őrizetére vonatkozó határidők, a bizonyíték megsemmisítésének kockázata stb. Ezzel szemben úgy tűnik, hogy a gyakorló szakemberek Unió-szerte ugyanazokkal a kihívásokkal szembesülnek a sürgősnek minősített ENYH-k végrehajtása során. Megemlítették, hogy bár a „sürgős” négyzet be volt jelölve, a sürgősségre gyakran nem adtak magyarázatot, és sehol nem szerepeltek olyan fontos információk, mint például a tárgyalás időpontja vagy a végrehajtás preferált határideje. Ilyen esetekben az értékelő csoportok valamennyi tagállamnak azt ajánlják, hogy az ENYH „sürgősnek” minősítésekor adják meg a sürgősséget alátámasztó releváns információkat. Ugyanakkor az is ajánlott, hogy a tagállamok észszerűen használják a „sürgős” címkét annak érdekében, hogy az ne veszítse el az értelmét.

Emellett néhány jelentésben megemlítették, hogy a nemzeti tagoknak az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségéről (Eurojust) és a 2002/187/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. november 14-i (EU) 2018/1727 európai parlamenti és tanácsi rendelet (Eurojust-rendelet) 8. cikke (3) bekezdésének b) pontjában és (4) bekezdésében meghatározott hatáskörrel való felruházása nagyban megkönnyítené a sürgős ügyek megoldását.

PUBLIC

8.4. Költségek

Az irányelv 21. cikke kimondja, hogy az ENYH végrehajtásával kapcsolatban a végrehajtó állam területén felmerülő költségeket kizárólag ez az állam viseli. A jogalkotó azonban figyelembe vette, hogy az ENYH végrehajtása kivételesen magas költségekkel járhat a végrehajtó állam számára. Ilyen helyzetekben a végrehajtó hatóság konzultálhat a kibocsátó hatósággal a költségek esetleges megosztásáról és a megosztás módjáról, illetve arról, hogy kell-e módosítani az ENYH-t. Amint azt a (23) preambulumbekezdés hangsúlyozza, a kivételesen magas költségek nem jelenthetnek további megtagadási indokot, és nem szolgálhatnak alapul az ENYH végrehajtásának késleltetéséhez vagy akadályozásához. Tulajdonképpen, ha nem sikerül megállapodásra jutni, az irányelv a kibocsátó hatóságra bízza annak eldöntését, hogy (részben) visszavonja-e az ENYH-t, vagy hogy viseli-e a költségek kivételesen magasnak minősített részét.

A gyakorlatban a legtöbb tagállam nem tapasztalt nagyobb nehézségeket a kivételesen magas költségekkel kapcsolatban. Egyes látogatások során példaként említettek olyan eseteket, amikor a költségekkel kapcsolatos kérdések – például nagy mennyiségű adat, összetett szakértői jelentések vagy hosszú lehallgatási időszak iránti kérelmek – kezeléséhez konzultációkra volt szükség. Ezeket az eseteket általában a végrehajtó és a kibocsátó hatóságok közötti konzultációk útján oldották meg. Ezenkívül számos jelentés kiemelte, hogy a kötelező védővel kapcsolatos költségek nem minősülhetnek kivételesen magas költségnek. Néhány tagállam azzal érvelt, hogy a „kivételesen magas költségek” nehezen meghatározható fogalom, és úgy vélték, hogy e kérdéssel kapcsolatban hasznosak lennének az uniós szintű iránymutatások.

AJÁNLÁSOK

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai tartózkodjanak annak kérésétől, hogy a kibocsátó állam az ENYH-hoz csatolva továbbítsa az alapul szolgáló nemzeti bírósági határozatot.***

– ***A tagállamok végrehajtó hatóságait arra ösztönözzük, hogy az eredményeknek a kibocsátó állam részére történő megküldésekor csatoljanak kísérőlevelet is, amelyben kifejtik, hogy az ENYH-t teljes egészében vagy részben hajtották-e végre. Részleges végrehajtás esetén, és hivatkozással az irányelv 9. cikkének (6) bekezdésében előírt konzultációs eljárásra, a tagállamok végrehajtó hatóságait arra ösztönözzük, hogy konzultáljanak a kibocsátó állammal a részleges eredmények „folyamatos" – az ügy sürgősségétől és a kibocsátó hatóság igényeitől függő – továbbításáról.***

– ***A tagállamok végrehajtó hatóságainak biztosítaniuk kell, hogy a kért alaki követelményeket a lehető legnagyobb mértékben betartsák és csak akkor utasítsák el, ha azok ellentétesek az „alapvető jogelvekkel", és az utóbbi fogalmat szűken értelmezzék, ami azt jelenti, hogy a kért alaki követelményeket nem utasíthatják el pusztán azért, mert a saját jogukban nem léteznek. Ugyanakkor az is ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai az I. szakaszban egyértelműen írják le a kért alaki követelményeket és azok jelentőségét.***

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai betartsák az ENYH elismerésére és végrehajtására vonatkozóan az irányelvben előírt határidőket, és késedelem esetén mielőbb tájékoztassák a kibocsátó államot, közölve az okokat is.***

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai az ENYH „sürgősnek" minősítésekor adják meg a sürgősséget alátámasztó összes releváns információt. Ugyanakkor az is ajánlott, hogy észszerűen használják a „sürgős" címkét annak biztosítása érdekében, hogy az ne veszítse el az értelmét.***

PUBLIC

9. A SPECIALITÁS SZABÁLYA

9.1. A bizonyítékoknak a kibocsátó állam által más eljárásokban történő felhasználása

Más jogi keretekkel ellentétben az irányelv nem tartalmaz a specialitás szabályára vonatkozó általános rendelkezést, és e tekintetben az egyetlen kivételt az ideiglenes átadásra vonatkozó rendelkezés (az irányelv 22. cikkének (8) bekezdése) jelenti. Az általános rendelkezés hiánya arra engedhet következtetni, hogy a specialitás szabálya az irányelvvel összefüggésben nem alkalmazandó. Az értékelés során azonban egyértelműen kiderült, hogy a tagállamok eltérő álláspontonvannak a specialitás szabályának az ENYH-val összefüggésben történő alkalmazását illetően, és előfordul, hogy még ugyanannak a tagállamnak a gyakorló szakemberei sem értenek egyet abban, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó-e, és ha igen, milyen mértékben.

Egyfelől sok tagállam véleménye az, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó az ENYH-val összefüggésben, de az érvelésük eltérő. Egyes tagállamok úgy vélik, hogy a specialitás szabályát a titoktartásról szóló irányelv 19. cikkének (3) bekezdése rögzíti, és hogy a specialitás szabálya a titoktartás egyik formáját képezi. Néhány más tagállam a specialitás nemzeti jogukban fellelhető szabályára támaszkodik, míg mások szerint a nemzetközi igazságügyi együttműködés egyik általános elvéről van szó, és az a büntetőügyekben folytatott együttműködés valamennyi eszközére alkalmazandó. A specialitás szabályának elkötelezett hívei a szükségesség és az arányosság elvére hivatkoznak annak szemléltetése érdekében, hogy a specialitás szabályát alkalmazni kell, máskülönben a bizonyítékok felhasználhatók lennének olyan esetekben, amikor az ENYH kibocsátása nem lett volna szükséges és arányos.

Kibocsátóként e tagállamok legtöbb kibocsátó hatósága kéri a végrehajtó állam hozzájárulását, ha a végrehajtó hatóságok által szolgáltatott bizonyítékokat más eljárásokban kívánja felhasználni. Végrehajtóként pedig e tagállamok egyes hatóságai kifejezetten leszögezik, hogy a továbbítandó bizonyíték kizárólag a kért célokra használható fel. Mások viszont nem határoznak meg ilyen feltételeket, hanem egyszerűen feltételezik, hogy a bizonyítékokat nem fogják más célra felhasználni. A hozzájárulás iránti kérelem értékelésének módja eltérő a tagállamok körében. Általában azt vizsgálják, hogy ha a hozzájárulás iránti kérelem külön ENYH lenne, akkor azt az ENYH-t végrehajtanák-e.

Másfelől a tagállamok egy csoportja úgy véli, hogy a specialitás szabálya az irányelvvel összefüggésben nem alkalmazandó. E tagállamok közül néhányan *a személyes adatoknak az illetékes hatóságok által a bűncselekmények megelőzése, nyomozása, felderítése, a vádeljárás lefolytatása vagy büntetőjogi szankciók végrehajtása céljából végzett kezelése tekintetében a természetes személyek védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 2008/977/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2016/680 irányelvet* alkalmazzák a kibocsátó államként kapott bizonyítékok felhasználását illetően. Álláspontjuk szerint ez az irányelv az adatok szabad áramlásáról rendelkezik, lehetővé téve ezáltal a bizonyítékok más eljárásokban történő felhasználását mindaddig, amíg az adatvédelmi elveket tiszteletben tartják, és a végrehajtó állam nem szögezte le kifejezetten, hogy az adott bizonyíték kizárólag az ENYH-ban meghatározott célokra használható fel.

Ezen eltérő álláspontokra tekintettel az országjelentések többségében a szerzők arra a következtetésre jutottak, hogy e kérdést illetően fontos és szükséges az egyértelműség, ezért a Bizottságot több jelentésben is felkérték arra, hogy nyújtson be jogalkotási javaslatot annak tisztázása érdekében, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó-e az ENYH-val összefüggésben.

9.2. Új nyomozások indítása az ENYH végrehajtását követően

Több tagállam is jelezte, hogy amennyiben az ENYH végrehajtása során olyan információ válik elérhetővé, amely szerint az ENYH kibocsátásának alapjául szolgáló bűncselekményen kívül az adott tagállam területén más bűncselekményt is elkövettek („véletlen felfedezés”), akkor belföldi nyomozást indítanak. Néhányan közülük kötelesek is ezt megtenni, mivel köti őket a törvényesség elve. Viszont nem minden tagállam tájékoztatja a kibocsátó államot, ha az ENYH alapján belföldi nyomozást indítottak.

A koordináció, illetve annak megelőzése érdekében, hogy a kibocsátó állam nyomozása esetleg ne legyen hátrányosan érintve, több jelentésben is azt ajánlották, hogy valamennyi végrehajtó hatóság tájékoztassa a kibocsátó hatóságot, ha az ENYH kézhezvételét követően vagy az ENYH keretében gyűjtött bizonyítékok alapján belföldi eljárás indul, amennyiben a belföldi ügy kapcsolódik ahhoz az ügyhöz, amelyre vonatkozóan az ENYH-t kibocsátották.

AJÁNLÁSOK

– ***Felkérjük a Bizottságot annak tisztázására, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó-e az ENYH-val összefüggésben, és e célból szükség esetén nyújtson be az irányelv módosítására irányuló jogalkotási javaslatot.***

– ***A koordináció, illetve annak megelőzése érdekében, hogy a kibocsátó állam nyomozása esetleg ne legyen hátrányosan érintve, ajánlott, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai tájékoztassák a kibocsátó államot, ha az ENYH végrehajtását követően belföldi eljárás indul, amennyiben a belföldi ügy kapcsolódik ahhoz az ügyhöz, amelyre vonatkozóan az ENYH-t kibocsátották.***

PUBLIC

10. AZ ELISMERÉS VAGY A VÉGREHAJTÁS MEGTAGADÁSÁNAK INDOKAI

10.1. Általános megjegyzések

Az irányelv 11. cikke az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának valamennyi nyomozási cselekmény esetében alkalmazható indokait sorolja fel, míg az irányelv más rendelkezései az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának meghatározott nyomozási cselekményekre vonatkozó további indokait szabályozzák.

Az összes tagállamot tekintve a gyakorló szakemberek kevés olyan esetről számoltak be – akár kibocsátó, akár végrehajtó hatóságként –, amikor az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokaira történt hivatkozás. Ezt a végrehajtás megtagadásának alacsony számára vonatkozó statisztikai adatok is megerősítették, bár az ilyen adatok azokra a tagállamokra korlátozódnak, amelyek esetében ilyen statisztikák rendelkezésre álltak.

Az ENYH-k végrehajtása megtagadásának leggyakoribb okai ténybeliek (pl. a kihallgatandó személy már nem tartózkodik a végrehajtó államban, vagy nem állapítható meg a holléte), és nem tartoznak sem az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának 11. cikkben megállapított indokai, sem pedig az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának meghatározott nyomozási cselekményekre vonatkozó további indokai közé.

A gyakorló szakemberek olyan esetekről is beszámoltak, amelyekben a kapott ENYH túl hiányos vagy pontatlan volt ahhoz, hogy lehetővé tegye a végrehajtást (pl. nem szolgáltattak elegendő adatot a cselekmény által érintett személy azonosításához, vagy nem volt egyértelmű, hogy melyik nyomozási cselekményt kell végrehajtani), és nem adtak meg kiegészítő információkat – még a végrehajtó hatóságok kérésére sem –, ami végül a végrehajtás megtagadását eredményezte. E tekintetben az értékelő csoportok néhány jelentésben hangsúlyozták, hogy az ENYH tartalmi hiányosságai – például az elégtelen információk, a fordítási hibák vagy az alaki hibák (pl. az aláírás hiánya) – nem eredményezhetik az ENYH végrehajtásának automatikus megtagadását, hanem inkább a kibocsátó hatóságokkal folytatott konzultációkhoz kell, hogy vezessenek (lásd még az 5. fejezetet).

Az egyes tagállamokra vonatkozó értékelő jelentések érdekes gyűjteményként szolgálnak a végrehajtás megtagadásának a gyakorló szakemberek által – akár kibocsátó, akár végrehajtó hatóságként – leírt (olykor szokatlan) eseteiről. Néhány ilyen esetet illetően az értékelő csoportok fenntartásokat fogalmaztak meg azzal kapcsolatban, hogy a megtagadás összeegyeztethető-e az irányelv rendelkezéseivel.

Úgy tűnik, hogy az irányelvben (különösen a 10. cikk (4) bekezdésében és a 11. cikk (4) bekezdésében) előirányzott konzultációs mechanizmusoknak rendszerint eleget tesznek. Mielőtt a végrehajtó hatóság úgy döntene, hogy nem ismeri el vagy nem hajtja végre az ENYH-t, általában konzultál a kibocsátó hatósággal, és adott esetben kiegészítő információkat kér annak további vizsgálatához, hogy fennállnak-e a megtagadás indokai.

Egyes kibocsátó hatóságok azonban olyan esetekről számoltak be, amikor a megtagadásról előzetes konzultáció nélkül értesítették őket. Ezenkívül néhány esetben az ENYH-t anélkül küldték vissza, hogy indokolással ellátott hivatalos határozatot hoztak volna, és a végrehajtás megtagadásának indokát csak a későbbi levelezés során közölték. E tekintetben rámutattak arra, hogy a végrehajtás megtagadása esetén a végrehajtás megtagadásának okait és jogalapját haladéktalanul közölni kellene a kibocsátó hatósággal.

Az értékelés során gyakran hangsúlyozták az előzetes konzultáció fontosságát. Számos gyakorló szakembernek az a tapasztalata hogy, ha kérdések merülnek fel a megtagadási indokok esetleges fennállásával kapcsolatban, a közvetlen konzultáció sok esetben lehetővé teszi a végrehajtó hatóság számára, hogy újraértékelje a végrehajtás megtagadása eredetileg hivatkozott indokának alkalmazhatóságát (például azáltal, hogy több információt szerez a nyomozásról, és megfelelően megvizsgálja, hogy a kért cselekményt hasonló belföldi ügyben engedélyeznék-e). Egyes jelentésekben az értékelő csoportok elismerésüket fejezték ki a tagállamok végrehajtó hatóságainak azért, hogy minden esetleges megtagadás esetén alkalmazták a konzultációs mechanizmust. Az egyik jelentésben azt javasolták, hogy a 11. cikk (4) bekezdésében meghatározott kötelező konzultációs eljárás hatályát terjesszék ki a végrehajtás megtagadásának további indokokaira is[12].

Az értékelések e fordulója keretében gyakran foglalkoztak azzal a kérdéssel, hogy megfelelően vannak-e átültetve az irányelvben foglalt, az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokaira vonatkozó rendelkezések.

Jóllehet az irányelv értelmében az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának valamennyi indoka opcionális, több tagállam is kötelezővé tette ezek egy részét vagy mindegyikét az irányelv átültetésekor.

[12] Az irányelv 11. cikkének (4) bekezdése kizárólag az elismerés/végrehajtás megtagadásának a 11. cikk (1) bekezdése a), b), d), e) és f) pontjában említett eseteiben ír elő kötelező konzultációt.

Az értékelő csoportok gondosan megvizsgálták azokat az okokat, amelyekkel a tagállami hatóságok azt a választást magyarázták, hogy az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának kötelező indokait írják elő. Egyes tagállamok hatóságai szerint az opcionális indokok összeegyeztethetetlenek lennének saját nemzeti jogi keretükkel vagy jogi hagyományaikkal, vagy miattuk a jogalkotónak részletes kritériumokat kellene meghatároznia a bírói mérlegelési jogkör gyakorlására vonatkozóan. A végrehajtás megtagadása kötelező indokainak előírásával kapcsolatos okok között a jogbiztonságot is megemlítették. Ezenkívül egyes gyakorló szakemberek úgy vélik, hogy a végrehajtás megtagadásának az irányelv 11. cikkében felsorolt bizonyos indokai olyanok, hogy ha megállapítást nyer, hogy valamelyikük alkalmazandó, a végrehajtás nem lehetséges (pl. az alapvető jogok megsértése), és az átültető jogszabály átfogalmazása („kell” helyett „-hat/-het”) sem eredményezne eltérő eredményt a gyakorlatban.

Emellett néhány tagállam átültető jogszabályai az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának olyan további indokait is tartalmazzák, amelyekről az irányelv nem rendelkezik.

Bár úgy tűnik, hogy az irányelv nem megfelelő átültetése a gyakorlatban még nem okozott jelentős rendszerszintű problémákat – amint azt a megtagadások alacsony aránya is mutatja –, az értékelések e fordulójából az derült ki, hogy egyes tagállamok azáltal, hogy kötelezővé tették az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának valamennyi indokát, megakadályozták (vagy megakadályozhatják) az illetékes hatóságokat abban, hogy végrehajtsanak olyan ENYH-kat, amelyeket egyébként valószínűleg végrehajtottak volna.

A helyszíni látogatások során néhány példát is ismertettek, hivatkozva többek között arra, hogy egyes tagállamok az ideiglenes átadás céljából kibocsátott ENYH-k végrehajtása megtagadásának kötelező indokaként ültették át a jogszabályaikba az őrizetben lévő személy hozzájárulásának hiányát, illetve a videokonferencia útján történő kihallgatás céljából kibocsátott ENYH-k esetében a gyanúsított/vádlott hozzájárulásának hiányát.

Ezért az értékelő csoportok több jelentésben is azt ajánlották az érintett tagállamoknak, hogy fontolják meg átültető jogszabályaiknak az irányelvvel való összehangolását, és az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának valamennyi indokát tegyék opcionálissá, továbbá az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának indokait korlátozzák az irányelvben előírtakra. Hangsúlyozták, hogy a kölcsönös bizalom és elismerés szellemében az ENYH-k végrehajtásának kell az alapértelmezett szabálynak lennie, a megtagadásnak pedig – szigorúan értelmezendő – kivételt kell képeznie.

10.2. Kettős büntethetőség

Még átfogó statisztikai adatok hiányában is úgy tűnik, hogy az ENYH-k végrehajtása megtagadásának leggyakoribb indoka az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének g) pontja szerinti kettős büntethetőség hiánya. Ez a megtagadási indok nem alkalmazandó a 10. cikk (2) bekezdésében említett nyomozási cselekményekre (nem kényszerítő intézkedések), valamint azokra az esetekre, amikor az ENYH a D. mellékletben felsorolt bűncselekmények valamelyikére vonatkozik, amelyek mentesülnek a kettős büntethetőség vizsgálata alól, ha a bűncselekmény a kibocsátó államban szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel büntethető, amelynek felső határa legalább három év.

Az értékelés során többek között közlekedési jogsértésekkel, a tartási kötelezettségek megsértésének eseteivel és adóbűncselekményekkel kapcsolatos példákat említettek.

A gyakorló szakemberek az ENYH-val összefüggésben általában nem tapasztaltak jelentős problémákat a kettős büntethetőséggel kapcsolatban, sem kibocsátó, sem végrehajtó hatóságként. Mindazonáltal több tagállam igazságügyi hatóságai is hangsúlyozták, hogy alapvető fontosságú a bűncselekmény egyértelmű leírása annak érdekében, hogy a végrehajtó hatóság értékelni tudja, hogy a cselekmény a végrehajtó állam joga szerint bűncselekménynek minősül-e.

Néhány kivételtől eltekintve, a gyakorló szakemberek nem tapasztaltak olyan eseteket, amikor az irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében felsorolt nyomozási cselekményekkel (nem kényszerítő intézkedések) kapcsolatban a kettős büntethetőség vizsgálatára hivatkoztak.

Egyes tagállamok gyakorló szakemberei korlátozott számú olyan esetet jeleztek, amikor a D. mellékletben felsorolt bűncselekmény-kategóriákkal kapcsolatban a kettős büntethetőség vizsgálatát helytelenül alkalmazták. E tekintetben az értékelő csoportok hangsúlyozták, hogy az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének g) pontja értelmében a kibocsátó hatóságnak kell jeleznie, hogy az adott bűncselekmény a D. mellékletben felsorolt kategóriák valamelyikébe tartozik-e.

10.3. *Ne bis in idem*

Az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének d) pontjával összhangban az ENYH elismerése vagy végrehajtása megtagadható, ha az ENYH végrehajtása ellentétes lenne a *ne bis in idem* elvével. E megtagadási indok alkalmazásával kapcsolatban nem számoltak be jelentős problémákról.

Valamennyi tagállam rendelkezik nemzeti bűnügyi nyilvántartással. Több tagállamban is létezik a korábbi és a folyamatban lévő büntetőügyeket tartalmazó központi adatbázis, amely lehetővé tenné a végrehajtó hatóság számára, hogy ne csak a *ne bis in idem* elvének esetleges megsértését ellenőrizze, hanem a folyamatban lévő belföldi nyomozásokkal való összefüggéseket és kapcsolatokat is. Az értékelések eredménye alapján azonban úgy tűnik, hogy egyes tagállamokban a végrehajtó hatóságok nem ellenőrzik rendszeresen a *ne bis in idem* helyzetet teremtő korábbi határozatok meglétét, és azt sem ellenőrzik, hogy ugyanazon cselekmény tekintetében, illetve ugyanazon személlyel szemben vannak-e folyamatban nemzeti nyomozások. Egyes tagállamok gyakorló szakemberei rámutattak arra, hogy a *ne bis in idem* elve a gyanúsított/terhelt által felhozható érv, aki várhatóan fel is veti ezt a kérdést.

Egyes jelentésekben azonban az értékelő csoportok helyénvalónak ítélték arra ösztönözni a tagállamokat, hogy vegyék igénybe a rendelkezésükre álló eszközöket annak vizsgálatához, hogy fennáll-e a *ne bis in idem* elvének esetleges megsértése, azokat a tagállamokat pedig, amelyek nem rendelkeznek az összes folyamatban lévő és lezárult büntetőügyre vonatkozó nemzeti központi adatbázissal, felszólították, hogy hozzanak létre ilyen adatbázist.

10.4. Mentességek vagy kiváltságok

Az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében az ENYH elismerése vagy végrehajtása megtagadható, ha a végrehajtó állam joga alapján mentesség vagy kiváltság áll fenn, illetve a büntetőjogi felelősség megállapítása és korlátozása tekintetében olyan szabályok vannak hatályban a sajtószabadságra és az egyéb médiában való véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozóan, amelyek lehetetlenné teszik az ENYH végrehajtását.

Amint azt az irányelv (20) preambulumbekezdése tisztázza, az uniós jogban nincs közös meghatározás arra nézve, hogy mi tekintendő mentességnek vagy kiváltságnak, ezért a tagállamok nemzeti jogára hárul e fogalmak pontos meghatározása. Az értékelések során kiderült, hogy több olyan tagállam is van, amelyeknek jogszabályaiban nincs meghatározva a mentesség vagy kiváltság általános fogalma. A bizonyos beosztású és foglalkozású személyek számára biztosított mentességeket és kiváltságokat külön törvények határozzák meg.

A legtöbb tagállam gyakorló szakemberei sem kibocsátó, sem végrehajtó hatóságként nem tapasztaltak olyan eseteket, amikor erre a megtagadási indokra hivatkoztak. Egyes gyakorló szakemberek olyan eseteket említettek, amikor az ENYH-t ügyvédi irodák átkutatása céljából bocsátották ki, ami által felvetődött a jogi szakmák által élvezett védelem kérdése.

Az a tagállam, amely uniós intézmények székhelyeinek ad otthont, konkrét problémákat vetett fel e megtagadási indok alkalmazásával kapcsolatban. Az illetékes végrehajtó hatóságok olyan esetekről számoltak be, amikor valamely uniós intézmény tisztviselőjeként dolgozó személy dokumentumainak lefoglalása vagy uniós tisztviselők kihallgatása céljából bocsátottak ki ENYH-t. Ezekben az esetekben, amikor mentességekkel és/vagy kiváltságokkal kapcsolatos esetleges kérdés merült fel, és kapcsolatba kellett lépni az e mentességek/kiváltságok felfüggesztésében illetékes hatósággal, nehéz volt választ kapni a szóban forgó uniós intézménytől. A végrehajtó hatóságok úgy döntöttek, hogy az ügyet a kibocsátó állam elé utalják az irányelv 11. cikkének (5) bekezdésével összhangban, amely úgy rendelkezik, hogy amennyiben a kiváltság vagy a mentesség felfüggesztése valamely nemzetközi szervezetnek a hatáskörébe tartozik, az érintett hatóságnak az e hatáskör gyakorlása iránti megkeresését a kibocsátó hatóságnak kell előterjesztenie.

Az értékelő csoport helyénvalónak tartotta azt ajánlani, hogy valamennyi uniós intézmény jelöljön ki egy-egy kapcsolattartó pontot a tagállamok illetékes hatóságai számára olyan esetekre, amikor az ENYH végrehajtásához uniós intézmény együttműködésére van szükség, és felkérte az uniós intézményeket annak biztosítására, hogy az ilyen megkereséseket feldolgozzák, és hogy az érintett tagállam választ kapjon.

PUBLIC

10.5. Alapvető jogok

Az irányelv az első olyan kölcsönös elismerési eszköz, amely az alapvető jogok esetleges megsértésével kapcsolatban kifejezetten indokot biztosít az elismerés/végrehajtás megtagadásához. Az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének f) pontjával összhangban az ENYH elismerése vagy végrehajtása megtagadható, ha alapos okkal feltételezhető, hogy a nyomozási cselekmény végrehajtása összeegyeztethetetlen lenne a végrehajtó államnak az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 6. cikke, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája értelmében fennálló kötelezettségeivel.

Érdekes módon – az értékelések során tett megállapítások alapján – elmondható, hogy a gyakorlatban alig alkalmazták a végrehajtás megtagadásának ezen indokát. Csak egy olyan esetről számoltak be, amikor az ideiglenes átadás céljából kibocsátott ENYH végrehajtását megtagadták a kibocsátó államban tapasztalható rossz fogvatartási körülmények miatt.

Az alapvető jogok kérdésével olyan esetek kapcsán is foglalkoztak, amelyek a vádlottnak a főtárgyaláson videokonferencia útján történő kihallgatása céljából kibocsátott ENYH-k végrehajtására vonatkoztak.

Ugyanakkor, amint arra egyes jelentések rámutattak, úgy tűnik, hogy ezek olyan esetek, amikor a végrehajtó hatóságok összetévesztették a végrehajtás megtagadásának az „alapvető jogokkal” kapcsolatos, az irányelv 11. cikke (1) bekezdésének f) pontjában meghatározott általános indokát a végrehajtó állam jogrendszerének alapvető elveivel kapcsolatos megtagadási indokkal (az irányelv 24. cikke (2) bekezdésének b) pontja). A videokonferencia útján történő kihallgatásokkal kapcsolatos kérdésekkel részletesebben a 12.3. fejezet foglalkozik. E helyütt elegendő rámutatni arra, hogy egyes tagállamok még olyankor is megtagadják a vádlottnak a tárgyalási szakaszban videokonferencia útján történő kihallgatása céljából kibocsátott ENYH-k végrehajtását, ha a vádlott hozzájárulását adja. Ilyen esetekben a végrehajtó hatóságok azon a véleményen vannak, hogy az ENYH-k végrehajtása sértené a közvetlenség elvét és/vagy a jogrendszerük egyéb alapvető elveit. Ezzel összefüggésben néha a vádlott alapvető jogai tiszteletben tartásának kérdését említik annak magyarázataként, hogy a videokonferencia útján történő meghallgatást miért tekintik összeegyeztethetetlennek a végrehajtó állam jogrendszerének alapvető elveivel.

AJÁNLÁSOK

– ***A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az irányelvvel összhangban az átültető jogszabályaikban az elismerés/végrehajtás megtagadásának valamennyi indokát opcionálisként határozzák meg. Ezen túlmenően az elismerés/végrehajtás megtagadásának az irányelvben előírtakon kívül semmilyen további indoka nem határozható meg.***

– ***A tagállamok végrehajtó hatóságainak eleget kell tenniük az irányelv 11. cikkének (4) bekezdésében foglalt kötelező konzultációs eljárásnak. Azokban az esetekben, amikor a tagállamok végrehajtó hatóságai az elismerés/végrehajtás megtagadásának az irányelvben meghatározott egyéb indokainak alkalmazását mérlegelik, arra ösztönözzük őket, hogy mielőtt úgy döntenének, hogy nem ismerik el vagy nem hajtják végre az ENYH-t, konzultáljanak a kibocsátó hatósággal, és adott esetben kérjenek kiegészítő információkat annak megfelelő vizsgálata céljából, hogy fennállnak-e az elismerés/végrehajtás megtagadásának indokára vonatkozó feltételek.***

PUBLIC

11.JOGORVOSLATI LEHETŐSÉGEK

11.1. Jogorvoslati lehetőségek a kibocsátó és a végrehajtó államban

Az irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a hasonló belföldi esetekben igénybe vehetőekkel egyenértékű jogorvoslatok álljanak rendelkezésre az ENYH-ban megjelölt nyomozási cselekmény esetében is. Az ENYH kibocsátásának érdemi indokait csak a kibocsátó államban benyújtott kereset útján lehet vitatni, a végrehajtó államban az alapjogok garanciáinak sérelme nélkül (a 14. cikk (2) bekezdése).

Az értékelések e fordulója során tett megállapítások alapján, összességében a tagállamok mind kibocsátó, mind végrehajtó államként biztosítják, hogy a hasonló belföldi ügyekben rendelkezésre álló jogorvoslatok az ENYH keretében kért és végrehajtott nyomozási cselekményekre is alkalmazandók legyenek.

Végrehajtó államként csak néhány tagállam rendelkezik egyedi jogorvoslatról az ENYH elismerésére vonatkozó vagy a végrehajtását elrendelő határozattal szemben. A legtöbb tagállamban az ENYH végrehajtása céljából végzett nyomozási cselekményt támadhatják meg az eljárásban részt vevő felek és/vagy a cselekmény által érintett személy. Az irányelv 14. cikkének (2) bekezdésével összhangban a tagállamok átültető jogszabályai gyakran kifejezetten előírják, hogy az ENYH kibocsátásának érdemi indokait csak a kibocsátó államban lehet vitatni.

A jogorvoslatok tagállamonként eltérők: ha a nyomozási cselekményt ügyész rendeli el, az érintett személy számos tagállamban felsőbb ügyész vagy egy bíró előtt támadhatja meg a határozatot; azokban az esetekben, amikor a nyomozási cselekményhez bíró (pl. nyomozási bíró) határozatára vagy engedélyére van szükség, e határozat vagy engedély ellen valamely magasabb fokú bíróság előtt lehet fellebbezni. Egyes tagállamok meghatározott nyomozási cselekményekkel (pl. a kutatásokkal) szembeni jogorvoslati lehetőségekről rendelkeznek; más tagállamokban általános jogorvoslati lehetőség áll rendelkezésre bármely nyomozási cselekmény jogszerűségének vizsgálatához vagy az érintett személy jogai bármely megsértésének kifogásolásához.

Kibocsátó államként a tagállamok többsége nem rendelkezik egyedi jogorvoslatról magával az ENYH kibocsátásával szemben. Az érintett fél az ügyész vagy bíróság alapul szolgáló végzését (pl. házkutatási végzés) támadhatja meg, ugyanolyan módon, mint valamely belföldi ügyben. Ezenkívül a gyakorló szakemberek hangsúlyozták, hogy az ENYH révén gyűjtött bizonyítékok érvényessége és/vagy elfogadhatósága a büntetőeljárás különböző szakaszaiban megtámadható.

Egyes jelentésekben az értékelő csoportok hangsúlyozták, hogy a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekkel kapcsolatos tájékoztatás elengedhetetlen ahhoz, hogy az érintett személy hatékony bírósági felülvizsgálatot kérhessen. Ezért az értékelő csoportok – elismerve bár, hogy számos nyomozási cselekmény esetében utólag áll csak rendelkezésre jogorvoslati lehetőség – azt ajánlották a tagállamoknak, hogy az irányelv 14. cikkének (3) bekezdésével összhangban biztosítsák, hogy ezt a tájékoztatást mindig időben megadják.

Megjegyezték továbbá, hogy a végrehajtó államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek struktúrája és a vonatkozó eljárások hossza nem veszélyeztetheti az ENYH hatékony működését azáltal, hogy túlzott mértékben késlelteti az összegyűjtött bizonyítékok továbbítását a kibocsátó állam részére.

A jogorvoslatok kérdését megvitatták a védőügyvédekkel folytatott megbeszélések során. Egyes tagállamok ügyvédei megjegyezték, hogy problémát jelent az ENYH tartalmához való korlátozott hozzáférés a végrehajtó államban, valamint az, ha nem áll rendelkezésre elegendő információ a kibocsátó államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről. Több tagállamban a védőügyvédek nem szolgáltak példákkal az ENYH keretében rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek alkalmazására vonatkozóan. Egyes jelentésekben kiemelték, hogy az ügyvédek korlátozott ismeretekkel és tapasztalattal rendelkeznek az ENYH jogi keretét illetően, a jogorvoslatok tekintetében is.

11.2. A *Gavanozov*-ítéletek

A jogorvoslati lehetőségek kérdésével az EUB által két kapcsolódó ügyben – a C-324/17. sz. (*Gavanozov I.*) és a C-852/19. sz. (*Gavanozov II.*) ügyben – 2019-ben, illetve 2021-ben hozott ítéletek fényében is foglalkoztak.

Az első határozatban az EUB tisztázta, hogy milyen információkat kell belefoglalni az A. mellékletben szereplő formanyomtatvány J. szakaszába. Az EUB az A. melléklet J. szakaszával összefüggésben értelmezte az irányelv 5. cikkének (1) bekezdését, és megállapította, hogy a kibocsátó tagállam igazságügyi hatóságának a J. szakaszban nem kell feltüntetnie azon jogorvoslati lehetőségek leírását, amelyek a tagállamában az ENYH kibocsátásával szemben rendelkezésre állnak. A kibocsátó hatóságnak csak azt kell feltüntetnie, „ha az ENYH kibocsátásával szemben már jogorvoslati kérelmet nyújtottak be", és amennyiben igen, részleteznie kell a jogorvoslati lehetőség leírását, beleértve a meghozandó intézkedéseket és a megállapított határidőket is.

A *Gavanozov II.* ügyben az EUB megállapította, hogy egy kibocsátó tagállam olyan nemzeti szabályozása, amely nem biztosít semmilyen jogorvoslati lehetőséget a házkutatásra, a lefoglalásra, illetve a tanúk videokonferencia útján történő kihallgatására vonatkozó ENYH kibocsátásával szemben, összeegyeztethetetlen az irányelvnek az annak 24. cikke (7) bekezdésével és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben értelmezett 14. cikkével. Következésképpen, amennyiben nem áll rendelkezésre jogorvoslati lehetőség, a fent említett nyomozási cselekményekre vonatkozó ENYH kibocsátása ellentétes az irányelvnek a Charta 47. cikkével és az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkével, és a végrehajtó államnak meg kell tagadnia az ENYH elismerését/végrehajtását. Határozatában az EUB kimondta, hogy a jogorvoslatnak lehetővé kell tennie az érintett fél számára, hogy a kibocsátó államban vitassa az ENYH szükségességét és jogszerűségét, legalább az ENYH kibocsátásának érdemi indokaira tekintettel.

Közvetlenül a *Gavanozov II.* ítéletet követően a tagállamok gyakorló szakemberei komoly aggodalmuknak adtak hangot a határozatnak az ENYH működésére gyakorolt potenciálisan jelentős hatása miatt, különösen ha az EUB által megállapított elveket más nyomozási cselekményekre is alkalmazni kell.

Noha a helyzet továbbra is képlékeny és további fejlemények várhatók, ennek az értékelésnek az e kérdésre vonatkozó fő megállapítása az, hogy a *Gavanozov II.* ítélet eddig nem gyakorolt jelentős hatást az ENYH tényleges alkalmazására.

A tagállamok többsége nem szándékozik jogszabályi változtatásokat bevezetni a *Gavanozov II.* határozat nyomán, mivel úgy vélik, hogy nemzeti jogszabályaik és gyakorlataik összhangban vannak az EUB által megállapított elvekkel.

Ami a házkutatások és lefoglalások végrehajtása céljából kibocsátott ENYH-kat illeti, a tagállamok kibocsátó államként olyan jogorvoslati lehetőségekről rendelkeznek, amelyek lehetővé teszik a házkutatást vagy lefoglalást elrendelő végzés alapjául szolgáló érdemi indokok vitatását. Ami az egyéb nyomozási cselekményeket, többek között a tanúk videokonferencia útján történő kihallgatását illeti, néhány tagállam említette azt a lehetőséget, hogy az alapvető jogok megsértése esetén alkotmányjogi panaszt lehet benyújtani, vagy polgári eljárást lehet indítani az állam ellen a jogsértés következtében elszenvedett károk megtérítése céljából. Több tagállam nemzeti jogszabályai ugyanakkor úgy rendelkeznek, hogy a nyomozás során hozott intézkedések vagy határozatok által érintett személyek panaszt nyújthatnak be bármely ilyen intézkedéssel és határozattal kapcsolatban.

Az értékelő csoportok fenntartásokat fogalmaztak meg azzal kapcsolatban, hogy egyes tagállamokban ténylegesen rendelkezésre állnak-e jogorvoslati lehetőségek a nem kényszerítő intézkedésekre vonatkozó ENYH-k kibocsátásával szemben, ideértve a tanúk videokonferencia útján történő kihallgatását is. Nehéz azonban megjósolni, hogy a tagállamok ügyészei és bíróságai hogyan fogják a gyakorlatban alkalmazni a *Gavanozov II*. ítéletben foglalt elveket, és továbbra is bizonytalanság áll fenn a hatékony jogorvoslat fogalmát és terjedelmét illetően, legalábbis a tanúk videokonferencia útján történő kihallgatása és más nem kényszerítő intézkedések tekintetében.

Ami a *Gavanozov II.* ítélet hatását illeti, a tagállamok illetékes hatóságai sem kibocsátói, sem végrehajtói minőségükben nem számoltak be olyan esetekről, amikor az ENYH végrehajtását azért tagadták meg, mert a kibocsátó államban nem állt rendelkezésre jogorvoslati lehetőség az ENYH kibocsátásával szemben.

A tagállamok – kibocsátó hatóságként – beszámoltak néhány olyan esetről, amikor a *Gavanozov II.* ítéletet követően a végrehajtó hatóságok tájékoztatást kértek tőlük a kibocsátó államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről. Az ilyen kiegészítő információk iránti megkeresések azonban nem vezettek az ENYH végrehajtásának megtagadásához.

PUBLIC

A gyakorló szakemberek rámutattak arra, hogy végrehajtó hatóságként eljárva, a *Gavanozov I.* határozat és a kölcsönös bizalom elve alapján, amikor házkutatásra, lefoglalásra vagy tanúk videokonferencia útján történő kihallgatására irányuló ENYH-t kapnak, nem kérik a kibocsátó hatóságtól, hogy adjon tájékoztatást a kibocsátó államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről. Néhány gyakorló szakember azzal érvelt, hogy ellentétes lenne a kölcsönös elismerés mint elképzelés lényegével, ha a végrehajtó hatóságok szisztematikusan megvizsgálnák a kibocsátó államban alkalmazandó jogorvoslati lehetőségeket. A végrehajtó hatóságnak csak abban az esetben kellene további tájékoztatást kérnie a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről, ha egy adott ügyben konkrét aggodalomra okot adó tényező merül fel.

A *Gavanozov II.* határozat nyomán csak egy tagállam vezetett be kifejezetten magával az ENYH kibocsátásával szembeni jogorvoslatot: amennyiben az érintett személy fellebbezést nyújt be, az illetékes bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy teljesülnek-e az ENYH kibocsátásának feltételei. A *Gavanozov II.* ügyben közvetlenül érintett tagállam arról számolt be, hogy módosította jogszabályait annak érdekében, hogy megfeleljen az EUB által hozott ítéletnek. Egy másik tagállam jelenleg vizsgálja jogszabályainak esetleges módosításait. Érdemes hozzátenni, hogy egyes tagállamokban – noha a *Gavanozov II.* határozatot követően nem módosították a jogszabályokat – a már meglévő jogorvoslati lehetőségek alkalmazhatóságát a gyakorlatban kiterjesztették a tanúk videokonferencia útján történő kihallgatása céljából kibocsátott ENYH-kra.

PUBLIC

12. KONKRÉT NYOMOZÁSI CSELEKMÉNYEK

12.1. Általános megjegyzések

Az irányelv IV. fejezete (22–29. cikk) különleges rendelkezéseket tartalmaz egyes nyomozási cselekményekre vonatkozóan. Az V. fejezet (30–31. cikk) a titkos távközlési információgyűjtéssel foglalkozik.

A nyomozási cselekmények bizonyos típusainak külön szabályozására többek között azok összetettsége, az érintett személyek alapvető jogaira gyakorolt hatásuk, valamint a tagállamok nemzeti jogában fennálló jelentős különbségek miatt van szükség.

Nem véletlen tehát, hogy számos szóban forgó nyomozási cselekmény esetében az irányelv további indokot ad meg a végrehajtás megtagadására vonatkozóan, úgy rendelkezve, hogy az ENYH végrehajtása megtagadható, ha a cselekmény végrehajtását hasonló belföldi esetben nem engedélyeznék.

Az értékelések e fordulója során kiderült, hogy egyes nyomozási cselekmények esetében az eltérő eljárási szabályok továbbra is kihívást jelenthetnek az igazságügyi együttműködés keretében. A szakértők megjegyezték, hogy egyes nemzeti jogszabályok különösen szigorú korlátokat szabnak a nyomozási cselekmények bizonyos típusai esetében. Az egyik tagállamban például a titkos távközlési információgyűjtés bizonyos formái csak akkor engedélyezhetők, ha ismert a gyanúsított.

Annak érdekében, hogy az illetékes kibocsátó hatóságok általános tájékoztatást kaphassanak a nyomozási cselekményekre vonatkozóan a többi tagállamban érvényes szabályokról, azt ajánlották a tagállamoknak, hogy megfelelően töltsék ki és aktualizálják a nyomozási cselekményekre vonatkozóan az EIH honlapján található *Fiches Belges*-et.

Több alkalommal kiemelték azt is, hogy ennél is fontosabb, hogy az A. melléklet elegendő információt tartalmazzon a nyomozás tárgyát képező büntetőügyről annak érdekében, hogy a végrehajtó hatóságok könnyen megítélhessék, hogy hasonló belföldi ügyben engedélyeznék-e a nyomozási cselekményt.

PUBLIC

Emellett a legösszetettebb intézkedésekre és ügyekre hivatkozva ismételten hangsúlyozták, hogy az illetékes hatóságok közötti közvetlen kapcsolat és korai konzultáció, valamint szükség esetén az Eurojust bevonása kiemelkedő fontosságú az ENYH sikeres végrehajtása szempontjából.

A tagállamok nemzeti jogszabályai közötti különbségekből eredő problémák mellett az értékelések e fordulója során az derült ki, hogy azon nehézségek egy részét, amelyekkel a gyakorló szakemberek az ENYH alkalmazása során konkrét nyomozási cselekmények tekintetében szembesülnek, uniós szintű jogszabályok révén kell kezelni.

12.2 Ideiglenes átadás

Az értékelések e fordulója során az derült ki, hogy nagyon kevés esetben került sor az irányelv 22. és 23. cikkében foglalt ideiglenes átadásra.

Több tagállam illetékes hatóságai sem kibocsátó, sem végrehajtó hatóságként nem rendelkeztek tapasztalattal ezen intézkedést illetően. A gyakorló szakemberek elmondásuk szerint a videokonferencia útján történő kihallgatásokat gyakorlatiasabb és gyakran arányosabb megoldásnak tekintik.

Mindazonáltal ki lehet bocsátani ideiglenes átadásra irányuló ENYH-t bármely más olyan nyomozási cselekményre vonatkozóan is, amely a szóban forgó személy jelenlétét igényli (pl. felismerésre bemutatás), és nem csak a végrehajtó államban őrizetben levő személy kihallgatása céljából. Emellett néhány gyakorló szakember hangsúlyozta ezen intézkedés fontosságát, mivel olykor döntő jelentőségű, hogy a más tagállamban őrizetben levő kulcsfontosságú tanúk személyesen megjelenjenek a bíróság előtt.

Előfordult, hogy problémák merültek fel a megfelelő eszköz megválasztásával kapcsolatban. Az illetékes hatóságok általában helyesen tesznek különbséget az EEP alapján büntetőeljárás lefolytatása céljából történő ideiglenes átadás és az ENYH keretében bizonyítékgyűjtés céljából való ideiglenes átadás között.

PUBLIC

Amint azt az irányelv (25) preambulumbekezdése egyértelművé teszi, ha egy tagállamban őrizetben levő személyt büntetőeljárás lefolytatása – és ennek keretében akár tárgyalás céljából történő bíróság elé állítása – céljából kívánnak átadni valamely másik tagállamnak, akkor e célból a 2002/584/IB tanácsi kerethatározattal összhangban EEP-t kell kiadni. Az irányelv értelmében az ideiglenes átadás egyetlen célja olyan konkrét nyomozási cselekmény foganatosítása, amelyhez a személy jelenléte szükséges (pl. a vádlott kihallgatása vagy felismerésre bemutatás).

A gyakorló szakemberek ugyanakkor beszámoltak olyan esetekről, amikor a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok eltérő álláspontonvoltak a tekintetben, hogy melyik jogalapot kell alkalmazni. Egyes esetekben megtagadták az olyan ENYH végrehajtását, amelyet a terhelt tárgyaláson való jelenlétének biztosítása céljából bocsátottak ki, mivel a végrehajtó hatóság helyesen azzal érvelt, hogy az EEP alapján kellett volna kérni az ideiglenes átadást. A legtöbb esetben megfelelő konzultációt követően a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok megállapodásra jutottak az alkalmazandó eszközről.

A két eszköz közötti határvonal olykor kevésbé egyértelmű, és a kibocsátó hatóság számára kihívást jelenthet eldönteni, hogy melyik jogalap alkalmazandó, figyelembe véve az EEP-re és az ENYH-ra vonatkozó különböző követelményeket is (pl. a vádlott hozzájárulásának hiánya az ENYH-val összefüggésben a végrehajtás megtagadásának egyik indokát képezi).

Érdemes megemlíteni egy esetet, amelyről az egyik tagállam számolt be a két eszköz közötti kapcsolat szemléltetésére. Az érintett tagállamhoz nagyon sürgős kérelem érkezett az irányelv alapján egy olyan személy ideiglenes átadására vonatkozóan, aki szabadságvesztés-büntetését töltötte a végrehajtó államban. Az illetékes hatóság azonnal végrehajtotta az ENYH-t. Később kiderült, hogy ugyanaz a kibocsátó hatóság már kibocsátott egy EEP-t ugyanazon személlyel szemben ugyanabban az ügyben büntetőeljárás lefolytatása céljából, és ugyanannak a végrehajtó államnak egy másik illetékes hatósága már elrendelte a személy átadását, de azt elhalasztotta addig, amíg a személy le nem tölti a büntetését a végrehajtó államban. Ebben az esetben úgy tűnik, azért bocsátottak ki ENYH-t, hogy elkerüljék az EEP-vel kapcsolatos eljárás keretében elrendelt elhalasztott átadást.

Tekintettel a gyakorló szakemberek által olykor tapasztalt gyakorlati nehézségekre, hasznos lehetne, ha a Bizottság a 4. fejezetben foglalt ajánlásnak megfelelően olyan kézikönyvet bocsátana rendelkezésre vagy olyan iránymutatásokkal szolgálna, amelyek részletezik az ENYH és más igazságügyi együttműködési eszközök – köztük az EEP – közötti kapcsolatot.

Az ideiglenes átadásra vonatkozó ENYH végrehajtása megtagadható, ha az őrizetben levő személy ahhoz nem járul hozzá (az irányelv 22. cikke (2) bekezdésének a) pontja). Kibocsátó hatóságként eljárva a tagállamok nem rendelkeznek külön eljárásokkal arra, hogy az ENYH kibocsátása és továbbítása előtt megbizonyosodjanak arról, hogy az adott személy hozzájárul-e majd az ideiglenes átadáshoz. A végrehajtó hatóságokkal – az érintett személy hozzájárulását illetően is – folytatott előzetes konzultációt tekintették az egyik legjobb gyakorlatnak.

Egyes tagállamokban – az irányelvvel ellentétesen – a végrehajtás megtagadásának kötelező indoka az, ha a fogva tartott személy nem adja a hozzájárulását. Az értékelő csoportok azt ajánlották az érintett tagállamoknak, hogy átültető jogszabályaikat igazítsák hozzá az irányelvhez. Amint azt egyes jelentésekben megjegyezték, gátolhatja az igazságügyi együttműködést, ha az őrizetben levő személy megakadályozhatja az átadást. A szakértők azt az esetet említették, amikor azért bocsátanak ki ENYH-t, hogy sor kerüljön valamely gyanúsított/vádlott ideiglenes átadására abból a célból, hogy a kibocsátó államban felismerésre bemutatáson vegyen részt. Ha a hozzájárulás hiánya a végrehajtás megtagadásának kötelező indokát jelenti, akkor lehetetlenné válna a nyomozási cselekmény végrehajtása, ami akadályozná a bizonyítékgyűjtést, és aláásná a nyomozást.

A legtöbb tagállam úgy nyilatkozott, hogy nem szembesültek nehézségekkel annak biztosítását illetően, hogy az átadott személyt az átadás során a kibocsátó államban őrizetben tartsák, mivel az ENYH elegendő jogalapnak minősül az őrizethez. Egyes tagállamokban az illetékes hatóságnak az ENYH-n alapuló nemzeti, szabadságelvonással járó intézkedést kell kibocsátania.

12.3. Videokonferencia útján történő kihallgatás, illetve meghallgatás

A tanúk, gyanúsítottak és vádlottak, illetve szakértők videokonferencia útján történő kihallgatása, illetve meghallgatása – amelyet az irányelv 24. cikke szabályoz – olyan nyomozási cselekmény, amely iránt gyakran érkezik megkeresés, és amelyet gyakran hajtanak végre mind a nyomozási, mind a tárgyalási szakaszban.

Amint azt egyes jelentésekben kiemelték, a büntetőeljárások során videokonferencia útján történő kihallgatás, illetve meghallgatás innovatív megközelítésnek számít, amely forradalmasította a bizonyítékok megszerzésének és bemutatásának módját, fokozva az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonyságát, és felgyorsítva az igazságszolgáltatást. Emellett a Covid19-világjárvány idején több tagállam is bevezette vagy kiterjesztette belföldi ügyekben a videokonferencia alkalmazását az igazságszolgáltatás folytonosságának biztosítása érdekében, és a videokonferencia-rendszerek működésének javításához szükséges technikai intézkedéseket is elfogadtak.

A 24. cikk (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának a 11. cikkben említett indokain túl a videokonferencia útján történő kihallgatásra, illetve meghallgatásra vonatkozó ENYH végrehajtása akkor is megtagadható, ha: a) a gyanúsított vagy vádlott ahhoz nem adta beleegyezését; vagy b) a nyomozási cselekmény elvégzése az adott esetben ellentétes lenne a végrehajtó állam jogának alapvető elveivel.

Több tagállam a végrehajtás megtagadásának kötelező indokaként ültette át a gyanúsított vagy vádlott hozzájárulásának hiányát. Ami a végrehajtás megtagadásának egyéb indokait illeti, az értékelő csoportok felkérték az érintett tagállamokat, hogy az átültető jogszabályaikat hangolják össze az irányelvvel.

A következő két alfejezet két kapcsolódó, de eltérő témával foglalkozik. Az első a gyanúsított/vádlott bizonyítékgyűjtés céljából történő kihallgatása érdekében kért videokonferenciákra vonatkozik (pl. a gyanúsított/vádlott ügyész vagy bíróság általi kihallgatása), míg a második azokkal a videokonferenciákkal foglalkozik, amelyek célja biztosítani azt, hogy a vádlott távolról, egy másik tagállamból részt vehessen a főtárgyaláson.

12.3.1. A gyanúsított/vádlott bizonyítási célból való kihallgatása a nyomozási és tárgyalási szakaszban

A tagállamok többségében az illetékes hatóságok ENYH-t bocsáthatnak ki és hajthatnak végre a gyanúsított vagy vádlott kihallgatása céljából, mind a nyomozás során, mind pedig a tárgyalási szakaszban. Egyes tagállamok, amelyekben kötelező a vádlott fizikai jelenléte a tárgyaláson, nem bocsáthatnak ki ENYH-t a vádlottnak a tárgyalási szakaszban történő kihallgatása céljából, ugyanakkor végrehajthatnak ilyen ENYH-kat.

Egyes tagállamok azonban soha nem engedélyezik ENYH kibocsátását és végrehajtását a vádlottnak a tárgyalási szakaszban történő kihallgatása céljából, függetlenül attól, hogy ahhoz hozzájárul-e. Az érintett tagállamok véleménye szerint a vádlottnak a tárgyalási szakaszban videokonferencia útján történő kihallgatása sértené a közvetlenség elvét, valamint sértené a tisztességes eljáráshoz való jogot és a védőügyvéd (közvetlen) igénybevételéhez való jogot.

Az értékelő csoportok rámutattak arra, hogy a közvetlenség elve és a védelemhez való jog korlátozható, amennyiben az szükséges és arányos abból a célból, hogy meg lehessen felelni valamely releváns közérdeknek, amint azt az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata is megerősítette[13].

Megállapították továbbá, hogy a vádlott bizonyítási célú, videokonferencia útján történő kihallgatása nem feltétlenül eredményezi e személy védelemhez való jogának megsértését, továbbá hogy hatékony megoldásokkal biztosítani lehet a terhelt és a védőügyvédje közötti közvetlen és bizalmas kommunikációt.

Ezenkívül az irányelv 24. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében az ENYH végrehajtása akkor tagadható meg, ha a videokonferencia útján történő kihallgatás *az adott esetben* ellentétes lenne a végrehajtó állam jogának alapelveivel, megkövetelve így a végrehajtó hatóságtól annak értékelését, hogy az *ügy sajátos körülményei* alapján az ENYH végrehajtása a vádlott jogainak olyan megsértését vagy korlátozását eredményezné-e, amely összeegyeztethetetlen lenne a végrehajtó állam jogának alapelveivel.

Az értékelő csoportok és több gyakorló szakember azt is hangsúlyozta, hogy a videokonferencia útján történő kihallgatás arányos alternatívát jelenthet az olyan, nagyobb beavatkozással járó intézkedésekhez képest, mint például az ideiglenes átadás és akár az EEP alapján történő átadás, amint azt az irányelv (26) preambulumbekezdése is javasolja.

A fentiek fényében azt ajánlották az érintett tagállamoknak, hogy vizsgálják felül jogszabályaikat és/vagy gyakorlataikat annak érdekében, hogy az ügy körülményeitől függően a tárgyalási szakaszban is végre tudják hajtani azokat az ENYH-kat, amelyek kibocsátására bizonyítási célból, a vádlott videokonferencia útján történő kihallgatása érdekében kerül sor.

[13] Lásd *Marcello Viola kontra Olaszország*, 45106/04. sz., 2006. október 5.; *Sakhnovskiy kontra Oroszország*, 21272/03. sz., 2010. november 2.; *Boyets kontra Ukrajna*, 20963/08. sz., 2018. január 30.; *Dijkhuizen kontra Hollandia*, 61591/16. sz., 2021. június 9.

12.3.2. Videokonferencia útján történő kihallgatás a vádlott főtárgyaláson való részvételének biztosítása érdekében

Az értékelések e fordulója során azzal a kérdéssel is foglalkoztak, hogy kibocsátható-e videokonferencia útján történő kihallgatásra vonatkozó ENYH annak érdekében, hogy biztosított legyen a vádlottnak egy másik tagállamból való távoli részvétele a főtárgyaláson.

A kérdés két különböző szempontot érint.

Azt, hogy a vádlottnak a tárgyaláson videokonferencia útján történő távoli részvétele összeegyeztethető-e egyrészt a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásával; másrészt pedig az irányelv hatályával, mivel a vádlottnak a főtárgyaláson való részvétele nem (mindig) kapcsolódik bizonyítékgyűjtéshez.

Több tagállam is kibocsát és végrehajt ilyen ENYH-kat, különösen abban az esetben, ha a vádlott ehhez hozzájárul. Megközelítésük több megfontoláson alapul, amelyek némelyike a következőképpen foglalható össze.

E tagállamok véleménye szerint úgy tűnik, hogy ez a gyakorlat összhangban áll az irányelv szellemével. A (26) preambulumbekezdés kifejezetten előírja a kibocsátó hatóságok számára annak mérlegelését, hogy a gyanúsított/vádlott videokonferencia útján történő kihallgatására vonatkozó ENYH az EEP hatékony alternatívája lehetne-e. A gyakorló szakemberek pedig hangsúlyozták, hogy azon ENYH-k végrehajtása, amelyeket azért bocsátottak ki, hogy a vádlott távolról, egy másik tagállamból részt vehessen a főtárgyaláson, hatékony módja annak, hogy el lehessen kerülni az EEP-k aránytalan alkalmazását. Néhány gyakorló szakember úgy érvelt, hogy EEP-t „végső megoldásként” kellene annak érdekében kibocsátani, hogy biztosított legyen a vádlott részvétele a tárgyaláson.

Ezenkívül, ha ahhoz a vádlott hozzájárulását adja, a főtárgyaláson egy másik tagállamból, videokonferencia útján való részvétele lényegesen jobb opciót jelent a távollétében lefolytatott tárgyaláshoz képest. Ilyen helyzetekben a videokonferencia olyan eszköznek tekinthető, amely megkönnyíti a vádlott védelemhez való jogának gyakorlását.

PUBLIC

Megjegyezték, hogy több tagállam nemzeti jogszabályai rendelkeznek a vádlottnak a tárgyaláson való távoli részvételéről belföldi ügyekben, de erre a védelemhez való jog védelmét célzó egyedi feltételek vonatkoznak. Az egyik tagállam gyakorló szakemberei kiemelték, hogy a vádlottnak a nemzeti joguk szerint joga van ahhoz, hogy a főtárgyalás során bármikor kihallgassák és nyilatkozatot tegyen (pl. észrevételeket tehet a tanúk által szolgáltatott bizonyítékokkal kapcsolatban). Ezért a vádlott videokonferencia útján történő részvételének biztosítása céljából kibocsátott ENYH bizonyítási célokat is szolgál.

Az értékelések során hivatkoztak az Emberi Jogok Európai Bíróságának az előző alfejezetben említett ítélkezési gyakorlatára is, amely szerint önmagában az, ha a terhelt videokonferencia útján vesz részt a büntetőeljárásban, nem ellentétes az emberi jogok európai egyezményével, feltéve, hogy az ilyen intézkedés alkalmazása jogszerű célt szolgál, és a lebonyolítására vonatkozó szabályok összeegyeztethetők a jogszerű eljárás tiszteletben tartására vonatkozó követelményekkel, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot és a védelemhez való jog tényleges gyakorlását is.

Az értékelő csoportok gyakran egyetértettek ezekkel a megfontolásokkal.

Érdemes megemlíteni, hogy 2024. július 4-én az EUB az (EU) 2016/343 irányelv[14] 8. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem kapcsán foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a vádlott videokonferencia útján vesz részt a főtárgyaláson. Ítéletében az EUB megállapította, hogy a fent említett irányelv 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes, hogy a vádlott – erre irányuló kifejezett kérelme alapján – videokonferencia útján vehessen részt a tárgyaláson, azzal, hogy egyebekben biztosítani kell a tisztességes eljáráshoz való jogot[15]. Noha a határozat nem ad választ arra a kérdésre, hogy kibocsátható-e ENYH a vádlott távoli részvételének biztosítása érdekében, rámutat arra, hogy a vádlott videokonferencia útján történő részvétele a tárgyaláson önmagában nem ellentétes a tisztességes eljáráshoz való, az uniós jog szerinti joggal.

14 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/343 irányelve (2016. március 9.) a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről.

15 Az EUB 2024. július 4-i FP és társai ítélete, C-760/22.

Néhány tagállam azonban úgy véli és határozottan fenntartja, hogy soha nem bocsátható ki és hajtható végre ENYH abból a célból, hogy a vádlottat videokonferencia útján hallgassák ki annak érdekében, hogy biztosított legyen egy másik tagállamból való részvétele a főtárgyaláson, még akkor sem, ha a vádlott ehhez hozzájárul.

Véleményük szerint egy ilyen ENYH végrehajtása általában véve ellentétes lenne a jogrendszerük alapelveivel, és sértené a vádlott védelemhez való jogát.

Ezenkívül úgy érvelnek, hogy a vádlottnak a főtárgyalás során videokonferencia útján történő kihallgatása nem tartozik az irányelv hatálya alá. Az irányelv 1. cikke értelmében abból a célból bocsátható ki ENYH, hogy a végrehajtó államban egy vagy több nyomozási cselekményt végezzenek el bizonyítékszerzés céljából, és a vádlottnak a főtárgyaláson való részvétele nem **(**mindig**)** kapcsolódik bizonyítékgyűjtéshez. A (26) preambulumbekezdést illetően megjegyezték továbbá, hogy ez a preambulumbekezdés az ENYH-t az EEP lehetséges alternatívájának tekinti azokban az esetekben, amikor a gyanúsított/vádlott kihallgatására vonatkozó ENYH-t bizonyítási célból bocsátják ki.

Az értékelések e fordulója során mind a szakértők, mind a gyakorló szakemberek szorosan figyelemmel kísérték az e kérdéssel kapcsolatos fejleményeket az EUB előtt folyamatban lévő előzetes döntéshozatal iránti kérelem kapcsán (C-255/23. és C-285/23. sz. egyesített ügyek). Az EUB elé terjesztett egyik kérdés az volt, hogy úgy kell- e értelmezni az irányelv 24. cikkének (1) bekezdését, hogy a vádlott videokonferencia útján történő kihallgatása magában foglalja azt a helyzetet is, amikor a vádlott a lakóhelye szerinti tagállamtól eltérő valamely más tagállamban videokonferencia útján vesz részt a tárgyaláson.

2024. június 6-án azonban az EUB arra a következtetésre jutott, hogy nincs szükség az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elbírálására, mivel a kérdést előterjesztő bíróság nem függesztette fel a nemzeti eljárást az EUB határozatának meghozataláig[16].

Ugyanezzel a kérdéssel kapcsolatban egy másik előzetes döntéshozatal iránti kérelem is folyamatban van az EUB előtt, amely a közeljövőben iránymutatással szolgálhat[17].

---

16 Az EUB 2024. június 6-i AVVA és társai ítélete, C-255/23. és C-285/23. sz. egyesített ügyek, 38. pont.

17 A 2024. május 2-án benyújtott Bissilli-ügy, C-325/24.

Tekintettel a tagállamok eltérő álláspontjára, és figyelembe véve, hogy számos gyakorló szakember véleménye szerint a vádlottnak a főtárgyaláson egy másik tagállamból való távoli részvétele értékes eszköz lehet az igazságügyi együttműködés javítására, és általa hatékony módon biztosítható a nagyobb beavatkozással járó jogi eszközök arányos alkalmazása, az értékelő csoportok felkérték a Bizottságot, hogy jogszabályban foglalkozzon ezzel a kérdéssel. Egyes értékelő csoportok az irányelv módosítását és a 24. cikk hatályának kiterjesztését javasolták, míg más értékelő csoportok arra kérték a Bizottságot, hogy általánosabb szempontból, más eszközöket is figyelembe véve foglalkozzon a kérdéssel, mivel a vádlottnak a tárgyaláson egy másik tagállamból való távoli részvétele nem (mindig) kapcsolódik bizonyítékgyűjtéshez.

12.3.3. Kihallgatás videokonferencia útján, ENYH kibocsátása nélkül

Az értékelések e fordulója keretében tett helyszíni látogatások során gyakori és néha élénk vitákra került sor egyes tagállamok azon gyakorlatát illetően, amelynek keretében az illetékes hatóságok – az érintett személy hozzájárulása esetén – ENYH kibocsátása nélkül szerveznek videokonferencia útján kihallgatásokat, közvetlenül kapcsolatba lépve a valamely más tagállamban tartózkodó tanúval, gyanúsítottal vagy vádlottal annak érdekében, hogy lehetővé tegyék az adott személy számára az eljárásban való részvételt és a vallomástételt („közvetlen videokonferenciák”). Egyes tagállamok jogszabályai lehetővé teszik, hogy ENYH kibocsátása nélkül folytassanak le videokonferencia útján határokon átnyúló kihallgatásokat. Az egyik tagállam kifejtette, hogy néha előfordulhat, hogy a videokonferenciát belföldi ügyekben engedélyező igazságügyi hatóságnak nincs tudomása arról, hogy az érintett személy egy másik tagállamból csatlakozik a videokonferenciához, onnan, ahol éppen (ideiglenesen) tartózkodik. Egy másik tagállam hangsúlyozta, hogy az ENYH kibocsátása nélkül lefolytatott, határokon átnyúló kihallgatások gyakorlata az érintett személy hozzájárulásán és önkéntes együttműködésén alapul, és hasonló azokhoz a helyzetekhez, amikor egy másik tagállamban tartózkodó tanú/gyanúsított önként e-mailben küld dokumentumokat a nyomozó hatóságoknak.

Egyes értékelő csoportok – bár elismerték e módszer gyakorlati előnyeit – úgy vélték, hogy ez a gyakorlat nem áll összhangban az irányelvvel.

Néhány tagállam megjegyezte, hogy ez a gyakorlat ellentétes a kihallgatandó személy tartózkodási helye szerinti tagállam szuverenitásának elvével.

PUBLIC

Emellett az ENYH nélkül végzett, határokon átnyúló kihallgatásokat illetően a szakértők és a gyakorló szakemberek várják, hogy az EUB tisztázza a kérdést. A C-255/23. és C-285/23. sz. egyesített ügyekben az EUB elé terjesztett kérdések egyike arra vonatkozott, hogy az ügyben eljáró bíróság szervezhet-e videokonferencia útján történő kihallgatást oly módon, hogy nem bocsát ki ENYH-t, hanem csak elküldi az ahhoz szükséges linket az érintett személynek, hogy a lakóhelye szerinti tagállamból csatlakozzon a videokonferenciához. Amint azt fentebb már említettük, az EUB úgy vélte, hogy e kérelmekről nem szükséges határozni.

A fentiek fényében és az EUB pontosításának hiányában az értékelő csoportok azt ajánlották az érintett tagállamoknak, hogy vizsgálják felül azt a gyakorlatot, hogy a valamely más tagállamban tartózkodó személyeket ENYH kibocsátása nélkül hallgatják ki videokonferencia útján.

12.4.3. Gyakorlati kihívások

Az értékelések során foglalkoztak a kihallgatások, illetve meghallgatások videokonferencia útján történő megszervezésével kapcsolatos problémákkal, és azonosítottak néhány legjobb gyakorlatot.

Több olyan esetről számoltak be, amelyekben rendkívül nehéz volt betartani a kibocsátó hatóságok által a kihallgatásra, illetve a meghallgatásra javasolt dátumot, mivel a javasolt időpont túl közel volt az ENYH kézhezvételének időpontjához. Ezért azt javasolták, hogy a videokonferencia útján történő kihallgatásra, illetve meghallgatásra vonatkozó ENYH-kat jóval előre küldjék meg, azokban jelöljék meg a kihallgatás, illetve meghallgatás megtartására vonatkozó időkeretet, és határozzanak meg bennük alternatív időpontokat. Ez elegendő időt biztosítana a végrehajtó hatóság számára ahhoz, hogy lokalizálja és beidézze a kihallgatandó, illetve meghallgatandó személyt, és lefoglaljon egy megfelelően felszerelt tárgyalótermet, mindeközben figyelembe véve a végrehajtó hatóság munkarendjét. Javasolták továbbá, hogy lehetőség szerint legyen feltüntetve a kihallgatás, illetve meghallgatás várható időtartama.

A gyakorló szakemberek olyan esetekről is beszámoltak, amelyekben a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok által használt különböző videokonferencia-rendszerek vagy -eszközök inkompatibilitása miatt technikai nehézségek merültek fel a videokonferencia lebonyolítása során. Néhány tagállam azt javasolta, hogy az ilyen technikai problémák elkerülése érdekében nagyon hasznos lenne, ha rendelkezésre állna egy uniós szintű technikai megoldás a videokonferenciák megtartásához. Ezért a Bizottság felkérést kapott, hogy vizsgálja meg egy olyan biztonságos és interoperábilis rendszer biztosításának lehetőségét a határokon átnyúló videokonferenciák megtartásához, amelyet valamennyi tagállam használhatna.

Legjobb gyakorlatnak tekintették az A. melléklet H2. szakaszának kiegészítését a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti kapcsolat létesítéséhez szükséges technikai információkkal és egy technikus elérhetőségével. Javasolták továbbá, hogy az A. melléklet tartalmazzon egy külön rovatot a videokonferencia zökkenőmentes lebonyolításához szükséges technikai és elérhetőségi adatokra vonatkozóan.

Egy tagállamot méltattak azért, hogy az igazságszolgáltatáson belül automatizált foglalási rendszert vezetett be a videokonferenciákra vonatkozóan, amely azt is biztosítja, hogy az elérhetőségi és technikai adatokat előzetesen rögzítsék, és azok helyesek legyenek.

További legjobb gyakorlatként jelölték meg az egyik tagállam végrehajtó hatóságai által kidolgozott azon formanyomtatványt, amelyet a kibocsátó hatóságoknak küldenek, hogy bekérjék az összes szükséges technikai információt a videokonferencia gördülékeny megtartása és a technikai problémák lehető legnagyobb mértékű kiküszöbölése érdekében.

Az értékelések e fordulója során tett megállapítások alapján kijelenthető, hogy a tagállamok jellemzően gondoskodtak arról, hogy az illetékes hatóságok biztonságos és megfelelő eszközökkel rendelkezzenek a videokonferencia útján történő meghallgatások megszervezéséhez és hatékony lefolytatásához. Néhány olyan tagállam esetében, ahol hiányosságokat tártak fel, szorgalmazták, hogy e tagállamok tegyenek további lépéseket annak biztosítása érdekében, hogy az illetékes hatóságok rendelkezzenek a videokonferenciához szükséges megfelelő helyiségekkel és berendezésekkel.

12.4. Telefonkonferencia útján történő meghallgatás

Rendkívül ritka eset, hogy az irányelv 25. cikke alapján, abból a célból bocsássanak ki ENYH-t, hogy valamely személyt tanúként vagy szakértőként telefonkonferencia útján hallgassanak meg.

A legtöbb tagállam esetében még nem merült fel ez a nyomozási cselekmény, sem kibocsátó, sem végrehajtó államként. Amint arra az értékelések során rámutattak, a videokonferencia keretében való meghallgatások terjedésével a telekonferencia útján történő meghallgatások mostanra valamelyest idejétmúltak, bár a gyakorlatban hasznosak lehetnek (például alternatív megoldásként, ha technikai problémák merülnek fel egy videokonferencia szervezése során).

Abban a néhány esetben, amikor ezt a nyomozási cselekményt alkalmazták, a tagállamok nem tapasztaltak semmilyen nehézséget a telefonkonferencia útján történő meghallgatások eljárásaival és alakiságaival kapcsolatban.

PUBLIC

Vannak olyan tagállamok, amelyek végrehajthatnak telefonkonferencia útján történő meghallgatás céljából kibocsátott ENYH-t, de nem bocsáthatnak ki ilyen ENYH-t, mivel a telefonkonferencia a hazai jogszabályaik értelmében nem használható fel nyomozási cselekményként. Egyes tagállamok nem ültették át az irányelv 25. cikkét, és jogszabályaik nem rendelkeznek erről a nyomozási cselekményről. Ezért ha telefonkonferencia útján történő meghallgatásra irányuló megkeresést kapnak, a kibocsátó hatósággal folytatott konzultációt követően azt javasolják, hogy ahelyett videokonferencia útján folytassák le a meghallgatást.

12.5. Információk a bankoknál és egyéb pénzügyi intézményeknél vezetett számlákról, valamint banki és egyéb pénzügyi műveletekről

Míg az irányelv 26. és 27. cikke a bankoknál és egyéb pénzügyi intézményeknél vezetett számlákra, illetve a banki és egyéb pénzügyi műveletekre vonatkozó meglévő információk megszerzése céljából kibocsátott ENYH-kat szabályozza, a 28. cikk (1) bekezdésének a) pontja a jövőben végrehajtandó műveletekre vonatkozó (azaz banki és egyéb pénzügyi műveletek nyomon követésére szolgáló) valós idejű információk megszerzésére vonatkozik.

Nem meglepő módon ez az értékelési forduló azt mutatta, hogy a banki információk megszerzése céljából kibocsátott ENYH-k a gyakorlatban nagyon gyakoriak. Közismert tény, hogy egyre több nyomozás – a legegyszerűbbtől a legösszetettebb és legérzékenyebb jellegűig – nagymértékben támaszkodik banki információk gyűjtésére.

Az e nyomozási cselekményeket szabályozó nemzeti jogi keretek jelentős mértékben különböznek a tagállamok között. Egyes tagállamokban bírósági végzés szükséges a banki műveletekre vonatkozó információk megszerzéséhez, míg más tagállamokban elegendő az ügyész általi elrendelés vagy akár a rendőrségtől érkező megkeresés. A legtöbb tagállamban nincsenek megkötések azzal kapcsolatban, hogy az eljárásban mi a jogállása (pl. gyanúsított, tanú, sértett) azon személynek, akinek a pénzügyi információját kérik, és az egyetlen feltétel az, hogy a kért információ releváns legyen a nyomozás szempontjából. Kis számú tagállamban a banki információk kiadása csak olyan bűncselekmények esetében engedélyezett, amelyek szerepelnek egy meghatározott listán, vagy amelyek esetében a büntetési tétel elér egy meghatározott küszöbértéket. Néhány gyakorló szakember hangsúlyozta, hogy ha szigorú megkötések vonatkoznának e nyomozási cselekmények alkalmazására, az jelentősen akadályozná a határokon átnyúló súlyos bűncselekmények eredményes nyomozását.

Szinte minden tagállam rendelkezik központi bankszámla-nyilvántartással, amely felsorolja az országban természetes és jogi személyek által vezetett összes bankszámlát. A bűnüldöző hatóságok gyakran közvetlen hozzáféréssel rendelkeznek az ilyen nyilvántartásokhoz. Egy ilyen központi nyilvántartás megléte nagyban megkönnyíti és felgyorsítja az ENYH-k végrehajtását. Az értékelő csoportok ezért arra ösztönözték azokat a tagállamokat, amelyek még nem rendelkeznek központi nyilvántartással, hogy hozzanak létre ilyet, figyelembe véve az (EU) 2015/849 irányelvből[18] eredő kötelezettségeket is, és hogy a nyilvántartásukba bevitt adatok terjedjenek ki az összes banknál vezetett számlákra.

A banki információk begyűjtésére irányuló nyomozási cselekményekkel összefüggésben megvitatták a „lépcsőzetes" kéréseket tartalmazó ENYH-k gyakorlatát. Tipikus esetben a kibocsátó hatóság kéri annak visszaigazolását, hogy a gyanúsított rendelkezik-e bankszámlával, és ha igen, akkor tájékoztatást kér a gyanúsított banki műveleteiről; az eredmény alapján információkat kér további műveletekre vonatkozóan, a pénz nyomon követése érdekében. Bár a tagállamok általánosságban nem számoltak be semmilyen nehézségről az ilyen ENYH-k végrehajtását illetően, néhány gyakorló szakember fenntartásainak adott hangot ezzel a gyakorlattal kapcsolatban, és megjegyezte, hogy az ilyen ENYH-k néha „túlzóak" lehetnek, és a végrehajtó hatóság nemcsak nyomozási cselekményeket végez, hanem a begyűjtött bizonyítékokat is elemeznie kell a további kért nyomozási lépések megtétele érdekében. Néhány esetben hasznosnak bizonyult, ha az ENYH végrehajtása során konzultáltak a kibocsátó hatósággal.

Az értékelések alatt a gyakorló szakemberek tettek néhány javaslatot a banki információk gyűjtése céljából kibocsátott ENYH-k végrehajtásának javítására.

[18] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről.

Bizonyos tagállamokban a bankszámlákra és a pénzügyi tranzakciókra vonatkozó információkat általában elektronikus formátumban gyűjtik össze és továbbítják a kibocsátó hatóságnak. A banki információk gyors továbbításának biztosítása érdekében azt ajánlották, hogy valamennyi tagállam fontolja meg annak lehetőségét, hogy a bankok és más pénzügyi intézmények, valamint a végrehajtó hatóságok számára lehetővé tegyék a banki információk elektronikus formában történő kezelését. Ez a gyakorlat lehetővé teszi a kibocsátó állam nyomozó szervei számára, hogy kényelmesebb módon kezeljék és elemezzék ezeket az olykor óriási adatmennyiségeket. Ezzel összefüggésben felvetették, hogy hasznos lenne, ha az A. mellékletbe bekerülne egy külön szakasz a banki adatok elektronikus formában történő fogadásához szükséges technikai információkról.

Az irányelv 19. cikkének (4) bekezdésével összhangban a bankokat és más pénzügyi intézményeket általában vagy a végrehajtó hatóságok utasítják, vagy jogszabályok kötelezik arra, hogy ne hozzanak az ügyfeleik tudomására semmilyen olyan információt, amely a banki adatok iránti megkereséssel vagy folyamatban lévő bűnügyi nyomozással kapcsolatos. Egyes tagállamokban bűncselekménynek minősülhet a megkeresés ügyfelekkel való jogosulatlan közlése. Az értékelés alatt csak néhány olyan esetről számoltak be, amikor valamely ENYH végrehajtásával összefüggésben információkat közöltek banki ügyfelekkel.

Néhány tagállam joga nem teszi lehetővé a nyomozó és az igazságügyi hatóságok számára, hogy akár belföldi ügyekben, akár ENYH végrehajtása keretében elrendeljék vagy kérjék a bankszámlák valós idejű nyomon követését. A gyakorló szakemberek kijelentették, hogy üdvözölnék ennek az intézkedésnek a bevezetését, mivel az nagyon hasznos nyomozati eszköz lehetne. Az érintett tagállamokat arra ösztönözték, hogy fontolják meg jogszabályaik annak érdekében való módosítását, hogy azok kifejezetten rendelkezzenek a bankszámlák valós idejű nyomon követéséről.

12.6. Titkos távközlési információgyűjtés

A legtöbb tagállam nemzeti joga úgy rendelkezik, hogy a titkos távközlési információgyűjtés a következő esetekben engedélyezhető: i. súlyos bűncselekmények nyomozása céljából (e bűncselekményeket vagy a súlyos bűncselekmények listája, vagy a büntetési küszöb alapján határozzák meg); ii. ha okkal feltételezhető, hogy súlyos bűncselekményt követtek vagy követnek el; iii. ha a lehallgatás nélkülözhetetlen vagy szükséges olyan bizonyítékok megszerzéséhez, amelyeket egyéb módon lehetetlen vagy nagyon nehéz lenne összegyűjteni.

Jóllehet ezek az általános elvek közösek a tagállamok között, a nemzeti jogi keretek jelentősen eltérnek egymástól. Egyes tagállamokban a titkos távközlési információgyűjtés bizonyos formái csak nagyon korlátozott számú bűncselekmény esetében engedélyezhetők (pl. terrorizmus vagy az állam biztonsága elleni bűncselekmények). Néhány tagállamban különösen szigorú szabályokat alkalmaznak arra az esetre, ha a lehallgatás olyan személyekre irányul, akiket nem gyanúsítanak bűncselekmény elkövetésével, hanem más szempontból van jelentőségük a nyomozásban. Bizonyos tagállamokban tilos a kémszoftverek használata.

Az értékelések során a tagállamok mind kibocsátó, mind végrehajtó hatósági minőségükben beszámoltak olyan esetekről, amelyekben a titkos távközlési információgyűjtésre irányuló ENYH végrehajtását megtagadták azon az alapon, hogy az intézkedést hasonló belföldi ügyben nem engedélyezték volna.

Egyes jelentésekben az értékelő csoportok megállapították, hogy a titkos távközlési információgyűjtés engedélyezésére vonatkozó nagyon szigorú nemzeti szabályok hatással vannak a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre, és akadályozhatják a nemzetközi bűnözés súlyos formái elleni küzdelmet.

12.6.1. A „titkos távközlési információgyűjtés” jelentése és hatálya

Az értékelések e fordulója megerősítette, hogy e nyomozási cselekmény alkalmazásával kapcsolatban a fő kérdés a „titkos távközlési információgyűjtés” fogalma.

Az irányelv nem határozza meg a „titkos távközlési információgyűjtés” fogalmát, sem a 30–31. cikkben (titkos távközlési információgyűjtés) vagy a 2. cikkben (fogalommeghatározások), sem a preambulumbekezdéseiben. Sőt, más európai jogszabály sem határozza azt meg. Ennek következtében az Európai Unión belül nincs egységes értelmezés, és a gyakorló szakemberek eltérően vélekednek arról, hogy bizonyos nyomozási cselekmények, mint például a GPS-nyomkövetés, az autók bepoloskázása, kémszoftverek telepítése egy eszközre a beszélgetések forrásnál történő lehallgatása érdekében, vagy az audio-/videomegfigyelés az irányelv 30. és 31. cikkének hatálya alá tartoznak-e.

Egyes tagállamok szigorú értelmezést alkalmaznak, amely szerint a titkos távközlési információgyűjtés csak a bizonyos típusú távközlési rendszereken keresztül megvalósuló kommunikáció nyomon követésére és rögzítésére terjed ki, így például a telefonlehallgatásra, kizárva ezáltal az ugyanazon a helyen tartózkodó személyek közötti kommunikációnak vagy technológiai eszközzel (pl. olyan eszköz, amelyre kémszoftvert telepítettek) vagy rejtett mikrofonnal (poloska) történő lehallgatását. E szigorú értelmezés szerint ezek az intézkedések az irányelv 28. cikkének hatálya alá tartoznak, amely a bizonyítékok valós idejű gyűjtésével járó nyomozási cselekményeket szabályozza. Azok a tagállamok, amelyek ezt a szűk értelmezést alkalmazzák, azzal érvelnek, hogy a 30. és 31. cikk a „távközlésre" hivatkozik, és ezért nem terjed ki az olyan egyéb „kommunikációra", amely a távközlési technológia valamely típusának használata nélkül zajlik.

Más tagállamok tágabb fogalmat alkalmaznak, és úgy vélik, hogy a 30. és a 31. cikk más intézkedésekre is alkalmazandó, például az ugyanazon a helyen tartózkodó személyek közötti kommunikáció lehallgatására, így tehát autók bepoloskázására, eszközre telepített kémszoftverrel végzett megfigyelésre és magánterületen végzett audio-/videomegfigyelésre is. Egyes tagállamok a GPS-nyomkövetést is beleértik a titkos távközlési információgyűjtés fogalmába.

A Bíróság a C-670/22. sz. *M. N. (EncroChat)* ügyben 2024. április 30-án hozott ítéletében némileg tisztázta a helyzetet, ugyanis úgy határozott, hogy a végberendezésekhez való, valamely internetalapú távközlési szolgáltatás kommunikációs, valamint forgalmi vagy helymeghatározó adatainak megszerzésére irányuló leplezett hozzáférés az irányelv 31. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „titkos távközlési információgyűjtésnek" minősül.

Még nem egyértelmű azonban, hogy ugyanez vonatkozik-e az egyéb típusú nyomozási cselekményekre, például a járművek bepoloskázására vagy a GPS-nyomkövetésre.

12.6.2. A 31. cikk szerinti értesítési mechanizmus

Valamennyi jelentés hangsúlyozta, hogy a 31. cikk legfőbb előnye, hogy lehetőséget nyújt a titkos információgyűjtésről szóló értesítés egyszerűsített formában való megtételére, annak „ideje alatt" vagy „annak befejezését követően" (C. melléklet). Az értesítési mechanizmus döntő fontosságú ahhoz, hogy a tagállamok folytatni tudják a megfigyelési intézkedéseket – például a telefonlehallgatást, a GPS-nyomkövetést vagy egy jármű bepoloskázását – egy olyan másik tagállam területén, amelytől nincs szükség technikai segítségre, és ahová az intézkedés célpontja esetleg beléphet vagy (olykor váratlanul) belépett.

Azok a tagállamok, amelyek a „titkos távközlési információgyűjtés” megszorító értelmezését alkalmazzák, nem fogadnak el a 31. cikk szerinti értesítéseket olyan intézkedések esetében, amelyek kívül esnek a fogalom általuk alkalmazott értelmezésén. Következésképpen, ha a területükre belép egy bepoloskázott jármű vagy egy olyan jármű, amelyben GPS-eszközt helyeztek el, ENYH (A. melléklet) kibocsátását kérik – általában a 28. cikk alapján – még a határátlépés előtt, mivel az autók bepoloskázását vagy a GPS-nyomkövetést nem tekintik titkos távközlési információgyűjtésnek. Az irányelv 28. cikkéhez azonban nem tartozik az irányelv 31. cikkében előírthoz hasonló értesítési mechanizmus.

Az értékelő csoportok hangsúlyozták, hogy az utólagos értesítési mechanizmus szükségessége még inkább indokoltnak tűnik, ha figyelembe vesszük, hogy sok esetben csak a lehallgatás ideje alatt vagy gyakran annak befejezését követően derül fény a lehallgatott célszemély általi határátlépésre. Ilyen esetekben az ENYH kibocsátása (A. melléklet) nem kivitelezhető, és a titkos információgyűjtés „ideje alatt” vagy „annak befejezését követően” tett értesítés alkalmazása elengedhetetlen annak biztosítása érdekében, hogy a lehallgatott anyagok bizonyítékként elfogadhatók legyenek.

Az értékelések során a gyakorló szakemberek különböző javaslatokat tettek az irányelv esetleges módosítására. Javasolták, hogy a 30. és 31. cikk hatályát terjesszék ki oly módon, hogy a „távközlés” kifejezést a „kommunikáció” kifejezéssel váltják fel, egyértelművé téve, hogy a jogalkotó szándéka szerint a hatálynak a kommunikáció minden formájára ki kell terjednie; más esetekben azt javasolták, hogy vezessenek be külön rendelkezéseket az autók bepoloskázásának és a GPS-nyomkövetésnek a szabályozására, vagy hogy a 28. cikk hatálya alá tartozó megfigyelési intézkedésekre vonatkozóan vezessenek be a 31. cikkben előírthoz hasonló értesítési mechanizmust.

PUBLIC

Valamennyi értékelő csoport egyetértett abban, hogy a Bizottságnak el kellene fogadnia a szükséges jogalkotási kezdeményezést a „titkos távközlési információgyűjtés” fogalmának tisztázása érdekében. Ezen túlmenően, az irányelv 31. cikkében előírthoz hasonló értesítési mechanizmust kellene biztosítani a fent említett összes intézkedés esetében, amennyiben nincs szükség technikai segítségre attól a tagállamtól, ahol az intézkedés célszemélye tartózkodik.

12.6.3. A lehallgatott információk továbbítása

Az irányelv 30. cikkének (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a titkos távközlési információgyűjtésre irányuló ENYH végrehajtható azáltal, hogy a) a távközlési információkat haladéktalanul továbbítják a kibocsátó állam részére; vagy b) a távközlési információkat elfogják és rögzítik, majd ezt követően továbbítják annak eredményét a kibocsátó államnak.

Bár több tagállam arról számolt be, hogy rendelkezik a lehallgatott távközlési információknak a kibocsátó állam részére történő haladéktalan továbbításához szükséges technikai eszközökkel, úgy tűnik, hogy az esetek többségében a végrehajtó állam összegyűjti a lehallgatott anyagot, majd ezt követően továbbítja azt a kibocsátó államnak. A gyakorló szakemberek ugyanakkor arról is beszámoltak, hogy eseti alapon, a kibocsátó hatóság igényeit figyelembe véve sikerült megfelelő megoldásokat találni. Egyes esetekben a lehallgatott anyagot kis késéssel (pl. néhány órával később) továbbították a kibocsátó hatóságnak.

Megjegyezték, hogy a lehallgatott távközlési információk azonnali továbbítása jogi kérdéseket is felvet a folyamatban lévő lehallgatási művelet felülvizsgálatával kapcsolatban. Egyes tagállamok jogszabályai konkrét kötelezettségeket írnak elő a titkos távközlési információgyűjtést végző hatóság számára, beleértve azt a kötelezettséget, hogy a lehallgatott anyagnak a gyanúsított és a védője közötti beszélgetéseket tartalmazó részeit – ha van ilyen – törölni kell, vagy azt a kötelezettséget, hogy a lehallgatott személyt a büntetőeljárás befejezését követően tájékoztatni kell. Ha a lehallgatott távközlési információkat azonnal továbbítják a kibocsátó államnak, nehézséget okoz a végrehajtó hatóság számára, hogy teljesítse a fent említett kötelezettségeket.

PUBLIC

A gyakorló szakemberek megvitatták, hogy lehetséges lenne-e a lehallgatott anyag későbbi ellenőrzésének a kibocsátó államra való átruházása az irányelv 30. cikkének (5) bekezdése alapján, amelynek értelmében a végrehajtó állam a hozzájárulását kötheti bármiféle olyan feltétel teljesítéséhez, amelyet egy hasonló belföldi ügyben teljesíteni kellene. Mivel ebben a kérdésben eltérőek a vélemények, az egyik jelentésben az értékelő csoport felkérte a Bizottságot, hogy jogalkotási szinten foglalkozzon ezzel a kérdéssel annak tisztázása érdekében, hogy milyen feltételek mellett lehetne engedélyezni a végrehajtó állam számára, hogy a lehallgatott anyag későbbi ellenőrzésére vonatkozó kötelezettségét átruházza a kibocsátó államra, különösen azokban az esetekben, amikor a lehallgatott távközlési információkat azonnal továbbítják a kibocsátó államnak.

12.7. Határon átnyúló megfigyelés

A (9) preambulumbekezdése szerint az ENYH-irányelv nem vonatkozhat a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezményben (SMVE) említett, határon átnyúló megfigyelésekre.

Az SMVE 40. cikke a rendőrségi együttműködés eszközeként szabályozza a határon átnyúló megfigyelést. A 40. cikk ugyanis az SMVE III. címének 1. fejezete alá tartozik, amely a rendőrségi együttműködésről szól. Egyes tagállamok szerint az SMVE 40. cikke nem szabályozza az igazságügyi hatóságok által elrendelt, határon átnyúló megfigyelést, míg más tagállamok az ilyen megkeresést kölcsönös jogsegély iránti kérésnek tekintik.

Az értékelések ezen fordulója során egyértelműen kiderült, hogy meglehetősen problematikus az ENYH-irányelv és az SMVE közötti kapcsolat a határon átnyúló megfigyelés területén, és hogy a tagállamok eltérő megközelítéseket és gyakorlatokat követnek. A tagállamok között különbségek állnak fenn a tekintetben, hogy a határon átnyúló megfigyelést a rendőrségi együttműködés keretébe tartozó intézkedésnek (SMVE 40. cikk) vagy igazságügyi együttműködési intézkedésnek tekintik-e, és ha igen, milyen mértékben. Ennek eredményeként több értékelő csoport is ajánlotta, hogy a kérdéssel az uniós jogalkotás szintjén foglalkozzanak.

Néhány tagállam pusztán a rendőrségi együttműködés egyik formájának tekinti a határon átnyúló megfigyelést, és következésképpen úgy véli, hogy az irányelv nem alkalmazandó. Más tagállamok azonban úgy vélik, hogy a határon átnyúló megfigyelés tekinthető igazságügyi nyomozási cselekménynek és bizonyítékgyűjtési eszköznek is, ezért az irányelvet alkalmazni kell. Az irányelv (9) preambulumbekezdése alapján bizonyos tagállamok kifejezetten kijelentették az átültető jogszabályaikban, hogy a határon átnyúló megfigyelés nem tartozik az ENYH hatálya alá.

Az értékelő csoportok többsége felkérte a Bizottságot, hogy fogadja el az annak tisztázásához szükséges jogalkotási kezdeményezést, hogy az irányelvet alkalmazni kell-e a technikai eszközökkel végzett, határon átnyúló megfigyeléssel kapcsolatban.

12.8. Fedett nyomozások

A „fedett nyomozás” fogalma jelentős eltéréseket mutat a tagállamok nemzeti jogszabályaiban. Néhány tagállamban olyan nyomozási cselekmények széles körét fedi le, amelyeket az érintett személyek tudta nélkül hajtanak végre (pl. a titkos távközlési információgyűjtést is ideértve).

Az irányelv 29. cikkében a fedett nyomozás fogalma ehelyett csak a fedett vagy hamis személyazonossággal tevékenykedő tisztviselők által végzett nyomozásokra vonatkozik.

Bár úgy tűnik, hogy az európai nyomozási határozatokkal összefüggésben szűk körűek a tapasztalatok e nyomozási cselekménnyel kapcsolatban, néhány tagállam arról számolt be, hogy a fedett nyomozásokra irányuló ENYH-k végrehajtása során nehézségekbe ütköztek a kibocsátó és a végrehajtó állam nemzeti jogának eltérései miatt.

Az összes tagállam rendelkezik arról a lehetőségről, hogy a rendőrök fedett vagy hamis személyazonosság alatt járjanak el. Ezeket a nyomozási cselekményeket gyakran szakosodott rendőri egységek végzik, és csak súlyos bűncselekmények esetében engedélyezhetők. A nemzeti jogi keretek tagállamonként eltérőek a tekintetben, hogy mely bűncselekmények esetében engedélyezhetők a fedett nyomozások, valamint hogy a fedett ügynökök milyen típusú intézkedéseket/tevékenységeket hajthatnak végre.

Egyes tagállamok lehetővé teszik polgári személyek fedett ügynökként való bevetését, míg mások ezt nem engedélyezik, ezért a gyakorlatban nehéznek bizonyulhat egy ilyen jellegű ENYH végrehajtása.

Bizonyos tagállamok egyértelművé tették, hogy nem bocsátanak ki ENYH-t annak érdekében, hogy külföldi tisztviselőket fedett ügynökként vegyenek igénybe a területükön folytatott belföldi nyomozások során.

PUBLIC

AJÁNLÁSOK

– ***A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az EIH honlapján található „Fiches Belges” pontos és naprakész jogi és gyakorlati információkat tartalmazzon a saját nemzeti rendszerükben rendelkezésre álló nyomozási cselekményekről.***

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy e jelentés megállapításainak megfelelő kiértékelését, valamint az arra legalkalmasabb jogi eszköz meghatározását követően jogalkotási szinten foglalkozzon a más tagállamban tartózkodó vádlottaknak a tárgyaláson videokonferencia útján való részvételével.***

– ***A tagállamoknak felül kell vizsgálniuk azt a gyakorlatot, hogy ENYH kibocsátása nélkül folytassanak le videokonferencia útján meghallgatásokat más tagállamban tartózkodó tanúkkal, gyanúsítottakkal vagy vádlottakkal.***

– ***Arra ösztönözzük a tagállamokat, hogy nemzeti jogszabályaikba foglaljanak bele olyan rendelkezéseket, amelyek engedélyezik a banki vagy egyéb pénzügyi műveletek valós idejű nyomon követése céljából kibocsátott ENYH-k végrehajtását, az irányelv 28. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglaltak szerint.***

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy nyújtson be jogalkotási javaslatot az irányelv 30. és 31. cikke szerinti „titkos távközlési információgyűjtés” fogalmának pontosítására, különösen annak tisztázására, hogy az kiterjed-e az olyan megfigyelési intézkedésekre, mint a járművek bepoloskázása, a GPS-nyomkövetés és a kémszoftverek telepítése. Amennyiben nem, felkérjük a Bizottságot, hogy – szükségesnek ítélt esetben – nyújtson be jogalkotási javaslatot az ilyen intézkedéseket szabályozó különös rendelkezések bevezetésére, többek között a 31. cikkben előírthoz hasonló értesítési mechanizmus létrehozására azokra az esetekre vonatkozóan, amikor nincs szükség technikai segítségre attól a tagállamtól, ahol az intézkedés célszemélye tartózkodik.***

PUBLIC

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy jogalkotási javaslat útján tisztázza az irányelvnek a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 40. cikkével összefüggésben való alkalmazását. Konkrét rendelkezéseket kell bevezetni annak egyértelművé tétele érdekében, hogy az irányelv alkalmazandó-e a büntetőeljárásban, illetve igazságügyi együttműködés keretében bizonyítékgyűjtés céljából, technikai eszközökkel végzett, határon átnyúló megfigyelésre.***

PUBLIC

13. STATISZTIKÁK

Az értékelések ezen fordulójával összefüggésben felkérték a tagállamokat, hogy szolgáltassanak statisztikákat az elmúlt öt évre vonatkozóan a beérkező és a kimenő ENYH-k számáról, az elismerés megtagadása és a végrehajtás megtagadása eseteinek számáról, valamint azon esetek számáról, amelyekben a végrehajtást elhalasztották. Néhány elismerést érdemlő kivételtől eltekintve a legtöbb tagállam nem tudott megbízható és átfogó statisztikai adatokat szolgáltatni az ENYH alkalmazásáról.

Néhány tagállam egyáltalán nem tudott statisztikai adatokkal szolgálni, csupán megbecsülte a beérkező és a kimenő ENYH-k éves számát, mivel nem rendelkeznek olyan központosított rendszerrel, amely nyilvántartást vezetne a kibocsátott és a fogadott ENYH-król. A legtöbb tagállam esetében csak a beérkező és a kimenő ENYH-k összesített éves adatai álltak rendelkezésre, részletesebb adatok azonban nem voltak az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának eseteiről, az elismerés vagy a végrehajtás megtagadásának okairól, az elhalasztott végrehajtás eseteiről vagy a kért nyomozási cselekmények típusairól.

Továbbá ezek a statisztikák még a részletesebb statisztikai adatokkal szolgáló tagállamok esetében sem mindig terjedtek ki az összes illetékes kibocsátó és végrehajtó hatóságra (pl. nem tartalmazták a bíróságok által a tárgyalási szakaszban kezelt ENYH-kat vagy a közigazgatási hatóságok által kibocsátott ENYH-kat), vagy pedig az ENYH-k mellett magukban foglalták a jogsegély iránti beérkező és kimenő megkeresések egyéb fajtáit is.

A fentiek fényében megállapítást nyert, hogy a megbízható és átfogó statisztikai adatok hiánya olyan általános probléma, amellyel szinte valamennyi tagállam szembesül.

Amint azt több értékelő jelentés is hangsúlyozta, az átfogó statisztikák megléte kulcsfontosságú a tagállamok közötti együttműködés elemzéséhez és javításához, mivel segítségükkel azonosíthatók az igazságügyi együttműködés eszközeinek működésében és tagállamok általi végrehajtásában mutatkozó hiányosságok és a kapcsolódó hátrányok. A helyzet várhatóan némileg javulni fog, amint a határokon átnyúló kommunikáció decentralizált informatikai rendszere és az eEDES megkezdi teljes körű működését. Emellett néhány tagállam jelenleg vezet be vagy fejleszt tovább olyan információs rendszereket, amelyek révén lehetővé válik majd az ENYH működésére vonatkozó adatok automatikus gyűjtése.

Az értékelő csoportok mindazonáltal ajánlották, hogy a tagállamok javítsák az ENYH-val kapcsolatos statisztikai adatok gyűjtését.

Érdemes megemlíteni, hogy ezen értékelés keretében az Eurojust rendelkezésre bocsátotta az általa 2017 és 2022 között kezelt ügyekre vonatkozó, az ügyviteli rendszeréből származó statisztikákat, amelyek az alábbiakkal kapcsolatban tartalmaztak információkat: i. az Eurojustnál kezelt, ENYH-vonatkozású ügyek teljes száma; ii. a kétoldalú és többoldalú ügyek száma minden tagállam vonatkozásában; és iii. azon ENYH-vonatkozású ügyek száma, amelyekben az egyes tagállamok vagy „megkereső”, vagy „megkeresett” tagállamok voltak[19]. E statisztikák alapján megállapítást nyert, hogy az elmúlt években folyamatosan nőtt az Eurojust-ügyek száma, és így az Eurojust által a tagállami gyakorló szakembereknek nyújtott támogatás is.

AJÁNLÁSOK

– ***Ösztönözzük a tagállamokat, hogy javítsák az ENYH-ra vonatkozó statisztikák gyűjtésére szolgáló rendszereiket az ENYH alkalmazásáról készítendő elemzések elősegítése és a tagállamok közötti együttműködés javítása érdekében. Ösztönözzük a tagállamokat, hogy állítsanak össze részletesebb statisztikákat, adatokat gyűjtve az elismerés/végrehajtás megtagadásának eseteiről, az elismerés/végrehajtás megtagadásának okairól és az elhalasztott végrehajtás eseteiről, és hogy a statisztikákba foglaljanak bele adatokat az összes illetékes kibocsátó és végrehajtó hatóságra vonatkozóan.***

[19] „Megkereső”: az érintett tagállam valamely hatósága kérte, hogy a tagállam nemzeti irodája nyisson aktát az Eurojustnál egy vagy több másik tagállammal való viszonylatban; „megkeresett”: egy másik, az Eurojustnál működő iroda – a nemzeti hatóságának kérésére – aktát nyitott az érintett tagállammal való viszonylatban.

14. KÉPZÉS

A legtöbb tagállam strukturált és hatékony rendszerekkel rendelkezik a gyakorló szakemberek képzésére a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén, többek között az ENYH-val kapcsolatban is, és olyan mechanizmusokat is működtet, amelyek célja a képzések minőségének értékelése és a gyakorló szakemberek igényeinek azonosítása.

A bírák és ügyészek alap- és továbbképzéséért különféle intézmények felelnek: egyes tagállamokban megbíznak egy *ad hoc* intézményt a bírák és ügyészek együttes képzésével, más tagállamokban külön-külön intézmény felel a bírák, illetve az ügyészek képzéséért, és van több olyan tagállam is, ahol a Legfőbb Ügyészség szervezi az ügyészek képzését. Gyakran központi és decentralizált szinten is szerveznek képzési tevékenységeket.

Az értékelések e fordulója során több tagállam is részletesen beszámolt az értékelő csoportoknak az elmúlt néhány évben az ENYH témájában szervezett képzési tevékenységekről (pl. műhelytalálkozók, szemináriumok, online tanfolyamok, kézikönyvek és iránymutatások közzététele, oktatók képzése).

Számos bevált gyakorlatot azonosítottak. Érdemes megemlíteni néhányat.

Elismerésre méltó, hogy bizonyos tagállamokban minden leendő bíró és ügyész alapképzésének kötelező részét képezi a büntetőügyekben folytatott nemzetközi igazságügyi együttműködésről szóló képzési program, amely kiterjed az ENYH-ra is. Bevált gyakorlatnak tekintették az olyan közös képzési kezdeményezések szervezését is, amelyek egyszerre szólnak a bíráknak és az ügyészeknek. Az egyik jelentésben az értékelő csoport méltatta a bírák, ügyészek és az Igazságügyi Minisztérium képviselői számára szervezett közös képzéseket, hangsúlyozva, hogy az ilyen kezdeményezések – multidiszciplináris jellegüknél fogva – nemcsak tapasztalatcserére adnak lehetőséget, hanem biztosítják az érintett eljárások egységes megközelítését is.

PUBLIC

További bevált gyakorlatként jelölték meg, hogy az illetékes hatóság (sok esetben a Legfőbb Ügyészség és/vagy az Igazságügyi Minisztérium) a gyakorló szakembereknek szóló iránymutatásokat vagy kézikönyveket ad ki és terjeszt az ENYH-k megfelelő kezelésére vonatkozóan, melyek gyakorlati kérdésekre – például az ENYH-formanyomtatvány helyes kitöltési módjára – összpontosítanak. Ezeket az intraneten is elérhető iránymutatásokat és kézikönyveket szükség esetén frissítik. Kifejezetten elismerően nyilatkozott az egyik értékelő csoport egy konkrét tagállamról annak kapcsán, hogy a Legfőbb Ügyészsége közreadott egy magyarázó jegyzetekkel ellátott ENYH-formanyomtatványt, azzal a céllal, hogy eligazítást nyújtson a formanyomtatvány kitöltése során esetlegesen felmerülő kérdésekkel kapcsolatban. Hasonlóképpen érdemes megemlíteni azt a néhány tagállamban alkalmazott gyakorlatot, hogy állandó jelleggel létrehoznak olyan, a nemzetközi igazságügyi együttműködésre szakosodott ügyészekből/bírákból álló csoportokat/egységeket/hálózatokat, amelyek szakértői központként szolgálnak, és készek képzést, segítséget és tanácsadást nyújtani a kollégáiknak az ENYH-k előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatban, és ezáltal megosztják és terjesztik a határokon átnyúló együttműködéssel kapcsolatos jogi és gyakorlati kérdések terén szerzett tapasztalataikat.

Az értékelések keretében kiemelték azt a hasznos kezdeményezést is, hogy egyes tagállamokban rendszeres találkozókat szerveznek, amelyeken különböző régiókból/körzetekből érkező, az igazságügyi együttműködésre szakosodott gyakorló szakemberek tájékoztatják egymást, illetve véleményt cserélnek az ENYH-val és más jogi eszközökkel kapcsolatos ügyekről, ezáltal elősegítve a jobb nemzetközi együttműködést és az egységes megközelítés kialakítását. Végezetül, néhány tagállamról dicsérőleg szóltak azzal kapcsolatban, hogy a bíróságokon és ügyészségeken dolgozó adminisztratív tisztviselők számára szakosított képzéseket szerveznek a kölcsönös elismerés eszközeiről, többek között az ENYH-ról. Az igazságügyi támogató személyzet szakmaiságának és ismereteinek erősítése hozzájárul az igazságügyi együttműködési eszközök zökkenőmentes és hatékony működéséhez.

A fent vázolt bevált gyakorlatok széles köre ellenére az értékelési forduló arra is rámutatott, hogy van még min javítani.

Kis számú tagállam esetében az adott értékelő csoportok azon a véleményen voltak, hogy – általánosságban – rendszeresebb és strukturáltabb képzést kellene nyújtani a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésről a gyakorló szakemberek számára. Ezen túlmenően az értékelő csoportok kiemelték, hogy az igazságügyi szakemberek bizonyos kategóriái esetében meg kell erősíteni a képzési kezdeményezéseket, még azon tagállamok esetében is, amelyeket méltattak amiatt, hogy az igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos képzési tevékenységek széles körét kínálják. Egyes tagállamokat illetően az értékelő csoportok megállapították, hogy a bírák nem kapnak elegendő képzést az ENYH-ról; más esetekben a szakértők arra ösztönözték az érintett tagállamokat, hogy biztosítsanak szisztematikusabb képzést a rendőrség részére és/vagy a bíróságok és ügyészségek támogató személyzete számára.

Az egyértelműen kiderült, hogy bár a gyakorló szakemberek bizonyos kategóriái gyakrabban alkalmazzák az ENYH-t (pl. ügyészek és egyes tagállamokban a vizsgálóbírók), minden olyan igazságügyi szakembernek megfelelő képzésben kell részesülnie, aki ENYH-val foglalkozik. Amint azt az egyik jelentésben megjegyezték, a nemzetközi együttműködés végső soron továbbra is közös erőfeszítést igényel, és a lánc minden pontján biztosítani kell a képzést az érintetteknek.

Néhány jelentésben azt is hangsúlyozták, hogy mivel a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatok és zökkenőmentes konzultációs eljárások döntő fontosságúak az ENYH sikeres működéséhez, tanácsos lenne fejleszteni a gyakorló szakemberek nyelvi készségeit. Ezért a tagállamokat arra ösztönözték, hogy növeljék a nyelvtanfolyamok számát, legalább azon gyakorló szakemberek számára, akik rendszeresen foglalkoznak az igazságügyi együttműködés eszközeivel.

Amint fentebb említettük, a tagállamok részletes tájékoztatást nyújtottak az ENYH-hoz kapcsolódó múltbeli és folyamatban lévő képzési tevékenységeikről. Áttekintést adtak továbbá azokról az európai szintű képzési kezdeményezésekről, amelyekben hatóságaik részt vettek; ezek főként az EJTN, az Európai Jogi Akadémia és az Európai Közigazgatási Intézet vezetésével zajló, vagy velük együttműködésben szervezett tevékenységek és projektek. E tekintetben az értékelő csoportok – tudva, hogy az EJTN milyen hozzáadott értékkel gazdagíthatja a képzési tevékenységeket – több jelentésben is szorgalmazták, hogy az EJTN vegyen részt nagyobb mértékben az ENYH-hoz kapcsolódó képzési kezdeményezések megszervezésében, lehetőség szerint a nemzeti képzési projektekkel összehangolva. Javasolták, hogy az ilyen tevékenységek terjedjenek ki a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés különböző eszközei közötti kapcsolatokra, mely téma gyakran felmerült ebben az értékelési fordulóban.

Az értékelések folyamán a gyakorló szakemberek elmondták, hogy nagyra értékelik az Eurojust és az EIH által készített feljegyzéseket, gyűjteményeket és iránymutatásokat az ENYH területét érintő releváns témákról, például az ENYH gyakorlati alkalmazásáról szóló, 2019-ben kiadott közös feljegyzést vagy a *Gavanozov II.* ítélet hatásáról szóló, 2022-ben közzétett kérdőívet és gyűjteményt. Ezért felkérték az Eurojustot és az EIH-t, hogy továbbra is készítsenek ilyen feljegyzéseket, gyűjteményeket és iránymutatásokat annak érdekében, hogy naprakész információkkal és iránymutatással szolgáljanak a gyakorló szakemberek számára.

Felmerült továbbá az ügyvédek igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos képzésének kérdése is. Néhány tagállamban a helyszíni látogatások során az érintett ügyvédi kamarák képviselői hangot adtak azon véleményüknek, hogy a védőügyvédek számára több képzést kellene biztosítani az ENYH-ról és általában az igazságügyi együttműködés eszközeiről. Ha a védőügyvédek jobban ismernék az igazságügyi együttműködési eszközöket, hatékonyabban tudnának eljárni a határokon átnyúló büntetőügyekben, és érvényre tudnák juttatni a vonatkozó jogi eszközök által biztosított jogokat.

Ami az ENYH-t illeti, a védőügyvédek ily módon felkészültebbek lennének arra, hogy gyakorolják azt a jogukat, hogy a gyanúsítottak/alperesek nevében vagy – amennyiben nemzeti jogszabályaik úgy rendelkeznek – a sértettek érdekében ENYH kibocsátását kérelmezzék, valamint hogy a kibocsátó vagy a végrehajtó államban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket a megfelelő módon igénybe vegyék.

AJÁNLÁSOK

– ***Ajánljuk, hogy a tagállamok biztosítsák, hogy az ENYH-k kezelésében érintett minden gyakorló szakember – többek között a bírák, az ügyészek, a rendőrök, valamint a bíróságok és ügyészségek támogató személyzete – szisztematikusan részesüljön megfelelő képzésben a büntetőügyekben folytatott nemzetközi igazságügyi együttműködésről, az ENYH-ra is kiterjedően. A tagállamokat ösztönözzük továbbá, hogy növeljék a nyelvtanfolyamok számát, legalább azon igazságügyi szakemberek számára, akik rendszeresen részt vesznek igazságügyi együttműködési eljárásokban.***

– ***Felkérjük a tagállamokat, hogy fontolják meg a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos, az ENYH-ra is kiterjedő, olyan közös képzési kezdeményezések előmozdítását, amelyek az érintett jogi eszközök kezelésében részt vevő gyakorló szakemberek különböző kategóriáinak – köztük lehetőség szerint az ügyvédeknek – szólnak, figyelembe véve ugyanakkor a jogi szakma függetlenségét a vonatkozó nemzeti jogszabályokkal összhangban.***

– ***Felkérjük az EJTN-t, hogy mérlegelje az ENYH-hoz kapcsolódó tanfolyamok számának növelését, lehetőség szerint a nemzeti képzési projektekkel partnerségben. A képzésnek ki kell terjednie a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés különböző eszközei közötti kapcsolatra.***

– ***Felkérjük az Eurojustot és az EIH-t, hogy továbbra is készítsenek feljegyzéseket, gyűjteményeket és iránymutatásokat az ENYH területéhez tartozó releváns témákról, a meglévőket pedig adott esetben frissítsék.***

PUBLIC

15. AZ AJÁNLÁSOK JEGYZÉKE

Ez a szakasz felsorolja a tagállamoknak, a Bizottságnak, az EIH-nak, az EJTN-nek és az Eurojustnak címzett összes ajánlást.

15.1. Ajánlások a tagállamok számára

3. fejezet

- ***Ajánlott, hogy a tagállamok tartsák fenn és – amennyiben lehetséges – növeljék a nemzetközi együttműködési eszközökkel – többek között az ENYH-val – foglalkozó valamennyi hatóságuk szakosodási szintjét. E célból azok a tagállamok, amelyek ezt még nem tették meg, fontolóra vehetnék olyan szakosodott irodák és/vagy egységek létrehozását, ahol szakosodott gyakorló szakemberek, például ügyészek, bírák, rendőrök és bírósági titkárok foglalkoznának ezekkel az ügyekkel.***

- ***Megerősítve a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatnak az ENYH-k optimális végrehajtása szempontjából való fontosságát, javasoljuk, hogy a tagállamok gondoskodjanak olyan jogi és/vagy operatív intézkedésekről, amelyek biztosítják a nemzeti végrehajtó hatóságaik közötti hatékony koordinációt azokban az esetekben, amikor az ENYH-t több olyan nyomozási cselekményre vonatkozóan bocsátják ki, amelyek tekintetében más-más végrehajtó hatóság illetékes, hogy ezáltal az ENYH alkalmazása hatékonyabbá, a kibocsátó hatósággal való kommunikáció pedig könnyebbé váljon.***

5. fejezet

- ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai különös figyelmet fordítsanak arra, hogy biztosítsák a tényállásnak és a kért intézkedéseknek az ENYH-ban történő, világosan strukturált és érthető ismertetését, törekedve az olvasó szempontjának figyelembevételére.***

- ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai az ENYH kibocsátásakor az A. mellékletben feltüntessék az összes kapcsolódó igazságügyi együttműködési kérelmet/határozatot, például a korábbi/párhuzamos EEP-ket, befagyasztásra vonatkozó tanúsítványokat vagy közös nyomozócsoportra vonatkozó dokumentumokat.***

PUBLIC

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok az irányelv 5. cikkének (2) bekezdése és (14) preambulumbekezdése szellemében a hivatalos nyelvükön kívül egy másik, az Unióban általánosan használt nyelvet is megjelöljenek a nyelvhasználati szabályokra vonatkozó nyilatkozatukban.***

– ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai jó minőségű fordításokat biztosítsanak. Ajánlott továbbá, hogy a fordításhoz csatolják az ENYH eredeti változatát.***

6. fejezet

– ***Az illetékes végrehajtó hatóság azonosításának megkönnyítése, valamint a kibocsátó és a végrehajtó hatóságok közötti közvetlen kapcsolatfelvétel lehetővé tétele érdekében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az EIH Igazságügyi Atlaszában szereplő információk helyesek, hiánytalanok és naprakészek legyenek.***

– ***A tagállamok illetékes hatóságait arra ösztönözzük, hogy lehetőség szerint elektronikus úton küldjék meg az ENYH-kat, és fogadják el az elektronikus úton érkező ENYH-kat, feltéve, hogy teljesülnek az irányelv 7. cikkében foglalt feltételek.***

– ***Addig, amíg az ENYH-k tekintetében működőképessé nem válik a digitalizációról szóló rendelet szerinti decentralizált informatikai rendszer, és amennyiben a digitalizációról szóló rendelet alkalmazásában a tagállamok a referenciaalkalmazási szoftver használatát tervezik, ajánlott, hogy az említett tagállamok gyorsítsák fel az eEDES kísérleti projekt végrehajtását, és az összes illetékes hatóságot kapcsolják rá erre a rendszerre annak érdekében, hogy biztosítsák az ENYH-k, valamint a kapcsolódó kommunikáció és bizonyítékok gyors és biztonságos továbbítását.***

– ***Szükséges, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai és adott esetben a központi hatóságok szisztematikusan megküldjék a B. mellékletet. Ezenkívül a B. mellékletben helyes és hiánytalan elérhetőségi adatokat kell feltüntetniük, valamint minden esetben e-mail-címet is meg kell adniuk.***

7. fejezet

– ***A tagállamok végrehajtó hatóságainak az irányelv 10. cikkének (4) bekezdésével összhangban mindig tájékoztatniuk kell a kibocsátó hatóságot, ha más nyomozási cselekményt vesznek igénybe.***

PUBLIC

8. fejezet

- ***Ajánlott, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai tartózkodjanak annak kérésétől, hogy a kibocsátó állam az ENYH-hoz csatolva továbbítsa az alapul szolgáló nemzeti bírósági határozatot.***

- ***A tagállamok végrehajtó hatóságait arra ösztönözzük, hogy az eredményeknek a kibocsátó állam részére történő megküldésekor csatoljanak kísérőlevelet is, amelyben kifejtik, hogy az ENYH-t teljes egészében vagy részben hajtották-e végre. Részleges végrehajtás esetén, és hivatkozással az irányelv 9. cikkének (6) bekezdésében előírt konzultációs eljárásra, a tagállamok végrehajtó hatóságait arra ösztönözzük, hogy konzultáljanak a kibocsátó állammal a részleges eredmények „folyamatos" – az ügy sürgősségétől és a kibocsátó hatóság igényeitől függő – továbbításáról.***

- ***A tagállamok végrehajtó hatóságainak biztosítaniuk kell, hogy a kért alaki követelményeket a lehető legnagyobb mértékben betartsák és csak akkor utasítsák el, ha azok ellentétesek az „alapvető jogelvekkel", és az utóbbi fogalmat szűken értelmezzék, ami azt jelenti, hogy a kért alaki követelményeket nem utasíthatják el pusztán azért, mert a saját jogukban nem léteznek. Ugyanakkor az is ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai az I. szakaszban egyértelműen írják le a kért alaki követelményeket és azok jelentőségét.***

- ***Ajánlott, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai betartsák az ENYH elismerésére és végrehajtására vonatkozóan az irányelvben előírt határidőket, és késedelem esetén mielőbb tájékoztassák a kibocsátó államot, közölve az okokat is.***

- ***Ajánlott, hogy a tagállamok kibocsátó hatóságai az ENYH „sürgősnek" minősítésekor adják meg a sürgősséget alátámasztó összes releváns információt. Ugyanakkor az is ajánlott, hogy észszerűen használják a „sürgős" címkét annak biztosítása érdekében, hogy az ne veszítse el az értelmét.***

PUBLIC

9. fejezet

- ***A koordináció, illetve annak megelőzése érdekében, hogy a kibocsátó állam nyomozása esetleg ne legyen hátrányosan érintve, ajánlott, hogy a tagállamok végrehajtó hatóságai tájékoztassák a kibocsátó államot, ha az ENYH végrehajtását követően belföldi eljárás indul, amennyiben a belföldi ügy kapcsolódik ahhoz az ügyhöz, amelyre vonatkozóan az ENYH-t kibocsátották.***

10. fejezet

- ***A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az irányelvvel összhangban az átültető jogszabályaikban az elismerés/végrehajtás megtagadásának valamennyi indokát opcionálisként határozzák meg. Ezen túlmenően az elismerés/végrehajtás megtagadásának az irányelvben előírtakon kívül semmilyen további indoka nem határozható meg.***

- ***A tagállamok végrehajtó hatóságainak eleget kell tenniük az irányelv 11. cikkének (4) bekezdésében foglalt kötelező konzultációs eljárásnak. Azokban az esetekben, amikor a tagállamok végrehajtó hatóságai az elismerés/végrehajtás megtagadásának az irányelvben meghatározott egyéb indokainak alkalmazását mérlegelik, arra ösztönözzük őket, hogy mielőtt úgy döntenének, hogy nem ismerik el vagy nem hajtják végre az ENYH-t, konzultáljanak a kibocsátó hatósággal, és adott esetben kérjenek kiegészítő információkat annak megfelelő vizsgálata céljából, hogy fennállnak-e az elismerés/végrehajtás megtagadásának indokára vonatkozó feltételek.***

12. fejezet

- ***A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az EIH honlapján található „Fiches Belges" pontos és naprakész jogi és gyakorlati információkat tartalmazzon a saját nemzeti rendszerükben rendelkezésre álló nyomozási cselekményekről.***

- ***A tagállamoknak felül kell vizsgálniuk azt a gyakorlatot, hogy ENYH kibocsátása nélkül folytassanak le videokonferencia útján meghallgatásokat más tagállamban tartózkodó tanúkkal, gyanúsítottakkal vagy vádlottakkal.***

PUBLIC

– ***Arra ösztönözzük a tagállamokat, hogy nemzeti jogszabályaikba foglaljanak bele olyan rendelkezéseket, amelyek engedélyezik a banki vagy egyéb pénzügyi műveletek valós idejű nyomon követése céljából kibocsátott ENYH-k végrehajtását, az irányelv 28. cikke (1) bekezdésének a) pontjában foglaltak szerint.***

PUBLIC

13. fejezet

– ***Ösztönözzük a tagállamokat, hogy javítsák az ENYH-ra vonatkozó statisztikák gyűjtésére szolgáló rendszereiket az ENYH alkalmazásáról készítendő elemzések elősegítése és a tagállamok közötti együttműködés javítása érdekében. Ösztönözzük a tagállamokat, hogy állítsanak össze részletesebb statisztikákat, adatokat gyűjtve az elismerés/végrehajtás megtagadásának eseteiről, az elismerés/végrehajtás megtagadásának okairól és az elhalasztott végrehajtás eseteiről, és hogy a statisztikák tartalmazzanak adatokat az összes illetékes kibocsátó és végrehajtó hatóságra vonatkozóan.***

14. fejezet

– ***Ajánljuk, hogy a tagállamok biztosítsák, hogy az ENYH-k kezelésében érintett minden gyakorló szakember – többek között a bírák, az ügyészek, a rendőrök, valamint a bíróságok és ügyészségek támogató személyzete – szisztematikusan részesüljön megfelelő képzésben a büntetőügyekben folytatott nemzetközi igazságügyi együttműködésről, az ENYH-ra is kiterjedően. A tagállamokat ösztönözzük továbbá, hogy növeljék a nyelvtanfolyamok számát, legalább azon igazságügyi szakemberek számára, akik rendszeresen részt vesznek igazságügyi együttműködési eljárásokban.***

– ***Felkérjük a tagállamokat, hogy fontolják meg a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos, az ENYH-ra is kiterjedő, olyan közös képzési kezdeményezések előmozdítását, amelyek az érintett jogi eszközök kezelésében részt vevő gyakorló szakemberek különböző kategóriáinak – köztük lehetőség szerint az ügyvédeknek – szólnak, figyelembe véve ugyanakkor a jogi szakma függetlenségét a vonatkozó nemzeti jogszabályokkal összhangban.***

15.2. Ajánlások a Bizottság, az EIH, az EJTN és az Eurojust számára

4. fejezet

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy fontolja meg kézikönyv vagy iránymutatások kiadását az ENYH-ra és annak a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés egyéb eszközeivel – többek között az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározattal, valamint a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló (EU) 2018/1805 rendelettel – való kapcsolatára vonatkozóan. Emellett arra ösztönözzük az EJTN-t, hogy fokozza az ezen eszközök közötti kapcsolatra vonatkozó tudatosságot és párbeszédet.***

– ***Felkérjük a Bizottságot annak megfontolására, hogy jogalkotási javaslatot nyújtson be az irányelv annak érdekében való módosítása céljából, hogy az lehetőséget biztosítson arra, hogy hozzájárulást kérjenek a bűnüldöző hatóságok között korábban megosztott információk, illetve az igazságügyi hatóságok közötti spontán információcsere keretében korábban megosztott információk büntetőeljárás keretében bizonyítékként való felhasználásához.***

5. fejezet

– ***Felkérjük a Bizottságot, hogy nyújtson be olyan jogalkotási javaslatot, amely az A. melléklet felhasználóbarátabbá és hatékonyabbá tétele céljából, a feltárt hiányosságok figyelembevételével módosítja az irányelvet.***

9. fejezet

– ***Felkérjük a Bizottságot annak tisztázására, hogy a specialitás szabálya alkalmazandó-e az ENYH-val összefüggésben, és e célból szükség esetén nyújtson be az irányelv módosítására irányuló jogalkotási javaslatot.***

PUBLIC

12. fejezet

- ***Felkérjük a Bizottságot, hogy e jelentés megállapításainak megfelelő kiértékelését, valamint az arra legalkalmasabb jogi eszköz meghatározását követően jogalkotási szinten foglalkozzon azzal a kérdéssel, amely a más tagállamban tartózkodó vádlottaknak a tárgyaláson videokonferencia útján való részvételét érinti.***

- ***Felkérjük a Bizottságot, hogy nyújtson be jogalkotási javaslatot az irányelv 30. és 31. cikke szerinti „titkos távközlési információgyűjtés" fogalmának pontosítására, különösen annak tisztázására, hogy az kiterjed-e az olyan megfigyelési intézkedésekre, mint a járművek bepoloskázása, a GPS-nyomkövetés és a kémszoftverek telepítése. Amennyiben nem, felkérjük a Bizottságot, hogy – szükségesnek ítélt esetben – nyújtson be jogalkotási javaslatot az ilyen intézkedéseket szabályozó különös rendelkezések bevezetésére, többek között a 31. cikkben előírthoz hasonló értesítési mechanizmus létrehozására azokra az esetekre vonatkozóan, amikor nincs szükség technikai segítségre attól a tagállamtól, ahol az intézkedés célszemélye tartózkodik.***

- ***Felkérjük a Bizottságot, hogy jogalkotási javaslat útján tisztázza az irányelvnek a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 40. cikkével összefüggésben való alkalmazását. Konkrét rendelkezéseket kell bevezetni annak egyértelművé tétele érdekében, hogy az irányelv alkalmazandó-e a büntetőeljárásban, illetve igazságügyi együttműködés keretében bizonyítékgyűjtés céljából, technikai eszközökkel végzett, határon átnyúló megfigyelésre.***

14. fejezet

- ***Felkérjük az EJTN-t, hogy mérlegelje az ENYH-hoz kapcsolódó tanfolyamok számának növelését, lehetőség szerint a nemzeti képzési projektekkel partnerségben. A képzésnek ki kell terjednie a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés különböző eszközei közötti kapcsolatra.***

- ***Felkérjük az Eurojustot és az EIH-t, hogy továbbra is készítsenek feljegyzéseket, gyűjteményeket és iránymutatásokat az ENYH területéhez tartozó releváns témákról, a meglévőket pedig adott esetben frissítsék.***

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE/SZÓJEGYZÉK

MOZAIKSZÓ VAGY RÖVIDÍTÉS	TELJES NÉV
CATS	A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén működő koordinációs bizottság
SMVE	Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormánya között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról
EUB	Az Európai Unió Bírósága
A digitalizációról szóló rendelet	Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2844 rendelete (2023. december 13.) a határokon átnyúló polgári, kereskedelmi és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés digitalizációjáról, valamint az igazságügyi együttműködés területén egyes jogi aktusok módosításáról
Irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2014/41/EU irányelve (2014. április 3.) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról
EEP	Európai elfogatóparancs
eEDES	Az elektronikus bizonyítékok digitális cseréjére szolgáló rendszer
ENYH	Európai nyomozási határozat
EIH	Európai Igazságügyi Hálózat
Az EIH Igazságügyi Atlasza	Az Európai Igazságügyi Hálózat Igazságügyi Atlasza
EJTN	Európai Igazságügyi Képzési Hálózat
Eurojust	Az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynöksége
JIT	Közös nyomozócsoport
Együttes fellépés	Együttes fellépés (1997. december 5.) amelyet a Tanács az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján fogadott el a szervezett bűnözés elleni nemzetközi kötelezettségvállalások nemzeti szintű alkalmazásának és végrehajtásának értékelésére szolgáló mechanizmus létrehozásáról
MLA	Kölcsönös jogsegély

PUBLIC